

Co-finanțat de
Uniunea Europeană

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

Salvați Copiii

La elaborarea acestui ghid au contribuit:

Echipa Sigur.Info:

George Roman, coordonator

Ovidiu Măjină

Andreea Pufu

Teodora Stoica

Carmen Badircea

Georgiana Roșculeț

Giani Ianău

Mirela Niculae

Mihai Olaru

Liliana Roșu

Supervizare: Gabriela Alexandrescu

Din partea Ministerului Educației Naționale au susținut apariția acestui ghid:

Doamna Director General Liliana Preoteasa, Direcția Generală Educație și Învățare pe Tot Parcursul Vieții

Doamna Inspector General Nușa Dumitriu-Lupan

Doamna Inspector General Alina Moisesescu

MULȚUMIRI SPECIALE

În numele **Consortiului Sigur.Info**, format din **Salvați Copiii România, FOCUS-Centrul Român pentru Copii Disparați și Exploatați Sexual și Positive Media**, adresăm mulțumiri pentru dezvoltarea acestui ghid reprezentanților autorităților dar și entităților private care au sprijinit acest demers, prin redactarea unor pasaje și verificarea conținutului :

Ministerul Educației Naționale, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice – Direcția Protecția Copilului, IGPR - Serviciul pentru Combaterea Criminalității Informatică, Orange România, ECDL ROMÂNIA, Kaspersky Lab România.

În același timp, mulțumiri speciale se adresează membrilor Consiliului Consultativ al proiectului Sigur.Info, care au participat încă din 2010 la discuțiile și dezbaterile privind necesitatea acestui ghid: **Ministerul pentru Societatea Informațională, Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații, Vodafone România, Cosmote, Asociația Națională a Internet Service Providerilor din România, Bitdefender, Microsoft România, Euroaptitudini, UPC, RCS-RDS, echipa EU KIDS ONLINE România.**

Pentru prezentul material au contribuit în dezvoltarea, testarea și redactarea activităților practice următoarele cadre didactice:

Platon Marilena „Școala Gimnazială Nr.9 Nicolae Orghidan”, Brașov

Leru Cameila „Școala Gimnazială Nr.9 Nicolae Orghidan”, Brașov

Ciorbă Mariana „Școala Gimnazială Nr.9 Nicolae Orghidan”, Brașov

Belc Elena „Școala Gimnazială Nr. 1”, Brașov

Pop Laura „Școala Gimnazială Nr. 2 Diaconu Coresi”, Brașov

Iordache Valeria „Școala Gimnazială Nr.9 Nicolae Orghidan”, Brașov

Melcu Cornelia „Școala Gimnazială Nr.9 Nicolae Orghidan” Brașov

Iordache Cris „Școala Gimnazială Nr. 2 Diaconu Coresi”, Brașov

Dobre Daniela „Școala Gimnazială Nr. 2 Diaconu Coresi”, Brașov

Centrul de voluntariat Sigur.info Iași

Ioana Nistor - Salvați Copiii Filiala Iași

Centrul de voluntariat Sigur.info Craiova

Mihaela Carmen Stăncele – Salvați Copiii Filiala Craiova

Mihai Ana-Maria Isabella - elevă la Colegiul Național “Carol I” din Craiova, județul Dolj

Centrul de voluntariat Sigur.info Suceava

Camelia Iordache - președinte Salvați Copiii filiala Suceava

Chibici Tudor- Alexandru elev la Colegiul Național “Petru Rareș” Suceava, județul Suceava

Centrul de voluntariat Sigur.info Brașov

Marilena Platon - cadru didactic la Școala Gimnazială Nr. 9 „Nicolae Orghidan” Brașov, Județul Brașov

Centrul de voluntariat Sigur.info Timișoara

Oarcea Monika Diana - cadru didactic la Școala Gimnazială Nr.16 “Take Ionescu” Timișoara, județul Timiș

Centrul de voluntariat Sigur.info Constanța

Nicolaev Mihaela - psiholog, Colegiul Național Pedagogic “Constantin Brătescu” Constanța, județul Constanța

Centrul de voluntariat Sigur.info Arad

Rus Carmen Mariana - cadru didactic la Liceul Pedagogic “Dimitrie Tichindeal” Arad, Județul Arad

Centrul de voluntariat Sigur.info Ploiești

Oancea Andreea Valentina - elevă la Colegiul Național “Ion Luca Caragiale” Ploiești, județul Prahova

Centrul de voluntariat Sigur.info Târgu Neamț

Filip Marian-Ioan - elev la Colegiul Național “Ștefan cel Mare” din Târgu Neamț, județul Neamț

Filip Daniela – cadru didactic Colegiul Național “Ștefan cel Mare” Târgu Neamț

Centrul de voluntariat Sigur.info Râmnicu Vâlcea

Andreea Tugulan- elevă la Colegiul Național “Mircea cel Bătrân”, Rm. Vâlcea, județul Vâlcea

Centrul de voluntariat Sigur.info Fetești

Sandu Ionuț Cătălin - elev la Liceul Teoretic “Carol I” Fetești, județul Ialomița

Centrul de voluntariat Sigur.info București

Patricia Andreea Mitrache - studentă Facultatea de Psihologie și Științele Educației-Universitatea București

Centrul de voluntariat Sigur.info Galați

Stanciu Adriana Olimpia - cadru didactic la Școala Gimnazială Nr. 29 din Galați, județul Galați

Arsenie-Constantinescu Elena - elev la Sc. Gimn. Nr. 29 din Galați, județul Galați

Centrul de voluntariat Sigur.info Oradea

Székely Ronaldo-Raul, elev la Colegiul Național “Mihai Eminescu” din Oradea, județul Bihor

Ghidul utilizării în siguranță a Internetului

Un internet mai sigur pentru toți elevii!

București 2014

Versiunea 1.1

Cuprins

Cuvânt înainte	1
1. Introducere	3
2. Ce reprezintă și cum se folosește acest ghid?	7
3. Copiii și noile tehnologii de informare și comunicare	11
3.1 Scurtă istorie a Internetului	11
3.2 Concepte de bază	13
3.3 Învățarea independentă și beneficiile educaționale ale Internetului	17
3.4 Telefonul mobil	20
4. Siguranța copiilor pe Internet	29
4.1 Utilizarea internetului de către copii – tendințe	29
4.2 Expunerea copiilor la conținut ilegal și/sau dăunător	31
4.3 Hărțuirea online - Cyberbullying	38
4.4 Fișa familiei privind hărțuirea online (ciclul primar și gimnazial)	47
4.5 Rețelele sociale și protecția datelor personale	51
4.6 Ghid de discuție	66
4.7 Sexting	70
4.8 Grooming	72
4.9 Identitatea, reputația online și siguranța pe Internet	81
4.10 „Download”, „Copy Paste” și drepturile de autor	86
4.11 Informații neverificate	96
4.12 Control parental, programe de filtrare	107
4.13 Utilizarea excesivă a TIC - Dependența de Internet	113
4.14 Consiliere și raportarea conținutului ilegal/dăunător	116
5. Linkuri utile	123
6. Recomandări	125
7. Bibliografie	127
8. Anexe	129
Anexa 1	129
Anexa 2	133
Anexa 3	134

Cuvânt înainte

Apariția *Ghidului utilizării în siguranță a internetului* este salutară, ca o resursă complementară necesară tuturor cadrelor didactice care doresc să își însușească noțiunile de utilizare sigură și responsabilă a noilor tehnologii. El reprezintă rezultatul unei activități laborioase de documentare, consultări, revizui și avizări, desfășurată în parteneriat, începând din anul 2010. Parcurgerea sa va permite profesorilor și institutorilor să integreze, în cadrul activităților didactice, exerciții simple și atractive, menite să îi ajute pe elevi să interiorizeze conceptele de siguranță on-line și comportament responsabil, pe care un *cetățean digital* trebuie să le înțeleagă.

Acest ghid a venit ca o consecință naturală a dezvoltării noilor tehnologii și proliferării acestora în rândul tinerilor. Totodată, integrarea TIC și utilizarea Internetului în cadrul activităților didactice creează și nevoia de a asigura mecanisme de protecție și prevenire pentru elevi, cu privire la informații cu un conținut inadecvat, care pot fi găsite on-line. Sperăm că lucrul în comun la clasă va facilita apropierea dintre cadrele didactice și elevi pe tema Internetului, precum și o deschidere mai mare către discuțiile despre activități pe Internet și viața on-line a elevilor.

Deoarece studiile au dovedit că elevii de vârstă mică sunt și cei mai vulnerabili în fața pericolelor regăsite pe Internet, recomandăm materialul în primul rând celor din ciclul primar și gimnazial, însă parcurgerea sa poate fi extinsă și către nivelul liceal, unde ghidul poate reprezenta un real sprijin acordat cadrelor didactice din licee care doresc să se informeze și să informeze elevii cu privire la beneficiile, dar și riscurile Internetului.

Adresez felicitări și mulțumiri, pentru contribuția adusă, tuturor actorilor din sectorul public sau privat care au sprijinit demersul de realizare a ghidului și urez succes în utilizarea acestuia, pentru siguranța on-line a copiilor și tinerilor din România!

Remus Pricopie
Ministrul Educației Naționale

Salvați Copiii

Fii Online în siguranță!

Dacă, atunci când stai pe net, te simți agresat, ai îndoieli, întrebări sau vrei doar să vorbești cu unul dintre specialiștii noștri, sună la numărul recomandat de

Andrei Leonte:

031 80 80 000

gratuit în Digi Tel și Digi Mobil, oferit de Digi.

Sau intră pe:

www.facebook.com/SigurPeNet

@sigur.info

Parteneri:

McCANN

Co-finanțator:

“Cred că acest subiect nu a fost niciodată dezbătut în școli și acest lucru este elementar din punctul meu de vedere. Lipsa de informare a elevilor are consecințe grave după cum vedem tot mai des. Trebuie să se organizeze niște dezbateri începând cu clase mai mici, deoarece mulți dintre colegii mei de școală au, de exemplu, Facebook și acces nelimitat la net încă de la această vârstă.”

(Cristina – 14 ani)

Conform cercetării realizate de Organizația Salvați Copiii în 2012, **marea majoritate a copiilor din România accesează internetul zilnic sau aproape zilnic** (86% dintre aceștia). Aproximativ 90% dintre copii afirmă că folosesc cel puțin o rețea de socializare, majoritatea dintre ei (87%) fiind utilizatori Facebook¹. Doi din trei copii au văzut sau primit mesaje cu conținut sexual, de orice fel pe Internet. Activitatea copiilor pe Internet, conectarea permanentă a acestora prin dispozitive mobile, multiplele funcții cu rol de socializare ale aplicațiilor, programelor și site-urilor accesate de copii, toate acestea sunt o stare de fapt și reprezintă unul din modurile în care tehnologia a modelat societatea și viața zilnică. Prin urmare este un proces care nu poate fi stopat sau refuzat. În aceste condiții devine evidentă nevoia de a corela dezvoltarea mijloacelor de comunicare și utilizarea acestora de către copii cu mediul școlar, familial și social în care aceștia trăiesc.

Așa cum au arătat mai multe studii, mediile digitale continuă să producă **transformări importante în viața de zi cu zi a oamenilor atât la nivel social și cultural cât și psiho-cognitiv**. În primul rând, tehnologiile informației și comunicării (TIC) au înlesnit accesul oamenilor la informații prin intermediul sistemelor sofisticate de stocare (CD uri, DVD uri, iPod-uri etc.) și circulație a datelor (Internet și Intranet). Observăm că s-au dematerializat granițele spațio temporale estompând diferențele sociale și situaționale, și s-au creat noi forme de comunicare și de relații mediate. Ducând mai departe intuiția lui Marshall McLuhan în legătură cu „satul global” (1964), s-a accelerat

<<< Afișul campaniei “Fii Online în siguranță” desfășurată în 2013 cu sprijinul lui Andrei Leonte.

1 Cercetare realizată de Organizația Salvați Copiii, în cadrul proiectului Sigur.Info, <http://sigur.info/docs/Studiu.pdf>, 2013.

procesul de globalizare: TIC au făcut lumea mai interdependentă ca oricând, înlesnind libera circulație a produselor și finanțelor și de asemenea a ideilor și culturilor. Aceste transformări nu sunt însă doar pozitive. Spre exemplu, accesul la informații a creat noi forme de excludere, sărăcie și privare de drepturi (așa numitul decalaj digital), care accentuează vechile inegalități. S-a mai ajuns, de asemenea, la un exces de informație pe care oamenii sunt din ce în ce mai puțin capabili s-o proceseze și s-o verifice.² În mod similar, noile forme virtuale de socializare și de comunicare au exacerbato anumite probleme sociale (precum hărțuirea, autoizolarea, lipsa de intimitate etc.). Pentru copii, aceste provocări sunt dublate de lipsa de experiență și de inteligența socială specifică vârstei. Fiind capabili să acumuleze rapid informații, copiii sunt cei care adoptă rapid aceste forme de comunicare, însă rareori au la dispoziție și mijloace de protecție sau de precauție împotriva pericolelor online.

De ce este siguranța online importantă? Primordial ar fi faptul că Internetul face parte din viața copiilor încă de la vârste fragede și modul în care ei se raportează la mediul online depinde de sfaturile primite de la adulții din jurul lor. **Proiectul european Safer Internet, coordonat în România de Organizația Salvați Copiii, FOCUS – Centrul Român pentru Copii Disparuți și Exploatați Sexual și Positive Media, sub numele de Sigur.info**, vizează educația în domeniul noilor tehnologii a copiilor, tinerilor dar și a părinților și profesorilor în calitate de piloni ai dezvoltării armonioase a celor mici.

Pe parcursul celor 4 ani de experiență în domeniul siguranței online am **descoperit** că:

- păstrarea siguranței în mediul online a devenit o obligativitate pentru dezvoltarea optimă a copiilor;
- cunoașterea riscurilor din mediul online constituie cel mai important pas în evitarea și contracararea lor;

- este momentul ca activitatea educațională din școli să includă programe, softuri, prezentări și resurse utile de pe Internet care fac ora interactivă și plăcută pentru elevi;
- părinții trebuie să fie la fel de conștienți și responsabili de activitatea online a copiilor precum sunt de activitatea lor din viața reală;
- Internetul poate fi mai degrabă un prieten de bază decât un dușman de temut dacă este folosit responsabil;
- dezvoltarea Internetului și a noilor tehnologii au schimbat iremediabil viața de zi cu zi a oamenilor, comunicarea, capacitatea de înțelegere a lucrurilor, posibilitățile de dezvoltare și exprimare;
- cel mai bun lucru pe care îl putem face în momentele în care tehnologia se dezvoltă este de a ne adapta, de a încerca să o înțelegem și să o folosim inteligent pentru a putea profita la maxim de această extraordinară resursă;
- este momentul să începem să avem grijă de imaginea pe care ne-o creăm în mediul online și să fim conștienți de efectele pe care reputația din spațiul virtual o poate avea asupra noastră pe termen lung.

Numărul persoanelor implicate în proiectul Sigur.info crește considerabil de la an la an și nu putem decât să ne bucurăm că avem o echipă care promovează la nivel național siguranța copiilor pe Internet și care continuă demersul inițiat în România de către consorțiul Sigur.info încă din anul 2008.

În același timp, Strategia Europeană privind drepturile copilului 2012-2015, adoptată la 15 februarie 2012, menționează faptul că statele comunitare trebuie să promoveze toleranță zero față de orice formă de violență asupra copilului, prin creșterea gradului de conștientizare a populației, inclusiv privind violența online. Obiectivul strategic 4 din acest document, „Promovarea dreptului de participare a copilului”, menționează ca obiectiv specific „Protecția și responsabilizarea copiilor în mediul mass media, inclusiv internet”. De aceea, considerăm că acest demers se

² Toolkit Dezvoltarea Competențelor Digitale, Maria Ranieri, lucrare publicată în cadrul proiectului Virtual Stages Against Violence, DAPHNE Project, 2012

aliniază direcțiilor europene și oferă un sprijin în plus dezideratului stabilit prin această Strategie.

Acest material este destinat în primul rând profesorilor care doresc să discute cu elevii în cadrul orelor de dirigiență sau în cadrul activităților extrașcolare despre provocările pe care noile medii de comunicare le ridică, oferindu-le suportul teoretic într-un limbaj ușor de înțeles, precum și aplicații foarte simple care nu necesită conexiune la Internet sau dispozitive tehnologice complexe. Sperăm

să fie un pas important în deschiderea școlii, a profesorilor, dar și a adulților din România către înțelegerea neviată a activității copiilor pe Internet și în cele din urmă, protejarea acestora și prevenirea pericolelor care se pot ivi în urma navigării online.

Gabriela Alexandrescu,

Președinte Executiv

Salvați Copiii România

Fii Online în siguranță!

1. Nu vorbi cu necunoscuți. Deși pare prietenoasă, o persoană pe care o cunoști doar pe Internet ar putea avea intenții rele.
2. Nu da informații personale. Numele tău, școala la care înveți, pozele tale sunt date personale.
3. Parolele sunt secrete. Ai grijă de conturile tale având parole sigure pe care să le știi doar tu și să nu le împărtășești cu nimeni.
4. Dacă cineva sau ceva te supără sau te face să te simți incomod, poți oricând să intrerupi discuția sau navigarea și să vorbești cu părinții tăi sau specialiștii noștri.
5. Ai grijă de reputația ta. Înainte de a posta ceva online pe o rețea socială, gândește-te dacă ai vrea ca la acea informație să aibă acces toată lumea. Nu uita, Internetul este un loc public.
6. Respectă-i pe ceilalți pe Internet. Comportă-te cu toți așa cum ai vrea să se poarte și ei la rândul lor cu tine.
7. În cazul în care cineva te deranjează, poți bloca și raporta persoana respectivă.
8. Protejează-ți computerul. Instalează un antivirus bun și actualizează-l regulat. Astfel vei fi ferit de viruși și malware.
9. Ai grijă pe ce site-uri intri. Pe Internet pot exista imagini supărătoare sau informații false.
10. Cere ajutorul când te simți nesigur pe net! Și pentru că **unde-s mulți, puterea crește**, te așteptăm pe pagina noastră de Facebook sau la Internet Helpline 031 80 80 000.

Tel: 031 80 80 000 (gratuit în Digi Tel și Digi Mobil) oferit de Digi.
www.helpline.sigur.info **Email:** helpline@sigur.info
Facebook: www.facebook.com/SigurPeNet

Ce reprezintă și cum se folosește acest ghid?

2

„La ora de dirigenție în care am discutat cu copiii mei despre siguranța online, am putut observa un interes crescut și o dorință mai mare de a participa la discuție.

Faptul că subiectul a fost unul atât de familiar lor și metoda de lucru a fost una mai degrabă informală a dus la o apropiere mai mare între noi.

M-a bucurat să-i văd entuziasmați de sarcina primită și dornici să-și exprime ideile.”

(Mariana, cadru didactic – 50 ani)

Acest material reprezintă rezultatul eforturilor depuse în cadrul proiectului european Safer Internet Plus – Sigur.Info de către echipa de implementare din România alături de colaboratorii din Ministerul Educației Naționale, dar și din cadrul celorlalte autorități și entități private care au oferit cu amabilitate sprijinul lor, ca urmare a solicitărilor venite din partea profesorilor, elevilor, dar și societății civile.

Scopul ghidului este acela de a pune la dispoziția cadrelor didactice și adulților care doresc să lucreze cu copiii și tinerii pe tematica utilizării Internetului în siguranță resurse teoretice ușor de înțeles, întărite de aplicații practice care nu necesită utilizarea calculatorului sau tehnologiilor avansate. Dincolo de cifrele și statisticile prezentate în *Introducere*, argumentul principal, care nu poate fi încadrat unor cifre, este că cei mici sunt primii care preiau noile moduri de interacțiune, comunicare și utilizare a tehnologiei, care devin pentru ei ceva firesc.

După răsfoirea acestui material, profesorii vor reuși să înțeleagă elementele definitorii pentru lumea Internetului, iar copiii cărora le vor fi predate aplicațiile și conceptele vor putea face legături între principii, corelând beneficiile dar și riscurile sociale pe care activitatea lor online le presupune.

Grupurile țintă cărora se adresează acest material sunt reprezentate de:

- Cadrele didactice din ciclul primar sau gimnazial
- Asistenți Sociali
- Educatori
- Părinți

Capitolele au fost realizate având în

<<< În școli, dezbaterile și activitățile de informare a copiilor privind siguranța pe Internet pot fi multiplicare prin implicarea directă a voluntarilor formați de către specialiștii Sigur.info@sigur.info.

vedere o adresabilitate cât mai largă și faptul că multe dintre cadrele didactice și adulții din ziua de azi au nevoie de concepte tehnologice explicate într-un mod cât mai simplu cu putință. După capitolele de introducere în subiect, tematică și o prezentare generală a lumii Internetului, se face trecerea de la general la specific, ajungând în capitolul 4 să detaliem toată gama de pericole existente prin utilizarea Internetului. Structura fiecărui capitol este construită dintr-o parte teoretică, segmentată în funcție de termenii și conceptele specifice care se subscriu temei generale și aplicații practice, cât mai simplificate și axate pe corelații conceptuale între elemente deja cunoscute copiilor și ușor de exprimat. De asemenea, capitolele conțin ilustrații, casete tehnice, studii de caz, link-uri, în funcție de dificultatea elementelor discutate.

Modul de utilizare poate fi :

- În cadrul orelor de dirigenție;

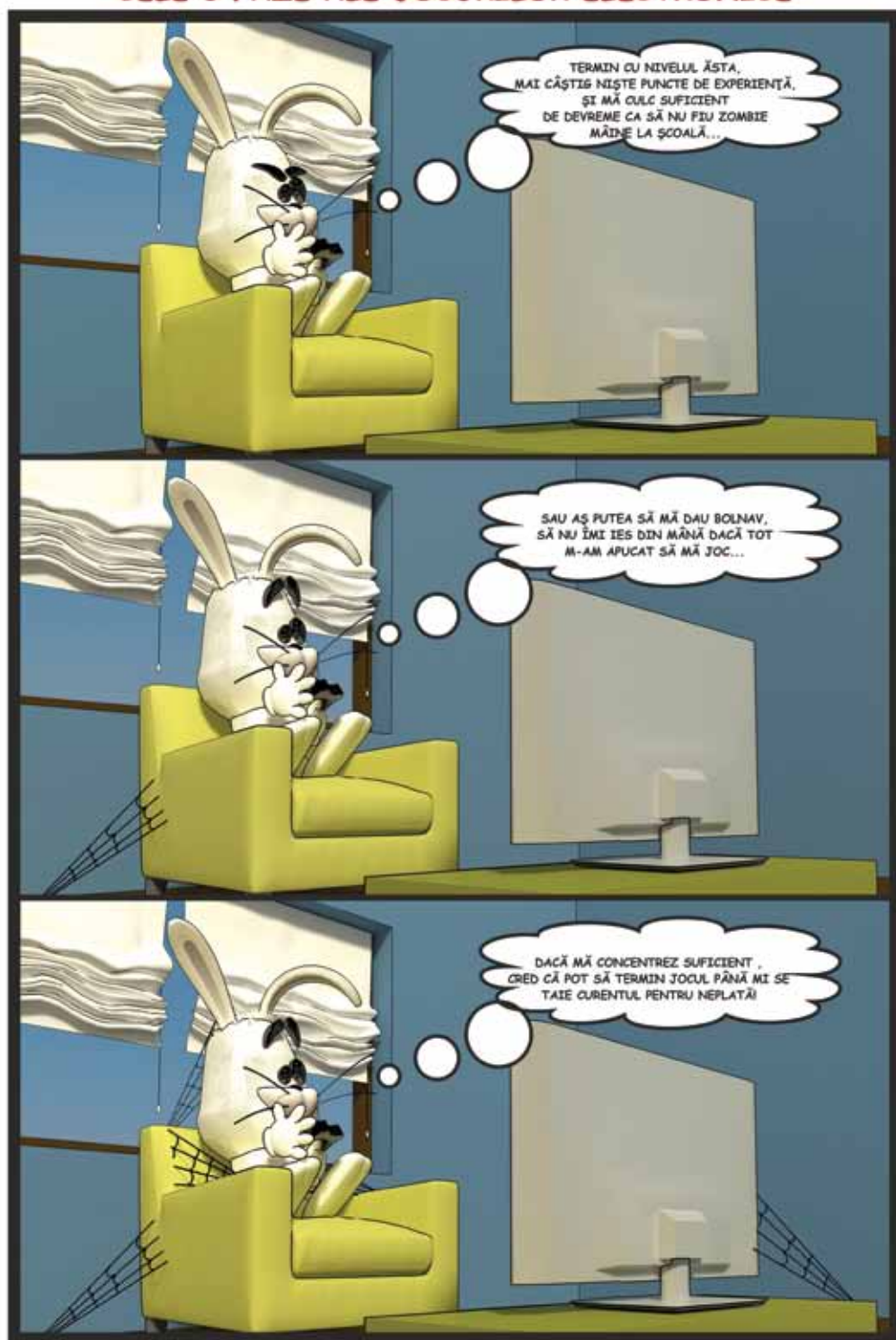
- În cadrul activităților extrașcolare;
- În cadrul orelor din programă unde se pot regăsi activități care să se plieze pe specific;
- În cadrul săptămânii “Școala Altfel”;
- În cadrul unor mici dezbateri organizate în cadrul școlii, cu participarea mai multor clase/cadre didactice.

Fiecare capitol este gândit cu posibilitatea de subscriere în cadrul unei ore de curs, excepție făcând capitolul 4, acolo unde fiecare subcapitol poate fi tratat în cadrul unei ore de curs separate. După parcurgerea conținutului se recomandă punctarea a două concepte teoretice cheie în cadrul clasei sau al grupului în care are loc aplicarea sa. Apoi, pe baza acestor concepte se realizează aplicațiile practice, care pot fi concluzionate cu o dezbateră deschisă între participanți.

Voluntară a filialei Salvați Copiii din Timișoara.

CELE 3 FAZE ALE JOCURILOR ELECTRONICE

Copiii și noile tehnologii de informare și comunicare

3

SCURTĂ ISTORIE A INTERNETULUI.
CONCEPTE DE BAZĂ. ÎNVĂȚAREA
INDEPENDENTĂ ȘI BENEFICIILE
EDUCAȚIONALE ALE INTERNETULUI.
TELEFONUL MOBIL.

3.1 SCURTĂ ISTORIE A INTERNETULUI

CUPRINS

Modulul 3.1 Scurtă istorie a Internetului

Modulul 3.2 Concepte de bază

Modulul 3.3 Învățarea independentă și
beneficiile educaționale
ale Internetului

Modulul 3.4 Telefonul mobil

Internetul, așa cum îl știm azi, a pornit în anii '60 din Statele unite ale Americii, într-o agenție finanțată de către guvern, numită *ARPA (Advanced Research Projects Agency)*. Cuvântul „Internet” desemnează un set de reguli, denumite și *protocoale* ale Internetului, prin care două rețele de calculatoare pot schimba informații între ele. Inițial, aceste protocoale ale Internetului erau utilizate în cadrul rețelei ARPANET, folosită în universități și centre de cercetare, dar și în cadrul rețelei militare MILNET.

Calculatoarele care erau folosite în cadrul acestor rețele erau complet diferite față de cele de astăzi. Aceste protocoale ale Internetului, numite *Transmission Control Protocol/Internet Protocol (TCP/IP)* au permis sistemelor să comunice unele cu altele, chiar dacă erau diferite. Ele s-au dovedit a fi foarte populare și au fost folosite pe o scară extinsă. Rețeaua ARPANET s-a dezvoltat în anii '80 și protocoalele menționate s-au răspândit în toată lumea, permițând calculatoarelor din aproape orice țară să comunice între ele, indiferent de producător sau tipul de rețea din care făceau parte. Pentru ca toate calculatoarele conectate la Internet să se „găsească”, ele trebuie să aibă nume unice, care sunt formate dintr-un șir lung de cifre care definesc poziția calculatorului în rețea. Pentru a fi mai ușor de accesat, șirul de numere este înlocuit cu binecunoscutele adrese web (de exemplu www.google.com). Ultima parte a adresei, „.com”, reprezintă domeniul de bază. În funcție de scopul și

<<< Într-un cadru homeric, piesa „Decoded” a programului Sigur.info a avut ca tema centrală siguranța pe Internet a copiilor și tinerilor. Premiera piesei a avut loc la Teatrul Arca din București în 2012.

funcția site-ului există mai multe domenii, printre care:

- com: organizație comercială
- edu: instituție educativă
- gov: departament guvernamental
- mil: militar
- org: organizație non-profit
- tv: televiziune

Pe lângă aceste câteva domenii de bază care definesc scopul site-ului, mai există o listă foarte mare de domenii care indica locul. Astfel, fiecărei țări i-a fost alocat un domeniu, reprezentat de două litere din denumirea țării: România are .ro, Ungaria are .hu, Marea Britanie are .uk etc.

Folosirea ".com" în adresa unui site Web este una din particularitățile Internetului, deoarece ".com" definea inițial paginile din Statele Unite ale Americii. De aceea, Statele Unite nu au domeniu de bază. Organizațiile comerciale din Statele Unite au folosit ".com" pentru că era un domeniu ușor de reținut și scurt, însă în timp ".com" a devenit foarte popular pentru majoritatea companiilor din afara Statelor Unite.

Astfel, în anii '80 Internetul oferea conectivitate între sute de mii de computere, fiecare dintre ele putând avea cantități nelimitate de informații, însă identificarea informațiilor potrivite devenise o problemă. De aceea, în 1990, un centru de cercetare a dezvoltat un sistem sofisticat care permitea studenților și academicienilor să găsească informațiile mult mai ușor. Centrul de cercetare se numea CERN, existent și în ziua de azi în Elveția, iar sistemul gândit de ei a fost denumit *World Wide Web*.

Prin urmare, Internet-ul a fost inițial o uriașă bază de date cu scop științific și educațional, rolul predominant al utilizării sale fiind cel de documentare și de comunicare. Ulterior, datorită creșterii numărului de utilizatori conectați la Internet a crescut și numărul de site-uri ale diferitelor organizații care oferă conținut informațional sau produse și implicit numărul de vizitatori ai

acestor site-uri, care au devenit consumatori de produse sau servicii.

Dispozitivele mobile - Accesul la Internet continuă să se extindă

În prezent există mai mult de 2,4 miliarde de utilizatori de Internet, cu o creștere de **566 %** în ultimii 5 ani. În principal, această creștere are loc în țările aflate în curs de dezvoltare, întrucât 78% dintre americani au deja acces la Internet³.

Un sector important în care se așteaptă o creștere în anii următori este cel al utilizării dispozitivelor mobile, numărul utilizatorilor care accesează Internet-ul prin intermediul telefoanelor inteligente (smartphones) și al tabletelor crescând cu 37% în 2012. Un miliard din cele 5 miliarde de utilizatori de telefonie mobilă din întreaga lume folosesc în prezent telefoane inteligente, iar creșterea utilizării e-readerelor (dispozitive pentru cărți sau text) sau tabletelor pare să fie, de asemenea, nelimitată. În 2010, doar 2% dintre adulții din SUA dețineau tablete. În 2013, acel procent era de 29%, tabletele răspândindu-se printre tinerii utilizatori. Conform unui studiu realizat în SUA în 2012, 48% dintre cei cu vârste cuprinse între 6-12 ani au cerut iPad-uri de Crăciun, iar 36% iPad mini.

Pe plan mondial, 15% din traficul pe

Până în 2015, la Internet vor fi conectate peste 15 miliarde de dispozitive. Aceasta înseamnă aproximativ de două ori populația lumii.

Internet provine de la dispozitive mobile, iar în India în luna mai a anului 2012 traficul pe Internet prin intermediul dispozitivelor mobile l-a depășit pe cel provenind de la desktop-uri. Se estimează că și în alte țări utilizarea Internetului se va alinia acestei tendințe, traficul mobil urmând să devină predominant.

În *Vinerea Neagră* – ziua tradițională de reduceri în SUA – cumpărătorii de pe Internet

3 <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>

au doborât numeroase recorduri, vânzările online depășind 1 miliard de dolari pentru prima oară în istorie. Un procent estimat de 24% din cumpărăturile făcute prin intermediul Internetului în Vinerea Neagră se presupune că a provenit de la dispozitive mobile.

3.2 CONCEPTE DE BAZĂ

În continuare, vom încerca să definim pe scurt, ca punct de plecare, câteva dintre cele mai importante servicii oferite de Internet:

- **World Wide Web (www)** – reprezintă un sistem de documente și informații legate între ele, accesate prin Internet. Cu ajutorul unui browser Web (Internet Explorer, Mozilla Firefox, Google Chrome, etc) utilizatorul are acces la informații de tip text, audio, video, etc. Documentul de bază al WWW este **pagina Web**.

Acest serviciu oferă posibilitatea accesului la o cantitate imensă de informații, fapt ce duce la necesitatea stabilirii unei metode de selectare a datelor care ne interesează, cerință îndeplinită prin folosirea motoarelor de căutare.

- **Email (poștă electronică)** – trimiterea și primirea de mesaje în format electronic pe Internet;
- **Mesagerie instantanee (Instant Messaging)** – este o formă de comunicare ce permite schimbul instantaneu (în timp real) de mesaje de tip text între mai multe sisteme conectate la Internet, fie ele computere sau telefoane inteligente (smartphones)

Serviciile de mesagerie instantanee (Yahoo Messenger, MSN, Skype, Google Talk, Windows Live Messenger, Facebook chat, WhatsApp, Viber etc.) funcționează pe același principiu al comunicării mesajelor scrise în timp real, având în plus facilitatea

alcătuirii unui grup propriu de utilizatori cu care se dorește comunicarea. Atunci când o persoană din listă devine disponibilă, adică intră în rețea, serviciul alertează utilizatorul și permite contactul imediat între cei doi. Prin intermediul mesageriei instantanee, formalismul mesajelor este mult diminuat. Multe sisteme de acest gen permit utilizatorilor să anunțe dacă sunt sau nu lângă computer, disponibili pentru conversație, plecați din birou sau de acasă, etc. În același timp, unele sisteme de mesagerie instantanee permit trimiterea mesajelor către utilizatori care nu sunt conectați la sistem, cei apelați putând vizualiza mesajele după intrarea în sistem.

Pe lângă comunicarea de mesaje scrise au fost dezvoltate și alte facilități pentru comunicarea în timp real, cum ar fi serviciile audio și video, care oferă noi posibilități de lucru și colaborare între persoane:

- transmiterea vocii către o altă persoană sau un grup, folosind de exemplu același serviciu de mesagerie instantanee și un microfon atașat calculatorului.
- transmiterea de imagini în direct către o persoană sau un grup de utilizatori, prin intermediul unei camere video atașate calculatorului. Nu este obligatoriu ca cei care primesc transmisia să aibă la rândul lor cameră video. Totuși, dacă toți utilizatorii posedă camere și transmit imagini, se poate realiza o videoconferință.
- transmiterea prin Internet a emisiunilor radio și de televiziune.
- vizualizarea, analizarea și editarea on-line a unui document de către un grup de utilizatori (*serviciul whiteboard - planșetă electronică*), fără ca aceștia să se afle împreună fizic în același loc. Serviciul poate oferi, pe lângă editare de text, și editare grafică și desen.
- transfer de fișiere.

- **Comunități on-line/Rețele sociale** - O rețea socială virtuală reprezintă un serviciu disponibil pe Internet, creat cu principalul scop de a conecta utilizatori cu aceleași interese, activități, hobby-uri. Pe baza unui cont creat pe aceste site-

uri, utilizatorii pot completa profiluri cu informații personale, despre domeniile de interes, educație, locul de muncă, date de contact, etc. Au la dispoziție instrumente de mesagerie (chat), de adăugare a fotografiilor și conținutului video, diferite jocuri online și sisteme de comentarii, votare și recomandări.

Se creează astfel comunități de utilizatori cu interese specifice:

- Rețele sociale de afaceri: LinkedIn, Talkbiznow;
- Rețele sociale de prietenii: hi5, Facebook;
- Rețele sociale de partajare de fotografii: Flickr;
- Comunități pentru ecologiști: Care2;
- Comunități de blogging: Blogster, Twitter, Friend Feed.

Datorită interactivității acestui serviciu putem enumera câteva avantaje:

- acces rapid la ultimele știri, evenimente, noutăți;
- permiterea căutării prietenilor, cunoștințelor, colegilor de școală;
- permiterea partajării conținutului audio-video;
- permiterea comentariilor, votării și recomandării mesajelor textelor, pozelor, videoclipurilor adăugate de către ceilalți utilizatori.

Există, bineînțeles, și câteva dezavantaje:

- informațiile personale furnizate sunt publice, cu excepția cazului în care se optează pentru un profil privat;
- există riscul furtului de identitate sau înșelătoriei online practicate de utilizatori ai acestor rețele;

➤ **Weblog (blog)** reprezintă o publicație web cu caracter personal (un gen de jurnal online) ce conține articole periodice, actualizate continuu. Ca regulă,

actualizarea blogurilor constă în adăugări de texte noi, asemenea unui jurnal de bord, toate contribuțiile fiind afișate în ordine invers cronologică în partea de sus, la vedere. Acest gen de publicații sunt în principiu accesibile publicului larg, ce poate adăuga diverse comentarii, creându-se astfel o comunitate de cititori în jurul blog-ului.

Unelte de bază în descoperirea resurselor:

Dispozitive de navigare

Internetul poate fi asemănat cu un ocean navigat de mii și mii de utilizatori, care folosesc diverse dispozitive. Aceste dispozitive sunt de fapt unelte care ajută la informația de care are nevoie din mediul online.

Datorită numărului tot mai mare de dispozitive care se conectează la Internet a fost necesară trecerea de la protocolul de Internet Ipv4 la Ipv6. Fiecărui dispozitiv care se conectează la Internet îi este atribuită o adresă de IP. Astfel de când a fost lansat Internetul și până în 2012, adresele permise de protocolul de Internet Ipv4 s-au terminat (4.294.967.296 de adrese unice).

Pentru ca totul să meargă în continuare cât mai fluent și mai rapid posibil a fost introdus Ipv6 care permite 34,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000 adrese unice!

În principal, dispozitivele cu ajutorul cărora avem acces la informațiile și resursele postate online se împart în:

- Computere de tip desktop sau laptop
- Smartphone-uri și telefoane mobile cu acces la Internet
- Tablete
- Smart TV

Motoarele de căutare

Cu siguranță ați auzit fraza „Du-te și caută pe Google!”. Aceasta se datorează popularității de care se bucură motorul de căutare Google atât în România cât și în afară. Pentru cei mai puțin experimentați în tainele Internetului,

vom începe discuția cu câteva noțiuni simple.

În fiecare minut, 217 utilizatori noi accesează Internetul prin intermediul unui dispozitiv mobil.

Ce este un motor de căutare? Este un sistem care indexează un număr foarte mare de alte pagini web, și care stochează titlul, cuvinte cheie și, parțial, chiar conținutul paginilor web într-o bază de date. Motoarele de căutare au fost concepute astfel încât să-i ajute pe utilizatorii de Internet în căutarea de informații și resurse. Pentru a putea accesa în mod cât mai simplu și mai facil informația stocată de motoarele de căutare s-a creat o pagină web (fiecare motor de căutare are adresa lui web) cu un formular simplu de căutare. Rezultatele de căutare sunt prezentate într-o listă și pot fi pagini web, imagini, informații și alte tipuri de resurse.

Câteva exemple de motoare de căutare:

- Google (www.google.ro) - motorul de

căutare dezvoltat de compania Google

- Bing (www.bing.com) – motorul de căutare dezvoltat de Microsoft
- Yahoo! (www.yahoo.com) – motorul de căutare dezvoltat de compania Yahoo!

Acestea sunt trei dintre cele mai populare motoare de căutare dezvoltate de-a lungul timpului care își dispută supremația în lumea virtuală.

Totuși, pentru a putea utiliza un motor de căutare, mai este nevoie de încă ceva: de un browser web sau de un navigator. Fereastra care se deschide în momentul în care vreți să intrați pe Internet este de fapt browser-ul (navigatorul) care utilizează pentru căutare informațiile dintr-un motor de căutare (în funcție de setări).

Pentru o mai bună exemplificare vă prezentăm în tabelul de mai jos câteva dintre cele mai populare browsere (navigatoare) folosite de utilizatorii din întreaga lume:

Denumire	Semn grafic	Grad de popularitate în lume (%)*
Google Chrome		42
Internet Explorer		25,44%
Mozilla Firefox		20,01
Opera și Safari		9.42%
altele		2,44%

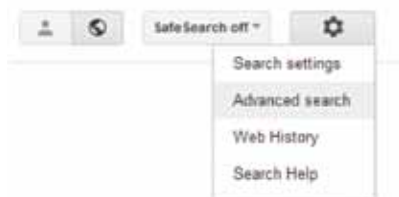
*informatiile sunt valabile pentru luna iunie 2013 si au fost preluate de pe site-ul www.statcounter.com

În 2013, motorul de căutare Google realiza un număr de 6 miliarde de căutări pe zi. (<http://www.statisticbrain.com/google-searches/>)

Funcția de căutare

Motoarele de căutare selectează din baza de date pe care o au în spate acele site-uri care corespund criteriilor sau termenilor de căutare introduși.

Termenii de căutare denumiți și **cuvinte cheie** sunt aceia după care se face căutarea într-un motor de căutare. De exemplu, pentru a vedea site-urile care conțin informații despre siguranța copiilor pe Internet, cuvintele cheie de căutare sunt „internet sigur”. După ce veți apăsa butonul „Caută” sau tasta „Enter” vi se vor afișa rezultatele căutării.

De exemplu, iată ce se va afișa după căutarea noastră:

Web 3.0 și căutarea semantică

Internetul se dezvoltă continuu și la fel și funcțiile pe care acesta le îndeplinește. Până în prezent, funcția de căutare se bazează foarte mult pe cuvinte cheie și pe returnarea unor șiruri de rezultate din care utilizatorul își selectează informația.

Web 3.0 încearcă să aducă modul de gândire al Internetului la un alt nivel. Vrea să-l facă să înțeleagă ceea ce utilizatorul îi cere printr-o căutare, astfel încât să returneze rezultate precise față de contextul și înțelesul căutării.

Astfel dacă cuvintele cheie vor fi "pictori celebri dintre anii 1900 – 1980", motorul de căutare va returna exact ce i-ați cerut, lista pictorilor care corespund criteriilor de căutare și nu șiruri de rezultate care conțin articole mai mult sau mai puțin relevante pentru căutarea realizată.

3.3 ÎNVĂȚAREA INDEPENDENTĂ ȘI BENEFICIILE EDUCAȚIONALE ALE INTERNETULUI

Deoarece avem web-ul la dispoziție, căutarea într-un dicționar, citirea unei cărți și chiar o plimbare până la bibliotecă pot fi activități ce uneori par o corvoadă pentru tinerii din ziua de azi.

Spre exemplu, pentru că atunci când vine vorba de tema la limba Engleză sau Franceză elevii se grăbesc să realizeze traduceri cu ajutorul site-urilor care oferă acest serviciu, e important să le recomandăm surse de încredere.

Astfel, cel mai popular serviciu de acest gen este **Google Translate**, chiar dacă traducerile realizate nu sunt în totalitate corecte. **Google Translate** (www.translate.google.com) realizează traduceri pe baza a milioane de documente traduse de editori umani specializați pe care le scanează pentru

a descoperi un model pentru cuvintele introduse de utilizator. Odată ce un model este găsit, computerul îl va utiliza pentru a traduce ceva asemănător. De aceea, traducerile realizate cu acest program nu pot fi considerate ca fiind sigure. De foarte multe ori traducerile nu sunt corecte așa că ar trebui utilizate și alte surse cum ar fi clasicul dicționar.

Alte exemple de site-uri de traducere:

- <http://hallo.ro/> - din și în limbile Engleză, Germană, Spaniolă, Franceză și Italiană;
- <http://ro-en.gsp.ro/> - traducere din Română în Engleză. Dicționarul online este realizat cu ajutorul voluntar al masteranzilor de la Masteratul în Traducerea Textului Literar Contemporan de la Universitatea din București, și alți traducători, terminologi și pasionați de limba engleză;
- <http://www.bing.com/translator/> - realizat de compania Microsoft;
- <http://www.babelfish.com/>;
- <http://www.systranet.com/translate>;
- <http://www.genium.ro> - secțiunea „Pt. Traduceri”

Cum să realizezi o traducere utilizând dicționarele disponibile pe **Genium.ro**

Resurse online

Mediul online poate fi considerat ca fiind cea mai vastă bibliotecă a lumii. După cum aminteam și în introducere, orice persoană din lume, cu o conexiune la internet poate contribui la dezvoltarea acestei baze de resurse. Astfel s-au creat în timp, mai multe tipuri sau categorii de resurse. Printre cele mai importante sunt:

- Informații
- Știri
- Divertisment (imagini, filme, muzică și sunete, jocuri, blog-uri)
- Resurse educaționale (enciclopedii, referate, dicționare, librării de site-uri, etc)

Având în vedere că discutăm despre un

mediu atât de vast cum este Internetul și resursele pe care le oferă, vom lua în discuție un caz aparte. De exemplu, resursele pe care un elev le poate utiliza de-a lungul unui an școlar. Știm că pentru fiecare materie în parte, un elev trebuie să alcătuiască referate, să vină cu informații noi și să pună în discuție probleme pe care le-a întâmpinat. Aceasta înseamnă că elevul nostru va utiliza cu interes Internetul în căutarea de **resurse educaționale** pentru a-și demonstra curiozitatea și pasiunea asupra obiectului respectiv, cât și dorința de a învăța din ce în ce mai mult.

Dar cum poate arăta o activitate „tipică” pe Internet a unui elev într-o zi de școală?

Pentru a căuta resurse și pentru a-și face tema, un elev trebuie să deschidă un browser de Internet. Și cum după o zi lungă de școală, oricine merită câteva momente de relaxare, primul site deschis va fi www.facebook.com sau orice altă rețea de socializare. Aici se găsesc alte tipuri de resurse care chiar dacă au legătură cu școala (pozele colegilor, comentarii, statusuri, etc), nu au legătură și cu partea de resurse educaționale.

Astfel, elevul accesează și **resursele de divertisment** existente online. Următoarea etapă în descoperirea de lucruri cât mai interesante în lumea educației este fie urmărirea de clipuri pe Youtube sau oricare altă platformă de acest gen, fie urmărirea de momente comice pe diverse site-uri și, posibil, o pauză de recreere cu cel mai nou joc apărut.

De multe ori, când spre finalul unei zile lungi și istovitoare, elevii încep realizarea referatului, consideră că sunt mult prea multe informații de prelucrat și recurg la mult mai simpla metodă: *copy-paste*. Astfel, e posibil ca mai mult de jumătate din clasă ajunge să predea profesorului același referat, cu variațiuni foarte apropiate pe aceeași temă.

Problema referatelor copiate și a informațiilor căutate în grabă apare și din cauza faptului că, de multe ori, elevii nu au o cultură a căutării de resurse online. Ei trebuie

învățați în primul rând cum se face o căutare corectă și cum se utilizează resursele online, ceea ce ne duce la următoarea problemă: obținerea unei lucrări originale.

Știați că...?

350 de milioane de fotografii sunt încărcate în fiecare zi pe Facebook? Dacă ar fi scoase toate la imprimantă s-ar forma o grămadă înaltă cât 110 de Turnuri Eiffel puse unul peste altul!

Cum pot elevii obține un referat original?

Internetul este vast dar informația este aceeași indiferent de dispozitivul cu care o accesezi. Astfel, copiii s-ar putea lovi de problema: *„Dacă eu citesc același site ca și colegul meu de bancă și utilizăm amândoi aceleași informații, atunci cum va diferi referatul meu de al lui?”*

Aici trebuie explicate metodele de cercetare online. Într-adevăr este foarte posibil ca doi sau mai mulți copii să ajungă la aceleași informații în urma unor căutări cu termeni asemănători. Ceea ce trebuie să știe copiii este că informațiile trebuie căutate în mai multe surse și fiecare informație găsită trebuie trecută prin filtrul personal astfel încât la final să rezulte o idee originală care conține doar informația de bază din sursa citită online.

Câteva recomandări care vă pot ajuta:

- Dedicăți o oră (sau câte considerați necesare) căutării de resurse în mediul online.
- Oferiți-le mai multe surse de unde ar putea să extragă informații (*spre sfârșitul capitoului vă oferim și câteva resurse pe care le puteți recomanda*).
- Arătați-le cum să facă diferența între resursele de calitate și cele care nu

reprezintă realitatea.

- Învățați-i să prelucrez informația înainte de a o include în referat, sau dacă totuși vor să o introducă așa cum este, trebuie neapărat să adauge sursa.
- Nu orice informație găsită online este reală! În cazul enciclopediilor deschise, cum este Wikipedia, oricine poate fi editor și poate adăuga informații. De aceea, orice informație trebuie verificată cu alte surse sau cu surse considerate veridice.

E-learning

Sistemele de E-learning nu sunt foarte dezvoltate în România, dar în străinătate sunt utilizate de instituții, universități, companii care vor să își perfecționeze angajații, etc.

În principiu, un sistem de e-learning permite predarea de cursuri și realizarea de seminarii și lecții către utilizatori aflați la distanță și/sau în zone geografice diferite. Astfel, te conectezi prin intermediul internetului la sistemul de e-learning pe care vrei să îl utilizezi și poți vizualiza lecții, poți participa la cursurile care se predau în acel moment, găsești lecțiile predate anterior, etc.

De asemenea, sistemele de e-learning au integrate sisteme de evaluare a cunoștințelor acumulate în timpul cursului pentru a putea nota corespunzător fiecare cursant.

Enciclopediile online

Enciclopediile online sunt surse excelente de informare pentru elevi și chiar pentru studenți sau profesori datorită cantității enorme de informații pe care o dețin și care poate fi foarte ușor de obținută prin utilizarea funcției de căutare integrată în fiecare enciclopedie în parte.

Trebuie însă făcută diferența între enciclopediile deschise tuturor editorilor și cele care au editori profesioniști care pot să facă adăugări de termeni și definiții. Enciclopediile deschise sunt acele enciclopedii în care oricine are un cont poate să adauge termeni și articole care mai apoi

sunt verificate de editori specializați. Până la momentul adăugării, acel articol rămâne online și vizibil oricui cu notificarea că necesită editare.

Cum găsesc informații utile într-o enciclopedie online?

Orice enciclopedie are încorporat un formular de căutare care ajută utilizatorii să găsească informațiile de care au nevoie. Însă, elevii nu trebuie să se aștepte să găsească referatul pentru ora de biologie în întregime pe Wikipedia. Vor găsi într-devăr informații utile care trebuiesc parcurse și prelucrate înainte de a ajunge în lucrarea lor.

Printre cele mai populare și mai utile enciclopedii se numără:

- www.wikipedia.org (enciclopedie deschisă cu varianta și în limba Română)
- www.saferpedia.eu (enciclopedie online cu termeni și definiții despre siguranța pe Internet și noile tehnologii, dezvoltată în cadrul proiectului Sigur.info, cu versiune în limba Engleză și Română)
- <http://www.ipedia.ro> (enciclopedie deschisă în limba Română)
- www.britannica.com (enciclopedie online editată de persoane autorizate în limba engleză)
- <http://www.scholarpedia.org> (enciclopedie deschisă adresată celor care vor să aprofundeze mediul academic; scrisă în totalitate în limba Engleză)
- <http://www.thecanadianencyclopedia.com> (enciclopedie disponibilă în limbile Engleză și Franceză unde se pot găsi informații din varii domenii: politică, artă, cultură, știință, etc)

Surse ce pot fi recomandate elevilor

În continuare am realizat o scurtă listă a resurselor pe care elevii le pot accesa pentru activitățile școlare.

Resurse în limba Română:

- www.genium.ro - portal online cu funcție de căutare sigură implicită și resurse educaționale
- <http://edu.genium.ro/> - resurse educaționale pentru diferite categorii de vârstă și tipuri de învățământ
- www.referat.ro - unul dintre multele site-uri de referate pe care noi îl recomandăm doar ca sursă de inspirație
- <http://www.cartiaz.ro> - cărți și articole în format .doc sau .pdf ce pot fi descărcate gratuit din diverse domenii: artă, cultură, învățământ, științe, muzică etc.
- <http://romaniaeuropa.com/cartionline/gratis/> - cărți în limba română pe mai multe categorii de inters,
- <http://biblior.net/> - informații și cărți din literatura română

Resurse în limba engleză:

- www.websters-online-dictionary.org (pentru definiții în limba engleză)
- Microsoft Encarta - o colecție de DVD-uri în limba engleză cu informații, articole, clip-uri video, care a apărut anual din 1993 până în 2009

- <http://encyclopedia2.thefreedictionary.com/> - în limba engleză - este o enciclopedie completă și un dicționar de termeni din mai multe domenii (medical, legal sau financiar)
- <http://www.about.com> - un site pentru adolescenți și copii cu sfaturi și informații legate de școală (în limba engleză)
- <http://books.google.com> - un site pe care puteți găsi cărți gratuite sau informații despre cărți (majoritatea sunt în limba engleză)
- <http://scholar.google.com> - un site care adună informații despre termenul căutat din mai multe surse de încredere și articole. Site-ul este în limba engleză, dar poate fi foarte util pentru elevi și studenți
- <http://www.gutenberg.org> - peste 40.000 de cărți în format electronic disponibile în mod gratuit (enciclopedie în limba engleză)
- <http://www.bibliomania.com> - cărți gratuite în limba engleză disponibile atât în versiunea de citit cât și în versiunea de studiu (recenzie, review)
- <http://www.literature.org> - enciclopedie online în limba engleză ce conține cărți ale autorilor din Index
- <http://www.literatureproject.com/>

3.4 TELEFONUL MOBIL

Scurtă istorie a telefonului

Primul telefon a fost inventat de către Alexander Graham Bell, un scoțian pasionat de știință, care, în 1870 și-a propus să „transporte” sunetul pe distanțe mari. Pentru a realiza acest lucru a dotat un aparat cu un microfon (care transformă vibrațiile sonore în oscilații electrice) și cu un receptor (în care ajung - prin intermediul firelor - acele oscilații electrice, fiind transformate înapoi în

vibrații sonore - absolut identice cu mesajul transmis). La început, telefonul inventat de Bell avea microfonul și receptorul complet separate, primul necesitând a fi ținut cu o mână în dreptul gurii, iar celălalt - cu cealaltă mână, în dreptul uneia dintre urechi. Prima convorbire telefonică a avut loc pe data de 10 martie 1976, între domnul Bell și asistentul său, iar primele telefoane au fost utilizate strict pentru scopuri practice de către instituții de interes public, precum spitale, poliție, armată etc.

Ulterior, un număr din ce în ce mai mare de persoane și-au arătat interesul față de invenția care avea să aducă îmbunătățiri considerabile procesului de comunicare.

Primul apel de pe un telefon mobil a fost

realizat de Martin Cooper, inginer la Motorola, în 1973, iar în 1983 începeau să apară pe piață primele telefoane mobile comerciale, destinate uzului personal. Dacă primele modele cântăreau aproape 1 kilogram și timpul necesar încărcării acestora se ridica la 10 ore, între timp tehnologia a avansat atât de mult încât acestea încep să ia locul altor echipamente precum, calculatoarele sau aparatele GPS.

În zilele noastre, pe lângă funcția de bază, de apelare, telefonul îndeplinește funcții tot mai diversificate, precum vizualizarea celui apelat, trimiterea de mesaje, realizarea de fotografii și înregistrări video, ascultarea de fișiere audio și stații radio, folosirea și chiar oferirea internetului către alte aparate, utilizarea GPS-ului, transferul de informații etc. Diversificarea continuă a funcțiilor telefonului mobil, accesibilizarea ofertelor de servicii și nevoia de a fi continuu conectați cu cei din jurul nostru, face ca telefonul să devină mai mult decât un instrument rapid de comunicare cu ceilalți. Astfel, utilizarea rețelelor sociale, a serviciilor cu valoare adăugată, a celor de tip mobile banking, localizarea prin GPS ori serviciile de mesagerie instantă, sunt doar câteva dintre opțiunile pe care utilizatorii telefoanelor de tip smartphone le au la dispoziție prin intermediul telefonului mobil.

Folosirea acestor opțiuni în mod responsabil simplifică experiența utilizatorilor, oferindu-le acestora posibilitatea de a explora conținut relevant și de a păstra mai ușor legătura cu cei apropiați, în deplină siguranță. De aceea, este recomandat ca utilizatorii să cunoască setările generale și de securitate ale telefonului, în special dacă aceștia sunt copii.

Sfaturi generale de utilizare a telefonului

Vom prezenta în continuare o serie de recomandări legate de utilizarea telefonului mobil de către copii.

Un copil ar trebui să știe că este bine:

Să utilizeze telefonul pentru a răspunde

apelurilor și mesajelor de la părinți;

Să utilizeze apelul de urgență (112) atunci când se află într-o situație periculoasă;

Să ceară ajutorul părinților sau al unui profesor dacă observă orice lucru care l-ar deranja sau care l-ar putea pune în pericol, fie utilizând telefonul propriu, fie telefonul unui prieten;

Să țină telefonul închis sau pe modul silențios în timpul orelor și în timpul nopții;

Să utilizeze funcțiile de divertisment ale telefonului (jocuri, muzică, site-uri și aplicații dedicate copiilor) doar în timpul liber.

Să NU expună demonstrativ telefonul mobil, ci să îl țină într-un loc sigur atunci când nu îl folosește;

Să NU permită persoanelor străine să împrumute și să utilizeze telefonul mobil personal, atâta timp cât nu este vorba de o urgență clară;

Să NU vorbească tare în spațiile publice, pentru a nu-i deranja pe cei din jurul lui;

Să NU răspundă la telefon atunci când este sunat de pe un număr pe care nu-l cunoaște;

Să NU dezvăluie informații personale decât persoanelor cunoscute și de încredere;

Să NU folosească telefonul pentru a trimite mesaje sau fotografii ofensatoare;

Să NU realizeze apeluri false de urgență. Acestea sunt identificabile și pot cauza prejudicii atât celor care abuzează, dar și celor care au într-adevăr o urgență, dar nu pot semnală acest lucru din cauza aglomerării liniilor telefonice.

Informațiile circulă mult mai ușor prin intermediul telefoanelor mobile, iar copiii trebuie să conștientizeze că doar utilizarea responsabilă a acestora îi poate feri de eventuale riscuri. Ei nu trebuie să ofere informații decât persoanelor cunoscute și să nu răspundă apelurilor primite de la utilizatori ascunși (care au setare de neafișare a numărului).

Există mai multe metode prin care se poate evita riscul ca cei mici să devină victimele intimidării sau hărțuirii prin telefon. Copiii

trebuie încurajați să spună unei persoane de încredere cât mai repede cu putință dacă au primit mesaje amenințătoare, imagini sau filmulețe ofensatoare, apeluri agresive.

Intimidarea poate provoca sentimente de rușine sau frică, iar cei mici pot deveni reticenți în a discuta despre acest lucru, deoarece pot considera că sunt capabili să rezolve aceste probleme și singuri. Semne care ar putea sugera existența unei probleme sunt schimbările în comportamentul copilului, o atitudine neobișnuit de tăcută sau retrasă, încercări repetate de a lipsi de la școală, evitarea deplasării în locuri unde se află și alți copii (la orele de educație fizică etc.). În aceste cazuri, trebuie încurajați atât de către părinți, cât și de către profesori, să spună ce probleme au.

În cazurile de intimidare sau hărțuire prin telefon, în care numărul apelantului este identificabil, se poate restricționa primirea apelurilor de la numărul de telefon respectiv, aceasta fiind o funcție disponibilă pe anumite modele de telefon.

Dacă amenințările continuă și pe alte căi, este recomandată sesizarea autorităților. Pentru mai multe informații privind blocarea din setările telefonului, se poate consulta manualul telefonului sau apela serviciul Helpline Sigur.Info, la numărul de telefon 031.80.80.000 sau prin email: helpline@sigur.info.

Setări generale de siguranță ale telefonului

Blocarea tastelor și a ecranului este o primă setare de siguranță a telefonului cu ajutorul căreia se evită activarea acestuia în timp ce se află în buzunar sau în geantă. Astfel, se previne apelarea neintenționată, precum și posibilitatea de activare a unor funcții nedorite. În cazul anumitor modele de telefoane, se pot seta coduri numerice, parole sau modele tactile pentru deblocarea ecranului.

Personalizarea codului PIN și a codului de siguranță ale telefonului sunt alte elemente care pot preveni utilizarea nedorită, în special în cazul pierderii sau furtului telefonului.

Codul PIN poate fi activat sau dezactivat din setările telefonului.

Setări generale de control

Noile tehnologii oferă multiple posibilități de comunicare, ce atrag în mod implicit și riscuri. Copiii trebuie să facă diferența între informațiile publice și informațiile personale, să știe că informațiile personale nu trebuie transmise decât persoanelor cunoscute și de încredere.

Cei mici trebuie să oprească funcțiile de Bluetooth sau date mobile (Internet) atunci când nu le utilizează pentru a transfera date, evitând astfel comunicarea cu alte dispozitive. În plus, oprirea acestora va prelungi durata bateriei telefonului.

Mai mult decât atât, ei trebuie să își protejeze telefonul de eventualii viruși de pe Internet și de aplicațiile ce pot dăuna acestuia. Cei mici trebuie sfătuiți să nu descarce aplicații necunoscute și să nu deschidă fișiere atașate primite pe e-mail de la expeditori pe care nu îi recunosc, deoarece pot conține viruși.

În cazul în care copiii utilizează un smartphone, se recomandă ca telefonul să aibă softul actualizat constant, pentru că variantele noi de soft pot aduce îmbunătățiri de siguranță. Această actualizare se poate face accesând setările telefonului sau cu ajutorul unui reprezentant al companiei de telefonie mobilă.

Trebuie evitată conectarea la sursele tip Wi-Fi necunoscute, deoarece acestea pot facilita transferul de viruși. Acest lucru este posibil prin activarea opțiunii care solicită întotdeauna aprobare înaintea conectării la o rețea Wi-Fi. De asemenea, funcția Wi-Fi trebuie oprită în momentul în care nu este folosită, pentru a prelungi viața bateriei și pentru a evita conectările menționate mai sus.

O altă informație ce poate pune în pericol siguranța copilului este locația sa geografică, nefiind recomandată transmiterea acesteia pe site-urile de socializare.

Accesul la Internet prin smartphones și tablete

Informații despre descărcarea aplicațiilor (riscuri, prevenire, utilizarea datelor din telefon, condiții și termeni)

În momentul în care unui copil i se oferă posibilitatea să utilizeze un smartphone, indiferent de tipul acestuia (cu sistem de operare iOS, Android sau Symbian), el are la dispoziție o întreagă gamă de aplicații din care poate alege, pentru a-și personaliza telefonul sau pentru a-i îmbunătăți caracteristicile. Deși varietatea de aplicații a apărut datorită nevoilor umane de organizare și divertisment, în lipsa unui control constant, un copil poate ajunge să folosească aparatul în detrimentul său. Cel mic poate descărca jocuri ce îl pot distrage de la activitățile zilnice, jocuri ce promovează violența, sau aplicații pentru adulți.

Orice descărcare de aplicație se face cu ajutorul unui cont și presupune acordul privind termenii și condițiile legale aflate în vigoare și, de asemenea, în cazul aplicațiilor contra cost, detaliile de plată ale unui cont. Ca măsură de prevenire, este de preferat ca cei mici să nu utilizeze conturile părinților, ci să aibă propriul cont, de pe care să poată descarca doar aplicațiile gratuite.

În plus, există furnizori de telefonie mobilă sau de soluții de protecție a datelor, care pun la dispoziția părinților aplicații de control parental ce pot fi descărcate gratuit sau contra cost. Acestea monitorizează utilizarea telefonului, oferind părinților posibilitatea de a restricționa accesul la site-uri ce au un conținut nepotrivit pentru copii sau de a limita, la un anumit interval de timp, utilizarea telefonului sau a Internetului. Scopul acestor aplicații este acela de a preveni riscurile inerente ce pot apărea în timpul utilizării telefonului, însă eficiența unui astfel de instrument depinde foarte mult de relația părinte-copil. De aceea, se recomandă ca instalarea unor astfel de aplicații să fie precedată de o discuție deschisă, în care copilului să i se explice rolul acestora.

Control parental pe mobil

Telefonul mobil, datorită funcțiilor sale din ce în ce mai complexe, preia o mare parte din atribuțiile computerului, precum accesul la o diversitate de resurse și materiale informative. Navigarea pe Internet oferă copiilor posibilitatea de a accesa, pe lângă programele special dedicate acestora, precum jocuri sau materiale educative, o serie de servicii și informații destinate adulților - site-uri sau aplicații care conțin pornografie, violență sau jocuri de noroc.

Un prim pas pentru a evita expunerea copiilor la acest tip de conținut este purtarea unei discuții deschise prin care să se clarifice faptul că uneori informațiile din astfel de surse sunt nepotrivite și pot fi chiar supărătoare. Mai mult, ei trebuie încurajați să spună unei persoane de încredere de câte ori văd un lucru care îi deranjează, atât pe telefonul lor, cât și pe al unui prieten.

Copiii pot avea acces la servicii cu teme pentru adulți prin intermediul site-urilor sau aplicațiilor folosite pe telefonul mobil, și de aceea este important să li se explice rolul avertismentelor legate de vârsta minimă pentru accesarea conținutului respectiv. De asemenea, informații legate de natura conținutului unei aplicații se pot găsi în termenii și condițiile pe care utilizatorul trebuie să le parcurgă înainte de a accesa conținutul oferit, motiv pentru care se recomandă citirea cu atenție a acestor informații.

Atât operatorii de telefonie mobilă, cât și organizațiile internaționale specializate în siguranța digitală, încurajează raportarea conținutului potențial ilegal sau dăunător. În cazul în care regăsiți în mediul online situații ori materiale ilegale, sau care pot dăuna dezvoltării emoționale a copiilor, este bine de știut că există un punct de raportare a acestui tip de conținut, la adresa www.safernet.ro.

Sfaturi pentru siguranța datelor

Datele personale pot fi accesate cu ușurință prin intermediul Internetului dacă, din neatenție, se agreează acest lucru. Există site-uri care solicită informații personale în momentul accesării (precum contactele

prietenilor, adresa personală, locația, preferințe etc.) și de aceea, copiii trebuie încurajați să citească atent informațiile referitoare la site-uri înainte de a accesa conținutul acestora. Cele mai uzuale site-uri care solicită astfel de date sunt camerele de **chat online**, **site-urile de comunități virtuale** și **site-urile comerciale**.

Camerele de chat online pot fi accesate prin intermediul telefoanelor mobile, atât prin intermediul Internetului, cât și prin intermediul unor aplicații special create pentru acestea. Ele sunt grupate în funcție de hobby-uri sau alte interese, ceea ce le face foarte prietenoase pentru utilizatorii care doresc să cunoască alte persoane ce împărtășesc pasiuni comune. Copiii trebuie ajutați să conștientizeze că identitățile virtuale nu coincid, uneori, cu cele reale, ei putând astfel oferi cu ușurință informații personale unor necunoscuți, crezând că aceștia sunt cu adevărat ceea ce ei pretind că sunt: copii de aceeași vârstă, din același oraș etc.

Pericolul întâlnit cel mai adesea este ca un copil să fie tentat să stabilească o întâlnire cu persoanele cunoscute pe astfel de site-uri sau să ofere informații referitoare la adresa unde locuiește, date de identitate sau zile când părinții nu sunt acasă. Pentru a evita acest lucru, este recomandat să i se explice copilului faptul că utilizatorii pe care îi întâlnește în mediul virtual pot fi comparați cu persoanele străine, pe care le întâlnește pe stradă; de aceea este important să îi trateze cu același scepticism, fără a le oferi niciun detaliu personal sau informație ce ar putea duce la identificarea lor.

Unele camere de chat sunt supervizate de moderatori care se asigură că toate comentariile inadecvate nu sunt publicate sau sunt șterse, și că imaginile indecente sau ofensatoare sunt eliminate din cadrul acestor canale. Cu toate acestea, niciun filtru nu poate oferi o protecție totală utilizatorilor de Internet împotriva acestor intenții, așadar revine în atenția adulților să supervizeze activitatea copiilor pe care îi au în grijă.

Site-urile de comunități virtuale au cunoscut o dezvoltare accentuată în ultimii ani, ele permițând utilizatorilor să își

publice o pagină personală sau să își creeze un profil. Ele sunt foarte populare în rândul copiilor și tinerilor, fiind considerate un mijloc de autoexprimare și de a lega prietenii. În prezent, există cel puțin 200 de astfel de site-uri, majoritatea având o aplicație care facilitează accesarea acestora de pe telefoanele mobile.

Ele încurajează postarea fotografiilor și a informațiilor personale, liste de preferințe și alte informații de acest gen, care pot intra în intimitatea utilizatorilor într-un mod excesiv. Adolescenții trebuie avertizați că informațiile pe care ei le postează vor fi vizibile oricărei persoane care utilizează acel site, în cazul în care nu fac setări suplimentare de securitate.

Fiecare site are o serie de termeni și condiții care, dacă sunt citite cu atenție, explică ce se va întâmpla cu informațiile pe care utilizatorii le vor posta, de cine vor fi accesate și pentru cât timp. Atât tinerii, cât și adulții, trebuie să citească integral toate aceste informații, ele oferind de fapt un cadru juridic foarte util în cazuri de abuz.

La nivel internațional s-a implementat un sistem de atenționare în privința conținutului neadecvat, acest sistem fiind accesibil prin intermediul siglei *Virtual Global Taskforce* (<http://www.virtualglobaltaskforce.com/>). Odată raportat un conținut, o serie de moderatori urmează să verifice cu atenție toate informațiile ce ar putea fi ilegale sau ofensatoare.

De reținut!

În România, conținutul ilegal poate fi raportat la adresa www.safernet.ro!

Site-urile comerciale solicită, de asemenea, informații personale, urmând ca utilizatorii să primească înștiințări cu privire la oferte, concursuri și promoții. Aceste informări se pot transforma ușor în mesaje tip spam, adică mesaje nesolicitate. Aceste date personale sunt uneori centralizate în mod ilegal în liste care sunt ulterior comercializate, urmând ca mii de abonați să primească același mesaj, chiar dacă nu au solicitat în mod expres acest lucru.

Utilizatorii pot solicita firmelor care le

trimit mesajele, încetarea acestui proces și eliminarea numărului personal din listă, însă dacă această solicitare nu dă rezultate se poate recurge și la sistemul de blocare a apelanților nedorți. Cu toate acestea, citirea cu atenție a informațiilor în momentul accesării unor astfel de site-uri și deselectarea acceptului de a primi notificări, scade riscul expunerii la mesajele nedorite.

Tinerii trebuie de asemenea să fie conștienți de faptul că există **tentative de fraudă** prin intermediul mesajelor sau apelurilor. Acestea pot părea inițiate de către operatorul de telefonie mobilă la care sunt abonați sau de către surse de încredere, însă în realitate sunt efectuate de persoane care au scopul de a obține câștiguri nejustificate.

Încercările de fraudă pot fi identificate atunci când informațiile confidențiale sunt solicitate nejustificat, când celui contactat i se cere un răspuns rapid (de a trimite o sumă de bani, informații etc.), când adresele sau numerele apelante sunt necunoscute sau când este solicitată tastarea unui cod pentru a

confirma acceptul. Aceste tentative de fraudă pot fi și trebuie să fie semnalate cât mai repede operatorilor de telefonie mobilă.

Tinerii trebuie familiarizați și încurajați să citească **politica de confidențialitate** a site-urilor pe care le accesează, deoarece aici se prezintă modul în care vor fi utilizate datele personale solicitate. Cu toate acestea, trebuie menționat faptul că politica nu se aplică site-urilor terțe, ci doar sursei în cauză. Prin acordul oferit, datele cu caracter personal și orice altă informație introdusă de către utilizatori pot fi preluate și utilizate de către administratorii site-ului în orice activitate legată de marketing, telecomunicații sau realizării unui scop legitim domeniului de activitate al site-ului. Aceste politici de confidențialitate, deși oferă cadrul juridic prin care un utilizator își poate cere drepturile și obligațiile, se supun legii în vigoare.

Conținutul teoretic al acestui capitol a fost furnizat de către specialiștii [Orange România](#)

REBUS

Descriere

Exercițiul are menirea de a face o scurtă introducere în conceptele referitoare la Internet.

Timp estimat: 35 minute.

Participanți: elevi din ciclul primar.

Obiective

Elevii vor fi în măsură să:

Asocieze conceptele generale privind utilizarea în siguranță a internetului cu semnificația lor

Resurse necesare:

- Coli/Tablă
- Pix/Cretă

INTRODUCERE

Încălzirea (5 minute)

ÎNTREBAȚI:

Ce este internetul pentru voi?

Răspunsurile elevilor vor varia.

DEFINIȚI termenul **"Internet", conform teoriei.**

ÎNTREBAȚI:

Cum vă imaginați viața fără internet?

Ascultați răspunsurile elevilor, ele se vor reuni probabil sub greutatea sau imposibilitatea de a gândi o lume fără Internet. Încercați să îi ghidați să își folosească imaginația.

Exercițiu

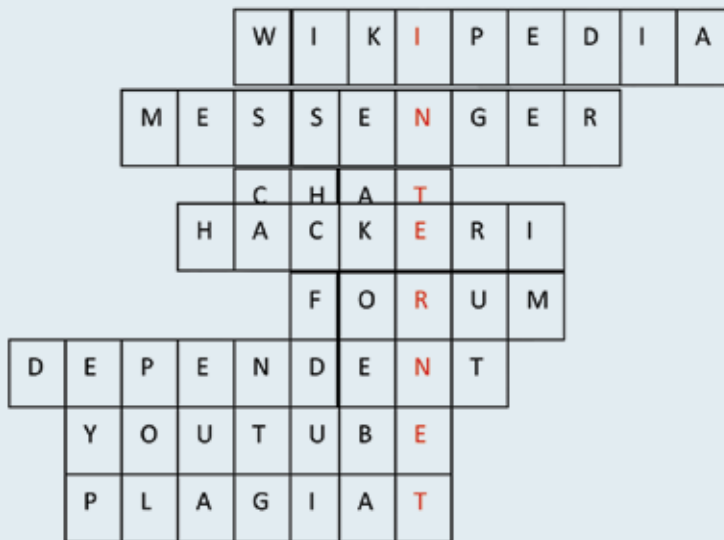
REBUS (15 minute)

DESENAȚI pe tabla Rebus-ului și scrieți indiciile.

ÎMPĂRȚIȚI ELEVII ÎN TREI SAU MAI MULTE ECHIPE. Acordați maxim 10 minute pentru rezolvarea Rebus-ului; echipa care termină prima sau care are cele mai multe soluții corecte câștigă.

Indicii:

1. Enciclopedie online liberă
2. Unul din cele mai folosite programe de chat
3. Dialog interactiv în scris
4. Hoți care sparg baze de date, pagini web
5. Website de discuții online
6. Cel care își pierde foarte mult timp pe internet devine
7. Poți să vizionezi filme și să asculți muzică pe...
8. Însușirea unei creații care aparține altcuiva

răspunsul pe verticală este **INTERNET**

Discuție (15 minute)

După stabilirea câștigătorilor, DISCUȚAȚI cu elevii despre conceptele din REBUS.

ÎNTREBAȚI

Ce fel de programe de Messenger folosiți?

Pe ce dispozitiv folosiți mai mult chat-ul și programele de discuții: calculator sau telefon?

Uneori vă simțiți copleșiți de numărul de mesaje primite pe Internet?

Răspunsurile vor varia:

- Yahoo
- Whatsapp (aplicație pe mobil)
- Facebook messenger
- Viber (aplicație pe mobil).

În funcție de numărul de aparate smartphone e posibil ca majoritatea să declare ca utilizează acest tip de program de pe telefon.

Părerile vor fi împărțite, unii vor spune ca se simt oboșiți de acest aspect și mai ales de telefon, în timp ce altora nu li se va părea deranjant. Încercați să stabiliți un dialog între ei cu argumente (De ce se simt astfel?).

Care e cealaltă față a lui 😊 ?

Află pe www.sigur.info !

Un internet mai sigur pentru copii
campanie de promovare a siguranței copiilor pe Internet
realizată de Salvați Copiii în cadrul programului Sigur-Info

POSITIVE media

Salvați Copiii
Save the Children Romania

CUPRINS

- Modulul 4.1** Utilizarea internetului de către copii – tendințe
- Modulul 4.2** Expunerea copiilor la conținut ilegal și/sau dăunător
- Modulul 4.3** Hărțuirea online - Cyberbullying
- Modulul 4.4** Fișa familiei privind hărțuirea online (ciclul primar și gimnazial)
- Modulul 4.5** Rețelele sociale și protecția datelor personale
- Modulul 4.6** Ghid de discuție
- Modulul 4.7** Sexting
- Modulul 4.8** Grooming
- Modulul 4.9** Identitatea, reputația online și siguranța pe Internet
- Modulul 4.10** „Download”, „Copy Paste” și drepturile de autor
- Modulul 4.11** Informații neverificate
- Modulul 4.12** Control parental programe de filtrare
- Modulul 4.13** Utilizarea excesivă a TIC - Dependența de Internet
- Modulul 4.14** Consiliere și raportarea conținutului ilegal/dăunător

4.1 UTILIZAREA INTERNETULUI DE CĂTRE COPII – TENDINȚE

“O bună soluție în prevenirea riscurilor online este explicarea pericolelor la care copiii se expun dezvăluindu-și identitatea pe internet persoanelor necunoscute. Acest lucru trebuie făcut de către părinți și în școli, pe înțelesul fiecărei categorii de vârstă, de către fiecare învățător, diriginte și profesor.” (Mihaela - 16 ani)

Internetul a schimbat în mod spectaculos modul în care copiii interacționează cu lumea. Ei au acces la un volum copleșitor de informații și la căi infinite de exprimare a creativității, putând comunica fără costuri și instantaneu cu persoane din întreaga lume. Cu toate acestea, mediul online, pe lângă beneficiile evidente, comportă în lipsa unei informări corecte și a unei orientări adecvate, riscuri în fața cărora cei vulnerabili sunt în special copiii.

În ultimul deceniu, evoluția utilizării Internetului de către copii a fost caracterizată prin două mari direcții, ambele punând în sarcina părinților și a cadrelor didactice un rol crucial în protecția copiilor împotriva riscurilor din mediul online:

- 1) *copiii accesează Internetul de la vârste din ce în ce mai mici;*
- 2) *tehnologia utilizată în acest sens a devenit mobilă și accesibilă oriunde și oricând.*

Cifrele din România și din întreaga lume demonstrează că mulți dintre copiii preșcolari sunt în măsură să folosească diferite dispozitive de accesare a Internetului și chiar o fac cu sau fără supravegherea părinților. Acest lucru este un argument pentru pregătirea

și mobilizarea inclusiv a educatorilor din sistemul preșcolar de educație, și cu atât mai mult pentru învățătorii sau cadrele didactice de la nivelul gimnazial.

Telefoanele "smart" și tabletele, ca dispozitive mobile sunt prevăzute, fără excepție, cu tehnologia necesară conectării la Internet, la prețuri din ce în ce mai accesibile. Spre deosebire de calculatoarele din mediul școlar sau conexiunile wireless oferite în acest spațiu, care pot fi cu ușurință filtrate pentru a evita conținutul dăunător sau ilegal, dispozitive mobile ale copiilor dispun de propria lor legătură cu mediul online, iar acest aspect presupune expunerea copiilor la anumite riscuri. Deși la prima vedere pare a fi o problemă insurmontabilă, educatorii și profesorii pot stabili împreună cu elevii reguli pe care fiecare trebuie să le respecte în utilizarea tehnologiei mobile pentru comunicarea online.

Riscurile online – categorii:

Expunerea la conținut ilegal și/sau dăunător; Victimizarea prin intimidare, hărțuire sau amenințare (sau "cyberbullying"); Instrăinarea sau furtul datelor cu caracter personal; Trimiterea sau primirea de secvențe video, imagini sau mesaje cu caracter sexual (sau "sexting"); Grooming (ademenirea în scopul săvârșirii actelor sexuale); Identitatea, reputația online și securitatea pe internet; "Download", "copy paste" și drepturile de autor; Informații neverificate; Utilizarea excesivă a calculatorului sau dependența de jocuri și Internet; Raportarea conținutului ilegal/dăunător.

Părinții și educatorii trebuie să înțeleagă aceste riscuri pentru a afla la timp când copiii/elevii lor trec prin astfel de experiențe online sau offline. Copiii ai căror părinți sau educatori pun în discuție în mod regulat siguranța pe Internet tind să aibă un comportament mai responsabil când folosesc rețelele sociale sau webcam-urile, ori când transmit mesaje, colectează informații sau postează pe blog-ul personal. Devenind persoane resursă, adulții contribuie astfel la transformarea Internetului într-un loc sigur și util copiilor atât acasă cât și la școală.

Recomandări EU Kids Online pentru România

Raportul EU Kids Online⁴ este rezultatul muncii unei rețele europene de specialiști, coordonate de The London School of Economics & Political Science (LSE), cu echipe de cercetare și grupuri consultative în fiecare din cele 25 de țări participante (inclusiv România) și un panel consultativ internațional. Proiectul a fost finanțat prin programul Safer Internet al Comisiei Europene pentru a obține datele empirice în vederea fundamentării de politici legate de siguranța pe Internet.

România este una dintre țările în care copiii și tinerii petrec cel mai mult timp online, dar au și cel mai redus grad de competențe când vine vorba de mediul virtual. Utilizarea frecventă a Internetului însoțită de niveluri mici de competențe este probabil să ducă la experiențe online mai riscante și mai dăunătoare. Nu în mod surprinzător, copiii români semnalează niveluri mari de risc atunci când vine vorba de hărțuirea online și vizionarea/primirea de mesaje sexuale, fiind ulterior mai deranjați și supărați de aceste experiențe. Nu în ultimul rând, copiii români cu vârste cuprinse între 11 și 16 ani trec prin situația de a le fi furate datele, aceasta depășind media europeană.

Atunci când vorbim despre experiențele neplăcute, copiii români nu cunosc modalitățile prin care se pot proteja: ei vorbesc foarte puțin cu ceilalți despre experiențele lor dureroase și au tendința de a adopta atitudini pasive mai mult decât alți copii atunci când fac față unor astfel de situații (speră că situația va trece de la sine, nu mai utilizează internetul o vreme).

De asemenea, experiențele cu care se confruntă cel mai des și care implică risc, hărțuirea și vizionarea/primirea de mesaje cu conținut sexual, trec neobservate de părinții lor. Atunci când vine vorba de întâlnirea în lumea reală a unor persoane cunoscute online, părinții români sunt mai puțin conștienți de întâlnirile pe care le au copiii lor comparativ cu ceilalți părinți europeni. Atât părinții, cât și copiii declară că există o nevoie mai mare din partea părinților de a avea mai mult interes în ceea ce fac copiii online pentru a-i proteja pe aceștia de situațiile de risc.

Fiind una dintre țările cu un profil care indică o utilizare ridicată, dar și multe riscuri, România are nevoie de o abordare adecvată și mai intensă a politicilor: creșterea nivelului de conștientizare a riscurilor online din partea părinților, luarea unor măsuri pentru a crește nivelul de autoprotecție și a responsabilității copiilor în mediul online, cu accent pe dezvoltarea unor competențe digitale și strategii de a face față situației (de preferat, integrate în curriculum-ul educațional la nivel național) care să sublinieze importanța sprijinului social (copiii să fie încurajați să vorbească mai mult despre experiențele lor online). În plus, centrele de promovare a siguranței pe Internet ar trebui să lucreze pentru a disemina informații despre cele mai proeminente riscuri, cele mai eficiente metode de control parental și metode de mediere, în același timp făcându-le ușor accesibile și ușor de utilizat.

Sesiune practică

Pentru a înțelege cum sunt utilizate tehnologiile moderne de informare și comunicare de către elevi, educatorii pot folosi întrebări relevante la începutul discuțiilor, sau în cazul în care sunt avute în vedere mai multe dezbateri, scurte chestionare. Prezentul ghid oferă un model de chestionar pentru elevii din ciclul primar sau gimnazial. Vezi **Anexa 1**.

4.2 EXPUNEREA COPIILOR LA CONȚINUT ILEGAL ȘI/ SAU DĂUNĂTOR

“Ținând cont că majoritatea utilizatorilor de Internet sunt copii ar trebui create programe în școli prin care elevii să fie informați asupra riscurilor la care se expun atunci când navighează pe Internet. Astfel ar putea fi evitate numeroase incidente neplăcute.” (Ana Maria - 15 ani)

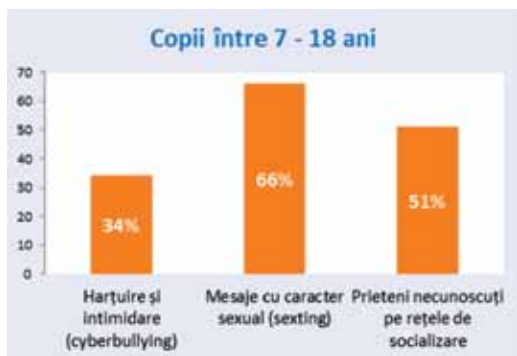
Una din cel mai des întâlnite teme dezbătute în studiile, rapoartele, articolele privind copii și Internetul este cea a pericolului ca un

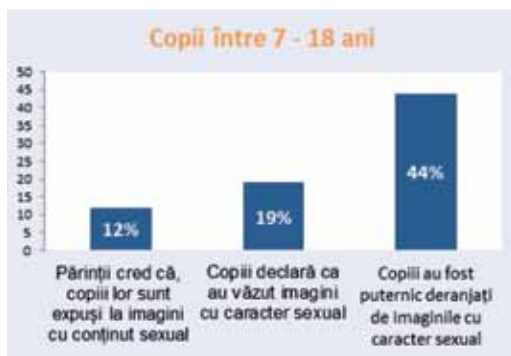
copil să fie expus accidental sau intenționat unor materiale sau activități ilegale, abuzive, ofensatoare, vulgare ori obscene. Aceste materiale au în cele mai multe situații conținut pornografic (site-uri pornografice fie cu copii, fie cu adulți) sau îndeamnă la violență, ură rasială ori discriminare. Ele pot fi imagini, texte, filme sau fișiere audio.

Impactul lor asupra moralității sau dezvoltării psihice a copilului depinde de factori precum vârsta, maturitatea emoțională sau contextul expunerii. Expunerea la acest tip de conținut poate avea drept consecințe un nivel ridicat de anxietate sau stări traumatice, ori poate determina prin repetarea expunerii, atitudini de imitare, dezinhibare sau desensibilizare. De aceea, elevii din ciclul primar și gimnazial par a fi cei mai vulnerabili având în vedere stadiul lor de dezvoltare sexuală sau emoțională.

Copiii intră în contact cu aceste materiale în cele mai multe situații în mod incidental, atunci când sunt în căutare de informații, jocuri, persoane sau locuri. La școală, inclusiv activitățile online cu caracter educațional pot avea ca urmare neplăcută apariția de imagini sau informații ilegale sau dăunătoare. Pentru a evita acest lucru, educatorii trebuie să cunoască și să-i informeze pe elevi asupra tehnicilor corecte de căutare și asupra procedurilor de apelare a serviciilor specializate (Helpline, Hotline – de pe www.sigur.info).

Studiu Salvați Copiii, 2013.

Studiu EU Kids Online, 2009-2011.

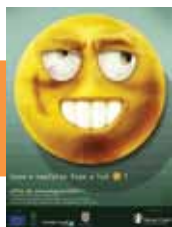
Conform studiului elaborat de Salvați Copiii în 2013, 20% dintre respondenți au declarat că profilul lor pe rețelele de socializare este public (deschis), și că pe el se regăsesc poze în care se distinge clar fața copilului (75%) sau numele de familie (56%) și vârsta corectă (54%). Jumătate dintre copiii intervievați au adăugat în lista de prieteni persoane total necunoscute, iar 65% accesează Internetul de pe dispozitive mobile.

În ceea ce privește expunerea la imagini sexuale, copiii români se situează aproape de media europeană, 29% declarând că au fost expuși la astfel de imagini, online sau offline (19% pe Internet). Dintre cei expuși la imagini sexuale pe Internet, 44% declară că au fost supărați sau deranjați de ce au văzut (9%

din toți copiii). Acest procent situează copiii români în rândul celor mai afectați negativ de expunerea la acest tip de conținut.

Părinții au o percepție scăzută asupra expunerii copiilor lor la imagini cu conținut sexual, 12% dintre părinți având cunoștință de acest lucru (comparativ cu 19% dintre copiii). Diferența dintre expunerea efectivă și percepția parentală este una dintre cele mai mari în Europa. Dacă ne referim doar la părinții copiilor care au fost expuși la imagini cu conținut sexual, aproape jumătate nu cunosc acest lucru (43%).

Livingstone, S, and Haddon, L (2009-2011) EU Kids Online: Final report. LSE, London: EU Kids Online (EC Safer Internet Plus Programme Deliverable D6.5).

Activități școlare "Fii în siguranță pe Internet!" (ciclul primar)

Elevii au nevoie de îndrumare pentru o alegere corectă și sigură a site-urilor utile procesului instructiv-educativ și pentru a învăța cum trebuie evitate acele site-uri cu conținut negativ sau ilegal. Pentru ca acest lucru să devină o abilitate permanentă, elevii vor învăța cum să acceseze site-uri, portaluri interesante sau distractive, urmând reguli simple, prezentate și explicate prin exerciții de către educatori.

Informarea elevilor trebuie să cuprindă sfaturi privind reacția pe care ar trebui să

o aibă la situațiile neplăcute ce pot apărea prin adresarea directă și imediată unui adult (părinte, educator) sau prin folosirea mijloacelor online sau offline de raportare.

Activitatea **"Fii în siguranță pe Internet!" (ciclul primar)**. Activitatea propusă are la bază prezentarea similitudinilor între regulile de siguranță din viața reală și cele din mediul online, folosind ideea semaforului stradal cu cele trei culori ale sale care semnifică grade diferite de siguranță și concordanță cu vârsta elevului a paginilor web.

Descriere

Elevilor li se explică că ei vor fi în siguranță pe Internet în măsura în care aleg website-urile potrivite vârstei și interesului lor și evită acele pagini cu conținut nepotrivit.

Mai întâi, elevii învață despre asemănările între a fi în siguranță în viața reală și a accesa Internetul fără riscuri. Apoi, ei vor folosi exemplul semaforului online și vor compara declarațiile lor despre site-urile accesate și nivelul corect de siguranță al acestora. La final, vor fi angrenați într-un joc interactiv de aflare a site-urilor indicate pentru vârsta lor.

Timp estimat: 50 minute.

Participanți: elevi din ciclul primar.

Obiective: elevii vor fi în măsură să...

1. înțeleagă că a fi în siguranță pe Internet este similar cu a fi în siguranță în lumea reală;

2. recunoască website-urile potrivite și utile lor;
3. aprecieze când trebuie să întrebe un adult în care au încredere (părinte, educator) dacă e bine sau nu să acceseze un anumit site.

Materiale și instrumente: tablă, sfoară lungă sau o bandă de plastic ori hârtie, markere sau creioane roșii, galbene și verzi, copii ale materialului "Semaforul Online pentru fiecare elev", calculator/laptop conectat la Internet, video proiector

Resurse pentru familie

Trimiteți acasă materialul "Să comunicăm în siguranță pe Internet" (ciclul primar)

Introducere în tema activității

Încălzirea (5 minute)

ÎNTREBAȚI:

Ce înseamnă să fii în siguranță?

Răspunsurile elevilor vor varia.

Când mergeți pe stradă sau când vă jucați în cartier fără să-i aveți alături pe părinți, ce faceți ca să fiți în siguranță?

Ascultați răspunsurile elevilor, subliniind următoarele puncte:

- nu mergeți în locuri pe care nu le cunoașteți - nu vorbiți cu străinii
- nu intrați în conflicte cu alte persoane
- respectați regulile

SPUNEȚI elevilor că, așa cum procedează în viața reală pentru a fi în afara pericolelor (în viața reală), tot astfel trebuie să facă și în mediul online. Faceți câteva paralele între răspunsurile elevilor privind cartierul sau zona în care locuiesc și lumea Internetului.

EXPLICAȚI elevilor că un exemplu prin care pot rămâne în siguranță online este semaforul din intersecții care indică șoferilor când pot străbate intersecția, când trebuie să încetinească sau să oprească mașina. Similar, Semaforul Online arată oamenilor care navighează pe Internet dacă acestea pot sau nu să intre pe un anumit website.

Lecția I

Descrierea Semaforului Online (10 minute)

DESENAȚI un semafor pe tablă folosind ilustrațiile din materialul Semaforul Online.

DEFINIȚI termenul "adecvat". Explicați elevilor că tehnica Semaforului Online îi va ajuta să aleagă website-urile adecvate vârstei lor.

EXPLICAȚI elevilor semnificația culorilor semaforului (verde, galben, roșu). Folosiți tabelele de mai jos.

Verde – CORECT!

Căutați site-urile care sunt "verzi" și adăugați-le la Favorite! (Trebuie să explicați și să demonstrați cum sunt marcate site-urile ca fiind favorite.)

Un website "verde" este:

- un website pentru copiii de vârstă voastră care poate fi vizitat
- distractiv, cu imagini și informații pentru tine
- un website care are cuvinte potrivite vârstei tale
- un website care nu te lasă să vorbești cu oameni pe care nu-i cunoști

ÎNTREBAȚI:

Ce sunt website-urile "verzi"? Cum afli dacă ele sunt sigure și adecvate vârstei tale?

Cereți elevilor să descrie website-urile lor preferate și analizați împreună cât de "verzi" sunt acestea.

DEFINIȚI cuvântul "Atenție" cu semnificația lui în acest context.

Galben – ATENȚIE!

Înainte de a intra pe un website pe care-l considerați a fi "galben", cereți voie unei persoane în care aveți încredere (părinte, educatori, rude apropiate)

Un website "galben" este:

- un website care nu este adecvat vârstei tale
- un website care cere informații diverse, de exemplu, unde locuiești, numărul de telefon sau adresa de email etc.
- un loc unde ai voie să vorbești liber cu alte persoane.

ÎNTREBAȚI

Ați intrat vreodată pe un website "galben"? Cum ai procedat ca să eviți pericolele?

Cereți elevilor să numească website-urile despre care nu erau siguri și rugați-i să vă povestească experiența lor.

REAMINTIȚI elevilor semnificația semnalului "Stop"

Roșu – STOP!

Evitați website-urile pe care le considerați "roșii". Dacă nu vă simțiți în siguranță, apălați la un adult de încredere.

Un website "galben" este:

- un website care nu este adecvat vârstei tale
- un website care cere informații diverse, de exemplu, unde locuiești, numărul de telefon sau adresa de email etc.
- un loc unde ai voie să vorbești liber cu alte persoane.

ÎNTREBAȚI

Ați intrat vreodată pe un website "roșu" despre care știai că nu e adecvat vârstei tale? Cum ți-ai dat seama?

Cereți elevilor să vă descrie website-urile pe care ei le consideră neadecvate capacității lor de înțelegere. Rețineți că accesarea acestor locații online s-a făcut deliberat sau accidental. Elevii vor explica probabil că "au simțit" că acel site nu era pentru ei. Încurajați-i să arate cum procedează ca să iasă de pe acele website-uri, cum ar fi folosirea butonului "back"/"înapoi", închiderea paginii sau semnalarea situației unui adult.

Lecția 2

Intră, Atenție, Stop! Folosește Semaforul Online (15 minute)

IMPĂRȚIȚI materialul Semaforul Online fiecărui elev.

CITIȚI CU VOCE TARE instrucțiunile materialului. Organizați-i pe elevi să lucreze în perechi sau grupuri mici pentru completarea materialului.

CEREȚI elevilor să citească răspunsurile de la fiecare afirmație din material. Răspunsurile corecte sunt:

1. Site-ul e adecvat vârstei mele. (VERDE)
2. Trebuie să obțin permisiunea unui adult în care am încredere. (GALBEN)

3. Website distractiv, cu imagini și informații pentru mine. (VERDE)
4. Acest site nu este adecvat vârstei mele. (ROȘU)
5. Mi-ar plăcea să intru pe acest site, dar trebuie să fiu atent. (GALBEN)
6. Acest site are lucruri pentru copii mai mari decât mine și pentru adulți, dar nu și pentru mine. (ROȘU)

Lecția 3

Jucați Semaforul Online (10 minute)

ORGANIZAȚI elevii într-un șir într-o parte a încăperii. Puneți o sfoară sau bandă ca "linie de sosire" pe podea în partea opusă a încăperii, acolo unde v-ați plasat, paralelă cu linia șirului de elevi. Jocul este asemănător cu "Lumina roșie, lumina verde".

EXPLICAȚI elevilor regulile jocului:

Pentru fiecare site verde, faceți doi pași înainte.

Pentru fiecare site galben, faceți un pas înainte.

Pentru fiecare site roșu, rămâneți pe loc.

Dacă aveți un răspuns greșit (de exemplu, faceți un număr greșit de pași), trebuie să vă întoarceți acolo unde erați înainte și faceți un pas înapoi.

CITIȚI CU VOCE TARE fiecare dintre afirmațiile despre website-urile presupuse a fi fost accesate. După fiecare afirmație, elevii trebuie să facă numărul de pași pe care-l consideră corect. Dezvăluiți răspunsul corect după fiecare afirmație citită, explicând elevilor de ce primește culoare roșie, galbenă sau verde. Elevii care ajung primii la linia de sosire sunt declarați învingători.

Ați intrat din greșeală pe site-ul ejocurigratis.org/ și o persoană necunoscută ți-a cerut să-i spui numele și vârsta?

ROȘU – nici un pas

Website-ul www.sigur.info e foarte interesant! Chiar și bunica mea ar putea spune că e adecvat pentru copiii de vârsta mea.

VERDE – doi pași înainte

Căutai desene cu inimioare, dar ai ajuns pe site-uri care ți s-au părut nepotrivite?

ROȘU – nici un pas

Website-ul postului tău TV preferat are lucruri amuzante pentru copii de vârsta ta.

VERDE – doi pași înainte

<i>Există site-uri de jocuri pe care oricine poate folosi chat-ul.</i>	GALBEN – un pas înainte
--	-------------------------

<i>Te afli pe un site de jocuri în care îți apar ferestre în care trebuie să introduci adresa ta de e- mail.</i>	GALBEN – un pas înainte
--	-------------------------

REAMINTIȚI-LE elevilor după finalizarea jocului că, așa cum vor fi mereu în siguranță dacă respectă luminile semaforului, la fel vor ști să evite riscurile din mediul online. Ei trebuie să

ceară permisiunea unui adult de încredere când vor să intre pe site-uri pe care le consideră galbene și să evite întotdeauna site-urile de culoare roșie.

Încheiere

Finalizarea orei (5 minute)

Folosiți următoarele întrebări pentru a evalua modul în care elevii au înțeles regulile prezentate.

ÎNTREBAȚI:

<i>De ce a fi în siguranță în cartier seamănă cu a fi în siguranță pe Internet?</i>	Cereți elevilor să vă spună asemănările. De exemplu, în ambele "lumi", nu vorbești cu străinii, nu te duci în locuri pe care nu le cunoști și nu intri în conflict cu nimeni.
---	---

<i>Cum arată un site "verde"?</i>	Elevii trebuie să știe că website-urile "verzi" sunt bune pentru copiii de vârsta lor. Ele sunt distractive, conțin lucruri interesante și utile pentru ei, folosesc cuvinte adecvate și nu permit persoanelor necunoscute să comunice cu copiii.
-----------------------------------	---

<i>Cum arată site-urile "galbene" și "roșii"? Ce trebuie să faci când ai intrat pe ele?</i>	Repetăți-le elevilor că ei trebuie să ceară opinia unui adult de încredere dacă nu sunt siguri dacă website-ul vizitat e potrivit sau dacă pe acele site-uri le sunt cerute diferite informații (telefon, adresa, vârstă, imagini cu ei) ori conțin lucruri doar pentru cei mari.
---	---

Activități suplimentare

Organizați în grupuri, elevii pot crea postere cu Semaforul Online. Pe o foaie mare de hârtie, pot desena un semafor. În dreptul fiecărei culori, pot introduce sfaturi sau explicații despre un website "roșu", "galben" sau "verde". Fixați posterele în clasă.

Activități pentru acasă

Cu unul din membrii familiei, elevii pot găsi noi website-uri "verzi". Ei pot explica persoanei din familie de ce site-urile "verzi" sunt sigure pentru ei. Elevii pot nota adresele acelor website-uri sau pot să le salveze/marcheze ca "favorite" în browser-ul de Internet.

Semaforul Internetului

Instrucțiuni:

Colorează corect lumina pentru fiecare afirmație.

Verde = Adecvat

Galben = Atenție

Roșu = Stop

	1. Site-ul e adecvat vârstei mele.		2. Trebuie să obțin permisiunea unui adult în care am încredere.		3. Website distractiv, cu imagini și informații pentru mine.
	4. Acest site nu este adecvat vârstei mele.		5. Mi-ar plăcea să intru pe acest site, dar trebuie să fiu atent.		6. Acest site are lucruri interesante pentru copii mai mari decât mine și pentru adulți, dar nu și pentru mine.

Evaluarea activității "Fii în siguranță pe Internet!"

1. Care dintre acțiunile de mai jos sunt sigure atât în viața reală cât și pe Internet?

a) Vorbești numai cu persoanele pe care le cunoști;	a) Un ziar online care folosește un limbaj dur;
b) Nu intri în conflict cu nimeni;	b) Un site cu jocuri pe care părinții tăi îl consideră sigur;
c) Respecti regulile stabilite în familie;	c) Un site pe care poți folosi chat-ul cu persoane pe care nu le-ai întâlnit niciodată.
d) Toate acțiunile de mai sus.	

2. Care sunt website-urile "adecvate" pentru copiii de vârsta ta?

1. Trebuie să fii prevăzător dacă nu ești sigur că site-ul pe care te afli e adecvat pentru copiii de vârsta ta, ori dacă site-ul cere informații personale. A fi prevăzător înseamnă:
a) Să fii atent;
b) Să fii zăpăcit;
c) Să fii supărat;
d) Să fii bucurat.

4.3 HĂRȚUIREA ONLINE - CYBERBULLYING

*“Vă contactez în legătură cu o problemă foarte serioasă care mă bântuie de vreun an de zile și mă deranjează cumplit. M-am certat cu o prietenă și ea ca să se răzbune a făcut un cont pe un forum oarecare cu numele meu real și o poză de-a mea nu tocmai drăguță, aș putea zice chiar extrem de defăimătoare. Sunt disperată, nu știu cum să mai scap de contul acela oribil.”
(Elia - 16 ani)*

Prin cyberbullying¹ înțelegem diferite forme de abuz psihologic comis prin acte de hărțuire transmise prin tehnologiile de informare și comunicare, cum ar fi Internetul, telefonul mobil sau rețelele de tip wireless ori bluetooth. Acestea sunt acte de violență și se fac în scopul amenințării, intimidării sau insultării victimelor. Ele au un caracter repetitiv putând fi comise atât de către indivizi cât și de grupuri de persoane. De exemplu:

- parodiarea, ofensarea repetată a unei persoane, folosind cuvinte batjocoritoare, porecle obscene, imagini umilitoare, transmise prin intermediul internetului;
- ridiculizarea unui copil prin crearea unui profil sau blog în care apar informații false sau jignitoare, fotografii transformate cu caracter ofensator;

¹ Cyberbullying este un termen provenit din limba engleză, fiind un cuvânt compus din afixul cyber (care ține de computer și de mediul online) și bullying (de la bully – agresor) care înseamnă acțiunea agresivă (verbal, fizic și emoțional) desfășurată între două sau mai multe persoane. Termenul a fost lansat de Bill Belsey, specialist canadian în educație, definindu-l astfel: “Cyberbullying implică utilizarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale pentru a sprijini un comportament deliberat, repetat și ostil desfășurat de către un individ sau grup, care este destinat să aducă prejudicii altor persoane.” Pentru mai multe informații, accesează www.cyberbullying.org.

folosirea abuzivă și ofensatoare a tag-ului, în special în rețelele sociale etc.; (identificarea unei persoane într-o anumită poză sau postare).

- excluderea cu rea-voință a unei persoane dintr-un grup sau o comunitate online;
- publicarea unor filme sau fotografii private ale unei persoane fără consimțământul ei;
- furtul de parole pentru a avea acces la corespondența personală și a transmite în numele victimei mesaje compromițătoare;
- trimiterea intențională a unui mesaj virusat.

Hărțuirea online/hărțuirea offline

Deși par la prima vedere similare, hărțuirea online poate înregistra o gravitate mai mare în comparație cu hărțuirea față în față.

Agresorul profită de relativa situație de anonimat pe Internet, săvârșind acțiuni pe care nu le-ar fi comis altfel. Superioritatea lui asupra victimei nu e de natura fizică, ci tehnică, mult mai facil de exploatat. În plus, agresorul subestimează efectele, considerând acțiunile lui o simplă distracție.

Informațiile postate online persistă, existența lor fiind relativ permanentă, dificil de eliminat, uneori imposibil.

Abuzul are un puternic caracter invaziv, cu impact negativ asupra întregii vieți personale a victimei, la școală sau acasă, online sau offline, cu o răspândire greu de controlat.

Semne ale hărțuirii online

Având în vedere aspectele specifice hărțuirii online, incidentele de acest tip trebuie tratate rapid și cu mare seriozitate. Cadrele didactice au un rol crucial în depistarea semnelor potențiale de cyberbullying, cu atât mai mult cu cât elevii sunt refractari raportării abuzurilor suferite. Aceste semne pot fi:

- scăderea bruscă a performanțelor școlare și a implicării lui la oră;
- absenteism sau evitarea activităților extracurriculare;

Ce spune legea?

Actele de hărțuire, intimidare sau amenințare, în funcție de gravitatea lor, constituie fapte contravenționale sau fapte penale:

- fapte contravenționale sancționate cu amenda de la 200 la 1000 lei - fapte, acte sau gesturi, obscene, proferarea de injurii, expresii jignitoare sau vulgare, amenințări cu acte de violență împotriva persoanelor sau bunurilor acestora, de natură să lezeze demnitatea și onoarea (Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice, republicată în 2011);

- fapte penale: hărțuirea – "efectuarea de apeluri telefonice sau comunicări prin mijloace de transmitere la distanță, care, prin frecvență sau conținut, îi cauzează o temere unei persoane" sancționată cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă; violarea vieții private – "divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, fără drept, a sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor unei persoane, către o altă persoană sau către public" sancționată cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(Noul Cod Penal - 2009)

- neparticiparea la dezbaterile organizate în școală;
- decizii drastice, de exemplu, reunțarea la un sport practicat de mulți ani.
- autopercepție negativă, depresie, anxietate, nervozitate;
- gânduri suicidale (la exprimarea lor, educatorii trebuie să anunțe imediat părinții și psihologul școlar).

Rolul școlii în prevenirea și eliminarea hărțuirii online

Întrucât școala a căpătat în secolul XXI un rol semnificativ în educația digitală, ea devine responsabilă pentru dezvoltarea unei culturi a protecției elevilor împotriva violenței de orice fel, fizice ori online. În acest sens, școlile sunt încurajate să-și dezvolte propriul plan anti-cyberbullying care să includă acțiuni de informare pentru prevenirea actelor de agresiune online și proceduri de depistare și eliminare a situațiilor de hărțuire comise între elevi. Acest proces trebuie să aibă la bază participarea copiilor, în mod activ și relevant, în toate etapele lui, de la concepere la implementare. Generic, un plan anti-cyberbullying trebuie să conțină următoarele strategii de creare a unor relații prietenoase și lipsite de violență între elevi:

- suport emoțional și protecție acordată victimelor;
- încurajarea celorlalți elevi să acorde sprijin victimelor;

- organizarea de discuții libere, dezbateri între elevi, educatori și părinți privind utilizarea ICT;
- asistență acordată agresorilor pentru a înțelege efectele negative ale acțiunilor lor;
- implicarea părinților.

Deși apar derapaje în utilizarea Internetului de către copii, nu este deloc indicat să interzicem accesul la Internet pentru evitarea absolută a problemelor. Internetul rămâne un instrument formidabil care îmbogățește universul copiilor și tinerilor. E-mailul, telefoanele mobile, rețelele de socializare (pentru adolescenți) au devenit căi naturale de dezvoltare și creare de relații sociale. A nu avea acces la comunicarea online este echivalent cu a plasa copilul într-o izolare totală, ceea ce reprezintă pentru acesta o sancțiune inutilă și imposibil de acceptat. De altfel, hărțuirea, amenințarea, insultele nu sunt fenomene noi, ele persistă în relații dintre oameni, căpătând doar forme noi de exprimare prin intermediul tehnologiilor moderne. Dacă școlile vor privi problema hărțuirii online în contextul mai larg al efortului de prevenire și eliminare a violenței din mediul școlar, prin educarea copiilor și tinerilor să folosească în siguranță și adecvat Internetul, întreaga comunitate a cadrelor didactice, elevilor și părinților vor beneficia din plin de rezultatele pozitive ale acestei viziuni.

Acțiuni de prevenire în școală a hărțuirii online

A. La nivelul școlii

Integrați problematica hărțuirii/intimidării online în politica globală a școlilor de prevenire și eliminare a violenței de orice fel din mediul școlar.

Sensibilizați cadrele didactice cu privire la fenomenul violenței online! Mulți dintre educatori consideră că nu se poate face nimic deoarece actele de hărțuire sau amenințare au loc în afara orelor lor de clasă.

Implicați părinții! Organizați informări periodice privind fenomenul de cyberbullying și cereți-le să semnaleze rapid orice problemă, insistând asupra faptului că responsabilitatea parentală acoperă și comportamentul online al copiilor lor.

Faceți cunoscut părinților și elevilor că violența online nu este tolerată în școala dumneavoastră și încurajați-i să semnaleze orice incident.

Stabiliți un set de reguli de folosire în timpul orelor de curs a dispozitivelor mobile ori a calculatoarelor și afișați-l permanent în incinta școlii.

B. La nivelul clasei

Păstrați o ambianță pozitivă la clasă, descurajați orice tip de violență, fizică, verbală sau emoțională, încurajați comportamentele pozitive și stimulați participarea activă a elevilor, individual sau în echipe, în organizarea și derularea activităților. Astfel, veți obține un climat de încredere, propice dezbaterilor deschise privind beneficiile și riscurile Internetului.

Abordați discuțiile cu privire la activitățile elevilor online într-o manieră pozitivă. Discutați cu elevii ceea ce este permis și ceea ce este interzis pe Internet sau pe telefonul mobil. Ca rezultat al acestor discuții, elaborați, împreună cu elevii, o convenție a bunei

Organizați un punct de contact (offline sau online) accesibil elevilor și părinților pentru semnalarea cazurilor de violență online.

Asigurați-vă că școala are expertiza necesară pentru abordarea acestei problematice. Numiți coordonator al acestui program o persoană cu pregătirea profesională necesară și care să inspire încredere atât elevilor, cât și părinților.

Implicați activ victimele și agresorii în acțiunile de prevenire a violenței online și/sau de promovare a Netichetei (comportamentul online corect). Având în vedere trecutul lor, ei vor fi cei în mai măsură să explice ce presupune cyberbullying și să propună, în consecință, cele mai adecvate măsuri de prevenire și eliminare.

Verificați periodic soluțiile de securizare a rețelei informatice din școală. Nu lăsați elevii nesupravegheați în laboratorul de informatică.

Verificați cu atenție fotografiile pe care le postați pe portalul școlii. În principiu, părinții trebuie să-și dea acordul explicit dacă este vorba despre fotografii în care copiii lor pot fi recunoscuți cu ușurință.

purtări online, sau propria Netichetă (reguli de comportament online).

Informați-i pe elevi că sunt responsabili de actele lor. După trecerea în revistă a actelor negative, propuneți să descrie consecințele potențiale ale atitudinii lor. Cum ar reacționa ei în situații diferite de abuz? Ajutați-i să înțeleagă repercusiunile hărțuirii asupra victimelor.

Arătați-le că aceste comportamente sunt sancționate de lege și pot avea consecințe serioase asupra autorilor: trimiterea de mesaje de discriminare sau care conțin insulte pe motive etnice, de origine socială, sex etc., furtul/dezvăluirea de parole, însușirea identității altei persoane, piratarea calculatoarelor, postarea de fotografii sau filme ofensatoare și altele.

C. Pentru victimele hărțuirii online

Fiți atenți la schimbările comportamentale ale unora dintre elevi. E posibil ca acestea să fie rezultatul unor agresiuni online comise de alți elevi.

Ascultați cu seriozitate și înțelegere plângerile făcute de victime și nu promiteți că veți rezolva rapid problema lor. Actele de hărțuire sunt deseori deosebit de complexe, la realizarea lor participând uneori mai multe persoane.

Sfătuiți elevii, victime ale hărțuirii online, să nu reacționeze la e-mailurile sau la mesajele jignitoare. Agresorii vor fi satisfăcuți că li se răspunde și vor escalada abuzurile.

Îndemnați victimele să blocheze e-mailurile sau SMS-urile ofensatoare sau să-și creeze o nouă adresă de e-mail sau un nou cont de utilizator. Dacă este vorba despre un chat public sau un cont pe o rețea de socializare²,

2 Atenție! Copiii își pot crea un cont pe rețeaua de socializare Facebook numai dacă au 13 ani împliniți.

D. Față de autorii actelor de hărțuire

Spuneți clar agresorilor că nu este permis comportamentul lor și cereți-le să înceteze imediat orice acte reprobabile.

Întrebați elevul ce-a făcut. Hărțuirea este considerată de către agresori doar o simplă farsă, fără să înțeleagă că actele lui fac foarte mult rău și fără să știe că uneori acestea sunt sancționate legal.

vă puteți adresa moderatorului pentru a bloca agresorul, sau explicați elevului cum pot fi folosite setările de confidențialitate ale contului respectiv³.

Totodată, cereți elevilor să păstreze (prin salvare de pagină ori fișier, sau captura de ecran) orice mesaj, comentariu, secvență audio sau video pe care agresorul le-a postat.

Dacă actele de hărțuire nu încetează și au un caracter de amenințare pentru copil sau îi provoacă o stare de frică și insecuritate, informați părinții și sfătuiți-i să facă plângere la Secția de Poliția din perimetrul școlii sau din cartierul în care locuiește elevul.

În orice situație, victimele trebuie informate asupra existenței serviciilor de consiliere și protecție oferite prin intermediul programului Sigur.info coordonat de organizația Salvați Copiii.

3 Pentru setările de confidențialitate, accesează blog.sigur.info/verifica-ti-setarile-de-confidentialitate-de-pe-facebook-acum/

Nu-l pedepsiți imediat, ci atrageți-i atenția asupra responsabilității lui și încercați să-l faceți să-și dea seama de consecințele actelor lui. Folosiți întrebări de tipul "Cum ai reacționa dacă ți s-ar întâmpla ție acest lucru?" sau "Ai putea să-i adresezi aceleași cuvinte colegului tău dacă s-ar afla aici?"

Informați și stabiliți împreună cu consilierul școlar pașii următori pentru a preveni comportamente similare din partea agresorului.

Verificați dacă părinții sunt la curent cu actele copilului lor.

Activități la clasă

Activitatea *Protejează-te împotriva celor răi!* (ciclul primar). Elevii sunt familiarizați cu conceptul de hărțuire pe Internet sau prin

intermediul telefoanelor mobile și învață să reacționeze corect dacă vor fi confrunțați cu această problemă.

„PROTEJEAZĂ-TE ÎMPOTRIVA CELOR RĂI!” (ciclul primar).

Descriere

Activitatea răspunde la întrebarea ”Ce vei face dacă cineva este rău cu tine pe Internet?”. Elevii vor afla că, uneori, copiii se comportă cu răutate când se află pe Internet sau când folosesc telefoanele mobile. Ei vor fi familiarizați cu conceptul de hărțuire sau amenințare pe Internet și vor învăța să reacționeze corect dacă vor fi confrunțați cu această problemă.

Mai întâi, vor citi un studiu de caz despre comportamentul online. Apoi vor discuta despre ce înseamnă cyberbullying, ce efecte are asupra copiilor și ce trebuie să faci în acest caz. Ca exercițiu practic, elevii vor folosi informațiile primite pentru a completa o foaie de hârtie despre cyberbullying. În final, copiii vor înțelege cât de important este să spună unui adult de încredere dacă ceva văzut sau primit pe Internet sau pe telefonul mobil i-a supărat sau speriat.

Timp estimat: 50 minute.

Participanți: elevi din ciclul primar.

Obiective

Elevii vor fi în măsură să...

- Analizeze comportamente online care pot fi considerate cyberbullying;
- Explice ce trebuie să facă într-o situație de cyberbullying;
- Recunoască importanța implicării unui adult în astfel de cazuri.

Materiale și instrumente

- **Proiectarea (daca e posibilă) a filmulețului despre Cyberbullying de la adresa: http://youtu.be/Lr_x3kOFlwQ , sau prin căutarea pe YouTube a sintagmei ”Spot EU - Campania împotriva hartuirii pe Internet”.**
- Copii ale materialului **STOP Hărțuirii Online, regăsit la finalul acestui exercițiu**, pentru fiecare elev.
- Rețineți scenariul din **Lecția 2** pentru a-l prezenta în clasă.

Resurse pentru familie

Trimiteti acasă materialul ”**Fișa familiei privind Cyberbullying**” (ciclul primar și gimnazial)

INTRODUCERE

Încălzirea (10 minute)

Definiții

Siguranță – la adăpost de orice pericol

Lumea reală – viața din afara Internetului, din familie, cartier, școală

Adecvat – potrivit vârstei, capacității de înțelegere a copilului

ÎNCURAJAȚI-I pe elevi să dezbată filmulețul și ce au înțeles din el.

ÎNCURAJAȚI-I pe elevi să spună ce știu despre violență, hărțuire, în general.
ÎNTREBAȚI:

Ce fel de fapte pot fi numite hărțuire sau intimidare?

Elevii trebuie să înțeleagă că hărțuirea sau intimidarea este un comportament care intenționează să facă rău, de exemplu, să râdă de cineva sau de cum arată cineva, să spună lucruri neadevărate despre acea persoană altora ori să amenințe că o să-i facă ceva rău.

Cum se simt copiii cărora li se întâmplă acest lucru?

Tipuri de răspunsuri:

- Rănit
- Supărat
- Jignit
- Speriat

Care e cel mai bun lucru pe care-l poți face dacă tu sau altcineva se află în această situație?

Elevii trebuie să știe că întotdeauna trebuie să se adreseze unui adult atunci când sunt victime sau află despre alți copii că au devenit victime ale hărțuirii sau amenințării online.

EXPLICAȚI elevilor că prin acest exercițiu ei vor învăța despre un anumită formă de cyberbullying care li se poate întâmpla atunci când folosesc Internetul.

LECȚIA I

Ce este cyberbullying (ori hărțuire online)
(15 minute)

DEFINIȚI termenul "online".

DISCUȚAȚI faptul că unii copii nu intră pe Internet prea des, fie din cauza regulilor de acasă, fie pentru că nu le place prea mult. Alții, dimpotrivă, folosesc Internetul pentru o mulțime de lucruri.

ÎNTREBAȚI:

Ce faci când intri pe Internet sau ce ai vrea să faci?

Elevii vor menționa probabil că trimit e- mailuri, mesaje sau se joacă.

EXPLICAȚI elevilor că de cele mai multe ori Internetul este folosit pentru amuzament sau pentru lucruri interesante. Dar se întâmplă ca unii oameni să fie răi cu alții pe Internet, iar acest lucru se numește cyberbullying (hărțuire online).

DEFINIȚI termenii "cyberbullying" și "agresor".

SUBLINIAȚI că, atunci când copiii sunt răi cu alții pe Internet, chiar dacă doar o singură dată, nu e un lucru bun. De asemenea, explicați-le că, de obicei, ei fac acest lucru de mai multe ori, cu intenția de a-i răni sau de a-i jigni pe ceilalți. Iar, atunci când copiii fac ceva foarte rău sau amenințător, în mod repetat,

ei devin agresori și comit ceea ce numim cyberbullying.

PREZENTAȚI elevilor câteva exemple de cyberbullying (hărțuire online):

- Trimiterea unui e- mail sau mesaj cu lucruri jignitoare, insulte, altei persoane
- Postarea unor lucruri jignitoare despre cineva pe un website
- Umilirea unei persoane pe un chat
- Comiterea unor lucruri rele unei persoane dintr-un joc online.

ÎNTREBAȚI:

Ai văzut pe cineva făcând aceste lucruri pe Internet?

Răspunsurile vor varia. Cereți-le doar să spună ce s-a întâmplat, fără numele reale ale victimelor sau agresorilor.

EXPLICAȚI elevilor că în următoarele minute vor învăța mai multe despre cum are loc hărțuirea online, și ce trebuie făcut dacă li se întâmplă lor sau unui alt copil.

LECȚIA 2

Ce facem în cazul hărțuirii online?
(20 minute)

IMPĂRȚIȚI materialul **STOP Hărțuirii Online** fiecărui elev.

ORIENTAȚI elevii prin scenariul prezentat. După lectura copiilor, îl puteți reciti cu voce tare.

Părinții Ioanei o lăsaau să se joace pe un website unde avea grijă de un căluț și de decorarea adăpostului lui. Prietenul ei, Mihai, s-a mai jucat în trecut cu Ioana și îi știa numele și parola cu care se înregistra pe acel website. Într-o zi, Ioana intră să aibă grijă de căluț, dar observă că adăpostul căluțului ei era distrus și multe obiecte lipseau.

ÎNTREBAȚI:

Ce credeți că s-a întâmplat?	Concluzia elevilor ar trebui să fie că Mihai a intrat pe contul loanei, el fiind autorul distrugerilor și furtului de obiecte.
------------------------------	--

Cum credeți că se simte acum Ioana?	Elevii trebuie să înțeleagă că atitudinea lui Mihai a supărat-o foarte mult pe Ioana.
-------------------------------------	---

DIRECȚIONAȚI atenția elevilor către cele 4 reguli prezentate în materialul **STOP Hărțuirii Online**. Folosiți următoarele întrebări pentru a orienta discuția.

ÎNTREBAȚI:

Cum aflați dacă cineva vă hărțuiește/amenință pe Internet?	Elevii trebuie să știe că a fi victima hărțuirii online înseamnă când cineva face un lucru care îi supără, îi sperie sau îi amenință în vreun fel.
--	--

De ce credeți că e important să oprim calculatorul când cineva începe să vă supere sau să vă amenințe pe Internet?	Elevii trebuie să înțeleagă că, dacă vor rămâne online, hărțuirea sau amenințările pot continua și se pot agrava.
--	---

Dacă cineva vă supără sau vă amenință pe Internet, căror adulți le spuneți ce vi s-a întâmplat și, în acest caz, le cereți ajutorul?	Elevii se vor gândi la părinți, bunici, un frate sau o soră mai mare, un învățător sau un consilier școlar. Dacă ei nu vor ști să-i numească imediat, ajutați-i să se gândească la un adult apropiat, în care au încredere.
--	---

De ce e important să folosiți Internetul împreună cu un adult sau când acesta spune că e în regulă să-l acceseze/ altă formulare?	Elevii trebuie să înțeleagă că adulții îi pot orienta în mediul online, punându-i la adăpost de cyberbullying.
---	--

Când puteți hotărî că vă puteți juca pe Internet sau puteți folosi chat-ul pentru a comunica cu alte persoane?	Elevii trebuie să știe că au nevoie de orientarea adulților când vor să folosească Internetul. Dacă cineva se poartă urât cu ei pe Internet, atunci acea persoană devine agresor și nu trebuie să mai comunice cu ea online. Amintiți-le că nu trebuie în nicio situație să vorbească cu persoane străine, fără să ceară acordul unui adult de încredere, chiar dacă acea persoană este politicoasă cu ei și are aceleași preocupări.
--	---

Care dintre cele patru reguli vi se pare a fi cea mai importantă?	Elevii trebuie să înțeleagă că a se adresa unui adult este cel mai important lucru pe care trebuie să-l facă dacă li se întâmplă ceva rău pe Internet, lor sau altor copii.
---	---

RECAPITULAȚI întâmplările din materialul **STOP Hărțuirii Online** și cereți elevilor să aplice regulile cazului Ioanei.

- Ioana trebuie să întrerupă folosirea calculatorului.
- Ioana trebuie să spună unui adult ce i s-a întâmplat.
- Ioana nu trebuie să mai revină pe jocul cu căluțul până când un adult îi va spune că e în regulă să se joace din nou.

- Dacă Ioana și Mihai sunt buni prieteni și după acordul unui adult, Ioana ar putea să-i spună lui Mihai cât de mult au supărat-o faptele lui.
- Dacă Mihai va continua să-i strice jocul, Ioana ar trebui să se joace doar cu alți copii care nu-i fac rău.

ÎNCHEIERE

Finalizarea orei (5 minute)

Puteți folosi următoarele întrebări pentru a evalua modul în care elevii au înțeles regulile prezentate.

ÎNTREBAȚI:

<i>Ce înseamnă cyberbullying (hărțuirea online)? Cum îi face pe copii să se simtă?</i>	Elevii trebuie să știe că hărțuirea online este orice comportament care îi supără sau îi sperie pe copii atunci când folosesc Internetul.
<i>Care sunt cele 4 reguli pe care trebuie să le respectați pentru a opri hărțuirea?</i>	Elevii trebuie să știe să explice fiecare dintre cele 4 reguli din materialul STOP Hărțuirii Online .
<i>Care este cel mai important lucru dacă cineva vă supără sau vă amenință pe Internet?</i>	Elevii trebuie să știe că a spune unui adult este cel mai important lucru pe care trebuie să-l facă dacă li se întâmplă, lor sau altor copii ceva rău pe Internet.

Activități suplimentare

Introduceți următoarele cazuri de cyberbullying și cereți elevilor să aplice regulile din materialul **STOP Hărțuirii Online**.

Activități pentru acasă

Cereți elevilor să lucreze acasă cu un membru al familiei pentru a crea un poster cu cele 4 reguli.

4.4 FIȘA FAMILIEI PRIVIND HĂRȚUIREA ONLINE (CICLUL PRIMAR ȘI GIMNAZIAL)

Despre ce este vorba?

Răspândirea de zvonuri și hărțuirea (în engleză, *cyberbullying*) nu reprezintă o noutate. Copiii au găsit întotdeauna modalități de a fi răutăcioși unii cu ceilalți. Iar calculatoarele, telefoanele mobile și tehnologiile digitale fac hărțuirea mai ușoară și mai răspândită. Astăzi, copiii folosesc telefoanele mobile și calculatoarele pentru a răni, umili și hărțui alți copii, iar acest lucru începe la vârste mai mici. Hărțuirea online reprezintă trimiterea sau postarea de mesaje, imagini sau filme dăunătoare și răutăcioase despre altcineva folosind Internetul, telefoanele mobile sau alte tehnologii digitale. E vorba despre copii care jignesc sau care spun lucruri urâte despre alți copii, care amenință sau care fac alți copii să se simtă stânjeniți sau speriați.

Accesul tot mai ușor al copiilor la tehnologiile digitale a creat mai multe moduri de comunicare - atât în sens pozitiv, cât și negativ. Deși hărțuirea este asociată de obicei cu vârsta adolescenței, există tot mai multe cazuri de copii de vârste mai mici. Hărțuirea online este deosebit de periculoasă mai ales pentru că este constantă, publică și greu de evitat de către victime. Poate avea loc oricând - la școală sau acasă - și poate implica grupuri mari de copii. Faptul că anonimatul îi face pe copii mai îndrăzneți și că aceștia doresc să fie percepuți ca "șmecheri" (*cool*) poate face ca un copil care nu ar spune niciodată ceva rău altui copil față în față, să se dea mare în fața altor copii recurgând la hărțuirea online. Copiii mai mici pot hărțui alți copii pentru a atrage atenția, crezând că astfel vor deveni populari sau vrând să pară duri și să-i facă pe alții să se teamă de ei. Cum hărțuirea are loc online, aceasta poate fi ușor trecută cu vederea de către părinți și profesori.

De ce trebuie să ne preocupe?

Hărțuirea online este un fenomen tot mai întâlnit în rândul copiilor de vârste mici. Aceștia încep să comunice online în aceeași perioadă în care explorează modalități de a testa reacțiile celor din jur. De exemplu, copiii care trimit un mesaj răutăcios e posibil să nu înțeleagă pe deplin modul în care alt copil va reacționa la mesajul respectiv. Mai mult, informațiile dăunătoare postate online sunt extrem de dificil de prevenit sau de îndepărtat și pot fi văzute de către oricine. Imaginați-vă cum ar fi să fiți umiliți în public în fața tuturor cunoscuților voștri. Aceste lucruri se petrec de obicei atunci când adulții nu sunt prezenți, așa încât părinții și profesorii descoperă de multe ori doar efectele hărțuirii: anxietatea sau depresia victimelor. Părinții pot fi de ajutor conștientizând această problemă învățând să identifice semnele hărțuirii online și ajutându-i pe copii să învețe să fie respectuoși cu ceilalți copii în mediul online.

Ce pot face familiile sau adulții?

Faceți o listă cu diferențele între discuțiile online și cele față în față. Faceți-i pe copii să reflecteze la faptul că în mediul online este mai ușor să spui lucruri pe care nu le-ai spune cuiva personal și că acest lucru poate reprezenta uneori un avantaj iar alteori o problemă.

Exersați scriind texte sau mesaje (folosind chat-ul) adresate unui prieten. Arătați copiilor cum pot să adreseze complimente unei persoane și cum să evite folosirea de cuvinte sau comportamente răutăcioase.

Subliniați că este important să le ia apărarea celor din jur atât online cât și în viața de zi cu zi. Discutați despre cum pot să-și sprijine prietenii care sunt hărțuiți și despre cum să facă cunoscute adulților

de încredere (părinți, educatori, profesori, consilieri școlari) comportamentele negative la care asistă online.

Sfaturi

Limitați socializarea online. Fiindcă riscul de hărțuire este mai mare pe site-urile unde copiii pot comunica direct, evitați site-urile care oferă acces la chat deschis și căutați-le pe acelea care oferă opțiuni de filtrare și moderare a mesajelor.

Parola sigură

O parolă puternică și sigură, ușor de amintit însă greu de ghicit de către alte persoane, trebuie să aibă minimum 10 caractere, dintre care cel puțin o majusculă, cel puțin o minusculă, precum și numere și simboluri.

De asemenea, trebuie respectate unele reguli, precum: folosirea unor combinații ușor de amintit, însă dificil de intuit; nu este indicată alegerea unor citate cunoscute din literatură, religie sau a unor sloganuri și nici utilizarea de cuvinte uzuale.

Politica de securitate trebuie să includă schimbarea periodică a parolelor.

Explicați elementele de bază ale unui comportament adecvat pe Internet. Reamintiți copiilor că atunci când sunt răi, mint sau când dezvăluie secrete, rănesc pe ceilalți atât în mediul online cât și în viața

reală. Nu uitați să vă lăudați copilul când acesta se comportă adecvat.

Reamintiți-le copiilor să nu-și dezvăluie parolele prietenilor lor. O formă des întâlnită de hărțuire online apare atunci când copiii își dezvăluie parolele, se conectează pe conturile altor copii și se dau drept copiii respectivi. Copiii se pot proteja conștientizând faptul că parolele sunt strict secrete și că acestea pot fi spuse doar părinților.

Asigurați-vă că cei mici spun ce li se întâmplă (chiar dacă acel cineva nu sunteți dumneavoastră). Copiii trebuie să le spună părinților, profesorilor sau altor adulți de încredere dacă sunt hărțuiți online. Explicați-le copiilor că nu înseamnă că părăsc, ci că își apără dreptul de a fi protejat.

Oferiți-le sfaturi despre cum să reacționeze când sunt hărțuiți. Deși ar putea fi tentați să facă acest lucru, copiii nu trebuie să se răzbune niciodată pe cei care-i hărțuiesc. Ei pot rupe cercul vicios al hărțuirii, nereacționând agresiv. În schimb, copiii trebuie să adune toate dovezile de hărțuire (emailuri, imagini, mesaje etc.) și să nu le șteargă.

Stabiliți sancțiuni pentru hărțuirea online. În cazul în care copilul dumneavoastră este rău cu alt copil sau îl umilește, le puteți refuza accesul la telefonul mobil sau la computer. Discutați cu ei faptul că trebuie să fie respectuoși cu ceilalți copii.

STOP HĂRȚUIRII ONLINE

„PROTEJEAZĂ-TE ÎMPOTRIVA CELOR RĂI!”

Instrucțiuni

Părinții Ioanei o lăsau să se joace pe un website unde avea grijă de un căluț și de decorarea adăpostului lui. Prietenul ei, Mihai, s-a mai jucat în trecut cu Ioana și îi știa numele și parola cu care se înregistra pe acel website. Într-o zi, Ioana intră să aibă grijă de căluț, dar observă că adăpostul căluțului ei era distrus și multe obiecte lipseau.

Ce crezi că s-a întâmplat?

Cum credeți că se simte acum Ioana?

Ce trebuie să faceți dacă cineva vă supără pe Internet?

STOP folosirii calculatorului.

SPUNE unui adult de încredere ce s-a întâmplat.

Fii **ONLINE** numai când un adult apropiat îți va spune că e în regulă săa facă acest lucru.

JOACĂ-TE online doar cu copiii care sunt buni cu tine.

„PROTEJEAZĂ-TE ÎMPOTRIVA CELOR RĂI!”

1. Trasează liniile pentru a arăta faptele unui agresor online și faptele unui agresor din viața reală

agresor
din viața
reală

agresor
online

Te amenința că te va
trage de păr.

Îți fură obiectele
dintr-un joc online

Îți trimite mesaje
jignitoare.

Te lovește.

2. Un agresor online:

- a) Își scrie un e-mail ca să amenințe sau ca să sperie pe cineva.
- b) Spune lucruri urâte în timpul pauzelor.
- c) Îți povestește despre un joc online.

3. Ce trebuie să faci dacă ți se întâmplă să fii hărțuit sau amenințat pe Internet?

- a. Să nu mai folosești calculatorul.
- b. Să spui unui adult în care ai încredere ce s-a întâmplat.
- c. Și a și b.

4.5 REȚELELE SOCIALE ȘI PROTECȚIA DATELOR PERSONALE

“Cred că jumătate din clasa mea (inclusiv eu) și cam 20% din tot liceul meu sunt dependenți de Facebook. Nu este foarte bine, îmi propun să fac ceva și amân din cauză că stau prea mult pe Facebook. Am început să intru pe Facebook mai întâi când ajung la pc și nu să imi verific mailul. Dacă nu am acces, gen 2 zile, la facebook, simt că nu mai traiesc. Știu că nu e bine, dar încerc să mă cumpătez.....” (Ștefania - 17 ani)

„Eu foloseam Facebook-ul pentru distracție cu prietenii, când într-o zi am descoperit că profesorul nostru de TIC avea și el cont. Am creat un grup special pentru clasa noastră și acum schimbăm acolo informații despre teme, dar și chestii amuzante.” (Stefan – 16 ani)

„Colega mea a postat niște fotografii personale pe contul ei de Facebook care mai târziu au fost copiate și folosite în cadrul unui videoclip pe Youtube, care nu a pus-o într-o postură foarte bună și care a stârnit numeroase discuții, chiar între prieteni care au continuat cu glume la adresa ei.” (Andra - 15)

Statistici

- 47% dintre copiii români cu vârste cuprinse între 9 și 16 ani au un profil pe o rețea socială.
- 44% dintre copii români, în special adolescenții, au profilul de pe rețelele de socializare setat ca public, în timp ce 22% dintre copii postează informații precum adresa sau numărul lor de telefon.
- 57% dintre copiii cu vârsta cuprinsă între 9 și 16 ani din Europa au un profil pe o rețea de socializare. Această cifră este mai mică pentru copiii între 9 și 12 ani dar crește foarte mult în cazul adolescenților – 81% dintre copiii cu vârste între 15-16 ani au un profil. Livingstone, S, and Haddon, L (2009-2011) EU Kids Online: Final report. LSE, London: EU Kids Online (EC Safer Internet Plus Programme Deliverable D6.5).
- În România există în momentul de față aproximativ 6 milioane de utilizatori, cu o rată de penetrare a populației de 27%. Cei mai mulți utilizatori români au vârste cuprinse între 18-24 de ani (29%) și 25-34 de ani (29,9%), dar observăm și o prezență destul de ridicată a copiilor cu vârste cuprinse între 13 și 17 ani (14,8%). (Facebrands, 2013)

Rețelele sociale online au devenit populare în 2003, o dată cu lansarea unor website-uri ca "Friendster", "MySpace" sau "LinkedIn". Astăzi, din ce în ce mai multe rețele sociale sunt create pe Internet. Ele funcționează fie ca spații online generale, fără să urmărească un anumit domeniu de interes și pun laolaltă adolescenți și adulți, oameni obișnuiți și figuri publice, profesioniști și amatori. Dar ele pot deveni și adevărate "cluburi private" care se specializează și se adresează unor zone de interes specifice (comunități

comerciale, știință-fice, culturale sau artistice, partide politice, organizații profesionale, divertisment etc.

Principalele tipuri de rețele sociale

Facebook.com - este un o rețea de socializare creată de către Mark Zuckerberg în 2004 pentru a oferi posibilitatea de a contacta persoane apropiate, dar și persoane încă necunoscute. În acest moment, Facebook este cea mai răspândită rețea socială din lume, atingând în 1,06 miliarde de utilizatori activi⁴, care au postat, în 2012, peste 219 miliarde de fotografii. Dintre utilizatori, mai mult de jumătate (700 de milioane) se conectează de pe dispozitivele mobile. Utilizatorii pot intra în această rețea din orice loc unde există acces la Internet pe baza unei parole stabilite inițial odată cu completarea formularului de înscriere. În România, Facebook este cea mai populară rețea de socializare cu aproape 6 milioane de utilizatori.⁵

Twitter.com

Twitter permite utilizatorului să trimită mesaje scurte, de maxim 140 de caractere. Celor care au hotărât să urmărească activitatea utilizatorului le vor fi afișate mesajele acestuia. A fost lansat în 2007 și a ajuns să fie utilizat pe scară largă, atât pentru comunicare interpersonală cât și pentru comunicare de marketing.

LinkedIn.com

LinkedIn reprezintă o rețea cu scop profesional: punerea în legătură a profesioniștilor din întreaga lume, pentru a

le spori productivitatea și reușitele. Practic, profilul fiecărui utilizator este ca un CV în miniatură. Momentan, are peste 225 de milioane de membri în peste 200 de țări și teritorii.

Google+

Google+ este rețeaua de socializare creată de gigantul Google. Deși numărul celor care și-au făcut cont în primele luni de la lansare a fost spectaculos, rețeaua nu cunoaște momentan popularitatea de care se bucură Facebook.

Hi5

Hi5 înregistrează peste 50 de milioane de utilizatori, 25 de milioane de vizitatori zilnici și este o rețea socială care s-a bucurat de o mare popularitate în România, în special în perioada 2005-2007. Rețeaua e axată pe împărtășirea pozelor și pe relații interpersonale. Cei mai mulți utilizatori au vârste cuprinse între 25 - 34 de ani.

Protecția datelor cu caracter personal

Cea mai importantă problemă pe care o ridică utilizarea rețelelor sociale o reprezintă protecția datelor cu caracter personal. Respectul pentru viața privată și protecția datelor cu caracter personal sunt două elemente esențiale în societatea contemporană bazată pe utilizarea tehnologiilor moderne de informare și comunicare. Deși nenumărate coduri etice și dispoziții legale garantează respectul pentru informațiile personale, în mediul online, acest lucru e mai dificil. Orice informație postată online va rămâne accesibilă, cel mai probabil pentru totdeauna. Din acest motiv, este foarte important să fie acordată o atenție sporită, atât de către copii cât și de către adulți, momentului în care se comunică online elemente de identitate, prin email, mesaje sau pe rețelele sociale. Copiilor trebuie să li se explice ce informații reprezintă date cu caracter personal, când acestea pot fi sau nu transmise, care sunt situațiile când ele nu vor fi niciodată dezvăluite și ce consecințe există

4 Această rețea deține cea mai complexă bază de date despre identitatea, preferințele, comportamentul online a unei treimi din populația Europei și a Americii de Nord. news.cnet.com/8301-1023_3-57566550-93/facebook-by-the-numbers-1.06-billion-monthly-active-users/

5 <http://www.facebrands.ro/>

când nu respectăm regulile de protecție a informațiilor confidențiale.

Ce înseamnă date cu caracter personal?

Datele personale sunt datele proprii unei persoane, folosite pentru identificarea acesteia și care au un caracter privat: nume și prenume, codul numeric personal, data nașterii, adresa fizică sau electronică, numerele de telefon, naționalitatea, limba, sexul, contul bancar, amprente, înregistrarea vocii, fotografii, adresa IP⁶ școala și clasa din care fac parte, programul familiei etc. Datele personale permit identificarea unei persoane fie direct, fie prin alăturarea mai multor elemente de informație.

De ce datele cu caracter personal trebuie protejate?

Într-o lume în care informația capătă o valoare din ce în ce mai mare, datele personale devin o monedă de schimb, mai ales prin intermediul rețelelor de socializare. Iar în grupul țintă al celor interesați de colectarea acestor informații sunt incluși și copiii, și în mod special, adolescenții și tinerii, mai vulnerabili la tentativele de obținere frauduloasă a datelor personale prin intermediul Internetului.

Companiile care dețin rețelele de socializare s-au specializat în colectarea de informații, pentru o publicitate mai bine ținută în funcție de particularitățile utilizatorilor. De asemenea, numărul site-urilor piratate (false) e în creștere, creând un pericol serios la adresa securității datelor postate online. Imaginile încărcate pe diferite site-uri sau rețele de socializare pot fi preluate cu ușurință, iar dacă acestea conțin

6 Adresă IP (din engl. Internet Protocol) este un număr care identifică fiecare calculator conectat la Internet.

Fiecare calculator are pe Internet cel puțin o adresă IP unică. Când cineva trimite sau primește informații, prin email sau prin vizualizarea paginilor web, conținutul digital al mesajului sau al paginii respective circulă secvențial prin pachete care cuprind adresa expeditorului și pe cea a destinatarului.

elemente clare de identificare a domiciliului sau programului familiei, situația devine gravă atât pentru copil cât și pentru membrii familiei. Fotografiile compromițătoare se pot transforma în viitor în obstacole la angajare sau vor afecta imaginea publică a tânărului. Nu în ultimul rând, folosirea fără discernământ a datelor bancare pentru achiziționarea online de bunuri sau servicii reprezintă o amenințare serioasă la adresa securității financiare a familiei.

Pentru părinți și educatori devine important să aducă în discuție cu copiii chestiunea informațiilor pe care ei le-au postat online sau sunt tentați să le folosească în activitatea lor digitală. Modul în care aceste date sunt obținute și prelucrate, scopurile pentru care ele sunt colectate, riscurile postării datelor confidențiale sunt câteva dintre subiectele de dezbatere pe care le puteți organiza în cadrul școlii. Explicațiile clare și exemplele oferite chiar din experiența lor directă îi pot ajuta să adopte un comportament preventiv pentru o mai bună protecție a datelor și imaginii lor personale.

Cum poate un copil dezvălui date personale pe Internet?

Informațiile cu caracter personal pot fi colectate sub diferite forme, voluntar sau ca o condiție de acces la un joc, site sau o comunitate online.⁷

Date oferite voluntar

- Navigarea online presupune întotdeauna un schimb de date digitale între calculatorul utilizatorului și serverul pe care se află site-ul accesat, iar aceste date conțin un cod unic de identificare a calculatorului utilizatorului (IP), care permite identificarea abonatului, a adresei fizice a acestuia.
- Informațiile postate pe site-urile de socializare (Facebook), forumuri, prin text, imagini sau filme. Dacă setările de confidențialitate nu sunt setate corespunzător, fiind pe modul "public",

7 www.xooloo.net/blog/proteger-les-donnees-personnelles-sur-internet/

orice utilizator activ pe acea rețea va avea acces la toate informațiile postate. Dacă doar accesul prietenilor la toate datele proprii este permis, informațiile postate vor deveni accesibile și altor persoane, necunoscute copilului și prietene a prietenilor acestuia.

- Informațiile personale introduse în formularele de înscriere care nu reprezintă o obligație pentru utilizator.

Date transmise pentru îndeplinirea unor condiții de acces

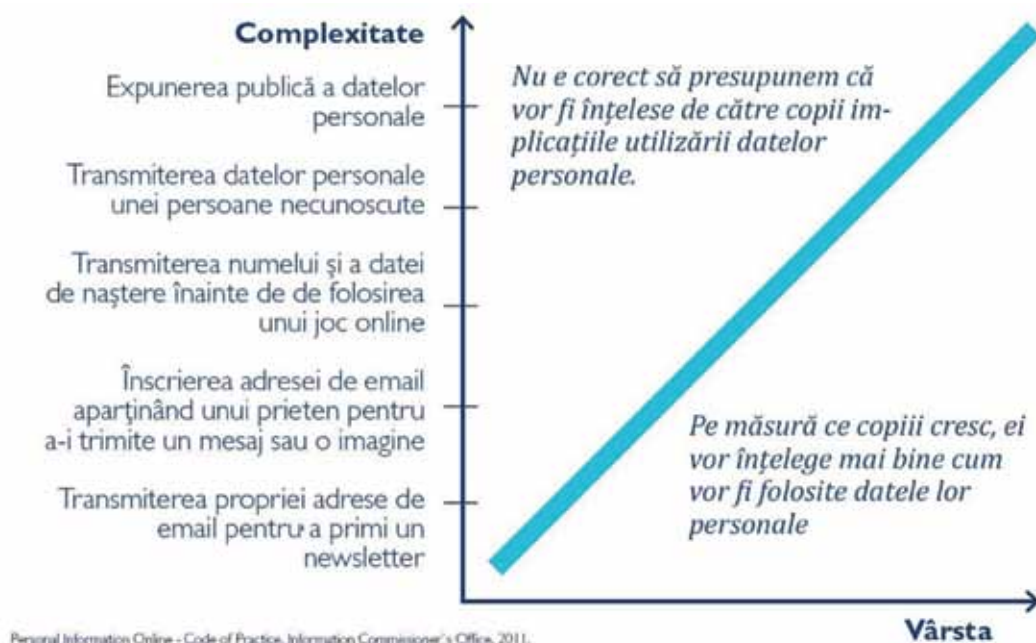
- Pentru crearea unei adrese de e-mail sau a unui cont pe o rețea de socializare.
- La înscrierea pe un site cu jocuri sau pe un forum de discuții, când le sunt solicitate adresa de e-mail, numele și prenumele, numele de utilizator, adresa, număr de telefon etc.

- Când, pentru descărcarea unei sonerii de apel pentru telefonul mobil, a unei melodii, imagini sau joc, le sunt solicitate e-mailul sau numărul de telefon.

- În procesul navigării, istoricul acțiunilor copilului este înregistrat în fișiere de mici dimensiuni numite "cookie(s)", care pot servi la cunoașterea comportamentului online și direcționarea mesajelor publicitare în funcție de acest parametru.

- Comentariile făcute pe blog-uri, schimbarea statusului sau postarea unei fotografii pe contul propriu, numele utilizatorului, va fi asociat conținutului accesat prin căutarea pe Google, mai ales dacă setările de confidențialitate nu sunt atent controlate.⁸

8 Persoanele care nu sunt logate pe Facebook au acces la informațiile postate, dacă audiența setată este "Publică", inclusiv la următoarele informații: nume, imaginea de profil, coperta, sex și rețele. (www.facebook.com)

Comportamentul online al adolescenților

Nimeni nu este de acord cu dezvăluirea datelor personale necunoscute sau expunerea lor publică. Nici copiii nu ar accepta așa ceva. Însă, aflați în fața monitorilor, mulți dintre adolescenți acceptă cu ușurință furnizarea detaliilor privind identitatea lor sau a familiei pentru a-și crea rapid o adresă de e-mail, pentru participarea la un concurs online sau pentru a intra în posesia unui cadou. De asemenea, adolescenții și tinerii cu conturi pe rețelele de socializare au tendința de a posta o multitudine de informații cu caracter personal.

Sfaturi pentru a-i ajuta pe elevii adolescenți să rămână vigilenți atunci când, folosind Internetul, li se cer informații personale:

- Tastați pe motorul de căutare Google numele unora dintre elevi pentru a le demonstra câte informații și imagini putem obține cu privire la persoana lor.
- Pe baza exercițiului de mai sus, cereți elevilor să reflecteze la întrebările următoare: Își doresc ca aceste informații să fie accesibile tuturor? Profesorii pot afla aceste lucruri despre ei? Dar un viitor angajator?
- Organizați o mică dezbatere cu elevii pornind de la întrebarea "Ce date sunt strict confidențiale? Dar care nu sunt?"

Consimțământul părinților

Pentru oricare dintre situațiile de mai jos, copiii trebuie învățați să ceară consimțământul părinților:

- Dezvăluirea numelui și adresa copilului unei persoane necunoscute, de exemplu, ca parte a termenelor și condițiilor de participare la o competiție;
- Folosirea elementelor de identitate pentru scopuri publicitare;
- Postarea imaginii copilului pe un website public;
- Colectarea de date personale aparținând membrilor familiei sau prietenilor.⁹

9 Personal Information Online - Code of Practice, Information Commissioner's Office, 2011.

Fac excepție datele de contact ale părinților cerute pentru obținerea consimțământului.

Cum ne protejăm de fraude în shopping online?

Pentru a evita situația de a cădea victimă unor activități de fraudă online la achiziționarea de produse, trebuie respectat un set minim de reguli:

- cumpărăturile să se realizeze doar de pe site-uri recunoscute și securizate;
- contravaloarea unui produs achiziționat nu trebuie transmisă înainte de verificarea existenței și funcționalității acestuia, prin folosirea unui serviciu de escrow recunoscut;
- nu se folosesc serviciile financiare de transfer rapid, precum MoneyGram, înainte de recepționarea produsului achiziționat, mai ales când această operațiune este solicitată de vânzător;
- verificarea bonității site-ului (există magazine online fictive care au ca scop atragerea unor clienți și captarea datelor bancare ale acestora).

Servicii de escrow - terțe părți într-o tranzacție care recepționează, depozitează și ulterior livrează fonduri sau documente atunci când se constată îndeplinirea anumitor condiții; cont constituit între un debitor și creditor, dar deținut de un terț, nefiind însă discreționar la dispoziția acestuia; este folosit în cazul în care unul dintre ei nu își achită obligațiile contractuale;

FACEBOOK - fișa părinților

Ce este Facebook?

Facebook este o enormă rețea socială, accesibilă gratuit, care are sute de milioane de utilizatori din întreaga lume. Pentru a folosi Facebook, tot ce trebuie să faci este să te înscrii folosindu-ți adresa de email și introducând date ca numele tău, genul, data de naștere. Ți se crează în acest fel o pagină de profil pe care o poți completa cu informații, răspunzând la diverse întrebări standard din formularele Facebook. Întrebările sunt menite să ajute utilizatorul să-și creeze

conexiuni cu persoane – numite "Prietenii" – totodată, afișând interesele utilizatorului, cum ar fi cărțile sau filmele preferate.

Facebook nu este menit să fie folosit de persoanele sub 13 ani, dar nu este dificil să-ți creezi un profil chiar dacă ai sub această vârstă. Orice profil care contravine politicilor Facebook, inclusiv cele create cu date false vor fi suspendate sau șterse de către Facebook.

Pe lângă afișarea informațiilor de profil și a intereselor, Facebook permite unui utilizator să facă multe alte lucruri, cum ar fi să posteze statusuri, prin care spune celorlalți unde este și ce face, poate să se joace jocuri, să vorbească pe chat, să comenteze pe profilurile altor persoane și multe altele. Nici măcar nu e nevoie să aibă un computer la îndemână ca să își verifice și să își actualizeze pagina de Facebook, poate să facă acest lucru de pe telefonul mobil sau de pe alt dispozitiv mobil.

De ce este Facebook important?

Tinerii îl adoră. În schimb, părinții aud multe lucruri negative despre el. Într-adevăr, Facebook are partea lui de poze deochiate, schimburi de replici tăioase și chiar certuri care se extind în viața reală, dar Facebook este o modalitate excelentă pentru copii să comunice cu prietenii, să își dezvăluie interesele și să se distreze.

Adolescenții simt o mare presiune socială să folosească Facebook-ul și, dacă el este folosit într-un mod responsabil, poate reprezenta un instrument util și distractiv prin care tinerii să păstreze legătura cu prietenii lor. Din păcate, copii pot fi nemiloși uneori și nu se vor da în lături de la a folosi orice instrument să rănească, să hărțuiască sau să facă de rușine pe altcineva.

Părinții aud de multe ori povești despre adolescenți care folosesc Facebook-ul în mod greșit și devin îngrijorați pentru copiii lor care ar putea să devină mult prea preocupați de micile neînțelegeri care se iscă în lumea virtuală. Lucrul pe care părinții trebuie să îl aibă în vedere este că acest website nu este o problemă, ci că depinde foarte mult de felul în care el este folosit. De aceea este foarte important să discutăm cu tinerii și

copiii despre comportamentul responsabil pe internet.

Acestea spuse, există foarte multe alte aspecte care țin de siguranța și confidențialitatea pe internet de care trebuie să fim conștienți. Copiii își pot posta locația lor fizică, spunând unde sunt și invitându-și prietenii să li se alăture. Chiar și prietenii care nu au Facebook pot fi marcați (tag) într-o locație. Această opțiune ar trebui dezactivată când vorbim despre copii.

Facebook poate, de asemenea, să expună copiii la comentarii nedorite atât din partea prietenilor, cât și din partea unor persoane necunoscute. Acestea se pot transforma în dispute care se infiltrează și în viața reală a copiilor și îi afectează creându-le stări de tensiune. Poate cea mai spinoasă problemă sunt pozele, gândurile sau sentimentele care, odată expuse, nu mai sunt sub controlul adolescentului.

Adolescenții care folosesc Facebook creează o amprentă digitală care poate rămâne online o lungă perioadă de timp și având în vedere impulsivitatea adolescenților, ei pot să facă sau să spună lucruri pe Facebook pe care să le regrete mai apoi. Este foarte ușor pentru alți prietenii să dea mai departe orice conținut postat de un adolescent – chiar și conversațiile. Ceea ce poate părea amuzant într-un anumit moment, poate, de asemenea, să afecteze viața personală și profesională mai târziu.

Înțelegând setările de confidențialitate Facebook

Pe Facebook, numele și poza de profil sunt întotdeauna vizibile public. Acest lucru înseamnă că alți utilizatori Facebook, pot vedea aceste informații atunci când ajung pe pagina unui anumit utilizator. Persoanele care pot vedea informațiile personale, care pot scrie pe profilul unui utilizator, pot fi limitate prin setările de siguranță Facebook. Informația poate fi făcută accesibilă Tuturor, Prietenilor prietenilor sau Doar prietenilor. De asemenea, se poate limita cine ar putea să vadă poze, comentarii sau alte conținuturi postate de către utilizator.

Dacă un adolescent are o pagină de

Facebook, este important ca dumneavoastră să stați alături de ei și împreună să revizuiți setările sale de siguranță Facebook. Pe lângă asta, e bine să oferiți informații cu privire la motivația pentru care e vital să ne controlăm informațiile personale. Odată ce o informație este postată, ea scapă de sub controlul adolescentului – ea poate fi copiată, salvată sau dată mai departe altor persoane.

Prin crearea unei pagini și familiarizarea cu setările Facebook, puteți să ajutați adolescenții să îl folosească într-un mod responsabil. Găsiți mai jos câteva sfaturi care v-ar putea ajuta să navigați prin acest teritoriu nou.

Sfaturi despre cum să vorbim cu adolescenții despre Facebook

- Vorbiți cu copiii despre controlul asupra propriilor informații. Încurajați-i pe aceștia să fie selectivi cu privire la informațiile pe care le postează și chiar activitățile pe care le întreprind acolo. Aplicațiile pe care le folosesc și jocurile pe care le joacă pot și ele să fie văzute de către ceilalți.
- Folosiți setări de siguranță. Setările predefinite ale Facebook tind să lase o mare parte din informații publice până când utilizatorul le face private (deși setările pentru conturile minorilor sunt mai stricte). Revizuiți setările împreună cu adolescenții și asigurați-vă că sunt setate astfel încât doar prietenii să poată vedea profilul lor.
- Dezactivați serviciile de geo-localație. Opțiunea Facebook Places permite utilizatorilor să-și posteze locația. Copiii pot, de asemenea, să-și marcheze (tag) și alți prieteni ca fiind prezenți la respectivul loc. Recomandăm ca această opțiune să fie dezactivată în cazul copiilor și tinerilor.
- Setati reguli cu privire la ceea ce e adecvat să posteze. Nu este permis ca adolescenții să posteze poze în ipostaze discutabile care i-ar putea afecta pe viitor. Totodată, ei trebuie să se gândească bine înainte de a posta statusuri sau comentarii. Amintiți-le că odată ce postează ceva ei pierd controlul asupra acelei informații.
- Încurajați adolescenții să reflecteze înainte de a se auto-dezvălui. Copiii sunt foarte prinși în moment și sunt mai predispuși să posteze ceva sub impuls. Lucrați cu ei ca să corecteze acest lucru. Învățați-i să se întrebe de ce postează un anumit lucru, cine va putea să vadă lucrul respectiv și dacă acest conținut ar putea fi înțeles greșit sau chiar folosit împotriva lor mai târziu.
- Aveți grijă la reclame. Sunt foarte multe reclame pe Facebook și multe companii mari care au pagini acolo. Cei din marketing folosesc în mod activ rețelele sociale pentru a ajunge la acest tip de audiență.
- Creați-vă propria pagină. Cea mai bună modalitate de a învăța despre Facebook este să vă creați chiar dumneavoastră un cont. Totodată, o modalitate foarte bună de a porni o discuție cu un adolescent este de a-l ruga să vă arate cum se poate crea un cont pe Facebook.
- Împrieteniți-vă pe Facebook cu copiii mai mici. La această vârstă, copiii nu înțeleg exact anumite concepte și nu știu că ei lasă o "amprentă" digitală. De aceea, e bine să vedeți ceea ce ei postează.
- Întrebați adolescenții dacă sunt de acord să vă fie prieteni pe Facebook. Mulți dintre ei vor fi de acord, dar e bine să nu fiți intruzivi și să nu postați foarte multe comentarii, să vă împrieteniți cu prietenii lor, etc.
- Alegeți-vă bățăliile. Veți vedea pe internet multe lucruri bune, rele și unele chiar de neînțeles. Dacă vreți să evitați situația în care cei mici se retrag din prietenia cu dumneavoastră de pe Facebook, atunci nu le faceți observații cu privire la orice mic lucru. Vorbiți mai mult despre aspecte mai generale și cu adevărat importante.
- Fiți un model demn de urmat. Rețineți! Și ei la rândul lor pot vedea ceea ce postați. Un comportament potrivit îi va inspira pe tineri să aibă o amprentă digitală curată.

„PROTEJEAZĂ-ȚI DATELE PERSONALE” (ciclul primar și gimnazial)

Descriere

Activitatea răspunde la întrebarea ”Ce tipuri de informații ar trebui să păstrezi doar pentru tine când folosești Internetul?”. Elevii vor învăța că multe website-uri solicită informații confidențiale și vor discuta ce reguli să respecte în aceste situații. Ei vor trece în revistă ce informații sunt confidențiale sau au caracter personal și nu trebuie dezvăluite fără acordul unui adult în care pot avea încredere. Vor vedea un chestionar online a cărui completare se face cu date confidențiale și vor înțelege că nu ar trebui niciodată să ofere astfel de informații. Ei vor naviga apoi pe site-uri care solicită un nume de utilizator (*username*) și vor înțelege ce reguli trebuie să respecte pentru a-și proteja datele personale atunci când stabilesc un nume de utilizator.

Timp estimat: 45 minute.

Participanți: elevi din ciclul primar și gimnazial.

Obiective

Elevii vor fi în măsură să...

- Recunoască tipul de informații cu caracter personal;
- Înțeleagă că niciodată nu trebuie să dezvăluie informațiile personale ;
- Începe să-și creeze nume de utilizator care le protejează informațiile personale.

Materiale și instrumente

Pregătiți prezentarea website-urilor Sigur.info (www.sigur.info), Esafetykit (www.esafetykit.net) , Big Brain (www.sigur.info/joc-bigbrain.html) și Tineri în siguranță pe Internet (www.safernet.ro/lectii), www.edu.ro - proiecte

Resurse pentru familie

Trimiteți acasă materialul ”Fișa familiei privind siguranța online”

INTRODUCERE

Încălzirea (105 minute)

ÎNTREBAȚI:

Ce vei face dacă cineva necunoscut îți cere adresa și numărul de telefon?

Elevii trebuie să înțeleagă că nu trebuie niciodată să dezvăluie astfel de informații, cu excepția permisiunii unui adult de încredere. Întrebarea reprezintă o ocazie pentru a afla dacă elevii cunosc acest răspuns. Dacă nu-l știu, ajutați-i să-l țină minte.

Definiții

Date (informații) personale – date proprii unei persoane, folosite pentru identificarea acesteia și care au un caracter privat: nume și prenume, adresa, numerele de telefon, școala și clasa din care fac parte, programul familiei etc.

EXPLICAȚI elevilor că e important să cunoască informații cu caracter personal (cum ar fi, adresa, numere de telefon, școală etc.), dar e la fel de important să păstreze aceste informații doar pentru ei. Ele nu trebuie dezvăluite, cu excepția situațiilor când au de-a face cu persoane apropiate, cum ar fi rude, profesori sau prieteni apropiați.

Cereți elevilor să ofere exemple de informații care trebuie să rămână private. Scrieți pe tablă sau pe flipchart răspunsurile lor pentru a le avea la dispoziție mai târziu. Verificați dacă toți au înțeles că datele personale (private) includ următoarele:

- nume și prenume
- adresa de email (emailurile părinților)
- vârstă
- școala la care învață
- adresa
- programul după școală
- numărul de telefon
- unde lucrează părinții

LECȚIA I

Întrebă înainte să spui (10 minute)

ÎNTREBAȚI:

Ce faci dacă cineva necunoscut îți trimite un e- mail sau un mesaj pe telefon în care îți cere adresa și numărul de telefon?

Elevii trebuie să știe că nu ar trebui să ofere aceste informații online sau prin telefon.

EXPLICAȚI elevilor că este important să păstreze informațiile cu caracter personal ori de câte ori folosesc calculatorul sau telefonul mobil. Ei vor învăța câteva reguli pentru a-i ajuta să procedeze astfel.

ÎNCURAJAȚI elevii să prezinte exemple când ei înșiși sau alții au completat un formular care solicită date personale. Probabil elevii vor menționa cazurile când li s-a

ÎNCURAJAȚI elevii să discute de ce este important să nu ofere informații personale persoanelor necunoscute. Subliniați că nu sunt deloc în siguranța dacă oferă aceste informații persoanelor pe care nu le cunosc. Ei trebuie să întrebe întotdeauna pe unul dintre părinți ori o altă persoană apropiată dacă pot să facă acest lucru.

FOLOSIȚI ACTIVITATEA SUGERATĂ ÎN ANEXA 2, utilizând jocul BIG BRAIN.

cerut să completeze tezele sau alte lucrări

de verificare cu numele, prenumele, anul școlar și clasa.

PREZENTAȚI elevilor un formular online care solicită informații cu caracter personal.

INVITAȚI elevii să analizeze formularul și să numească diferite elemente de informație cerute.

ÎNTREBAȚI:

Crezi că acestea sunt informații personale?

Elevii trebuie să recunoască acest tip de informații, cum ar fi adresa, numărul de telefon sau e- mailul.

De ce completarea unui formular online cu date personale este același lucru cu dezvăluirea lor unor persoane necunoscute?

Elevii trebuie înțeleagă că, ori de câte ori trimit informații online (prin intermediul unui calculator sau al unui telefon mobil cu acces la Internet), acestea pot fi văzute de persoane pe care ei nu le cunosc.

AJUTAȚI elevii să înțeleagă că ei nu trebuie niciodată să completeze singuri aceste formulare online. Numai adulții pot face acest lucru, atunci când este vorba despre date cu caracter personal.

LECȚIA 2

Cum să folosești numele de utilizator (*username*)? (20 minute)

CEREȚI elevilor să exploreze cu dumneavoastră unul sau mai multe dintre următoarele site-uri.

DEFINIȚI termenul "nume de utilizator". Apoi dați click pe site-urile alese și cereți elevilor să creeze un nume de utilizator.

Big Brain (vsav.webdubation.info/BigBrain.php?lang=ro). Click pe "Înregistrează-te acum", apoi selectați anul nașterii copilului și click pe simbolul specific genului copilului.

Sigur.info (www.sigur.info). Click pe "Înregistrare".

EXPLICAȚI elevilor că anumite site-uri cere înregistrarea înainte de a avea acces la jocuri sau la alte lucruri.

ÎNTREBAȚI:

Crezi că ar trebui să folosiți numele vostru real sau ceva care include acest nume, atunci când vă creați *username*-ul?

Elevii trebuie să înțeleagă că numele lor real este confidențial, astfel că nu poate face parte din *username*-ul ales.

DIRECȚIONAȚI atenția elevilor către următoarele reguli în crearea numelor de utilizator.

Reguli

- Întreabă unul dintre părinți sau un alt adult de încredere înainte de a-ți crea un *username*.
- Nu includeți nicio informație cu caracter personal în *username*, cum ar fi numele real, vârsta, ziua de naștere, numele școlii sau al orașului, adresa sau numărul de telefon, ori adresa de e-mail.

Sugestii

- Include cuvinte care te vor ajuta să-ți reamintești *username*-ul, cum ar fi animalul, personajul sau jucăria preferate. Ai putea să le combini cu alte cuvinte sau numere.
- Dacă *username*-ul creat este deja folosit, trebuie să-ți crezi altul.
- Notează-ți *username*-ul și parola și, cu ajutorul părinților, găsește un loc sigur în care să le păstrezi în cazul în care le vei uita.

DISTRIBUIȚI elevilor hârtie și grupați-i în perechi.

CEREȚI elevilor să-și intervieze partenerul folosind următoarele întrebări și să-și noteze pe hârtie răspunsurile.

Care este animalul tău preferat?

Care este personajul, emisiunea TV sau cartea preferată?

Care sunt numerele tale preferate?

INSTRUIȚI elevii să creeze trei nume de utilizatori sigure pentru partenerul lor folosind informații din răspunsurile notate. Ele nu trebuie să conțină numele partenerului, vârsta, școala, adresa de email, data nașterii sau orice altă informație privată.

CEREȚI elevilor să prezinte clasei numele de utilizator alese pentru verificarea respectării regulilor de mai sus.

ÎNCHEIERE

Finalizarea orei (5 minute)

Puteți folosi următoarele întrebări pentru a evalua modul în care elevii au înțeles regulile prezentate.

ÎNTREBAȚI:

Când ți se pot cere informații cu caracter personal pe calculator?

Elevii trebuie să descrie cum li s-ar putea cere informații personale la completarea unor formulare de înregistrare.

Ce informații trebuie să rămână confidențiale atunci când folosim calculatorul?

Elevii trebuie să menționeze numele, adresa, numărul de telefon, e-mailul, vârsta etc.

Ce reguli trebuie să respecti la crearea unui username?

Elevii trebuie să recunoască că un username sigur este acela care nu conține nicio informație personală și e ușor de reținut. De asemenea, ei trebuie să ceară ajutorul unui adult atunci când se înregistrează pe un website.

Activități suplimentare

Organizați elevii în echipe (4-8 membri) pentru a lucra împreună la realizarea unui poster cu titlul "PROTEJEAZĂ-ȚI DATELE PERSONALE".

Activități pentru acasă

Cereți elevilor să lucreze acasă cu un membru al familiei pentru a crea nume de utilizator sigure, respectând regulile învățate.

"PROTEJEAZĂ-TE ÎMPOTRIVA CELOR RĂI!"

1. Când poți (este indicat) să folosești numele întreg pe Internet?

- a) Niciodată.
- b) Numai dacă cineva îți cere.
- c) Întotdeauna.

2. Poți găsi informațiile cu caracter personal? Marchează cu X informațiile pe care nu trebuie să le dezvălui persoanelor pe care nu le cunoști foarte bine.

3. Ce username include informații prea multe despre persoana în cauză?

a) cristi_ionescu_11985

b) imi_plac_pestisorii99

c) rex_prietenul_meu42

AVANTAJELE ȘI CAPCANELE VIEȚII DIGITALE (CICLUL GIMNAZIAL)

Întrebarea esențială

Care sunt beneficiile și potențialele capcane în utilizarea canalelor media digitale în viața noastră socială caracterizată prin interconectare?

Descriere

Elevii vor reflecta asupra avantajelor și capcanelor mediului online pentru ei, pentru relațiile cu persoanele apropiate lor sau pentru societate în general.

Ora de dezbatere va începe cu filmul "Viețile noastre digitale" care oferă o introducere în temă folosind experiența digitală și declarațiile copiilor. Apoi **Ghidul de discuție privind avantajele și capcanele vieții digitale** va oferi elevilor punctele de plecare în exprimarea opiniilor cu privire la subiectul dezbaterii.

Definiții

Capcană – cursă ori pericol greu de depistat

Nativ digital – persoană care a crescut cu calculatoarele, jocurile video și Internetul încă de la naștere și se simte confortabil cu aceste tehnologii.

Bun cetățean digital - persoana care folosește Internetul și alte tehnologii digitale de informare și comunicare pentru scopuri bune, cum ar fi crearea de comunități incluzive, colaborare pozitivă, cauze prosoziale, dezvoltare personală etc.

Elevii vor experimenta situația în care alte persoane pretind că rezultatul muncii lor le aparține. Ei vor determina în ce condiții sunt acceptabile sau nu situații diferite în care sunt implicați elevii și temele lor pentru acasă. Ei își vor însuși modurile corecte de citare a ideilor și textelor culese de pe Internet, inclusiv includerea citării într-un text scris.

Timp estimat: 45 minute.

Participanți: elevi din ciclul gimnazial.

Obiective

Elevii vor fi în măsură să...

- Prezintă câteva dintre aspectele pozitive și negative privind viața digitală;
- Recunoască căile prin care media produce efecte asupra lor, asupra prietenilor și familiilor și asupra societății.
- Reflecte asupra modului în care ei utilizează media digitală, în special acele zone ale vieții digitale care prezintă multe aspecte de ordin etic.

Materiale și instrumente

- Vizionați filmul "**Viețile noastre digitale**" și pregătiți-l pentru a fi arătat elevilor: <http://www.youtube.com/watch?v=aDLtU8eWz9E> (filmul este în limba engleză).
- O copie pentru fiecare elev a materialului "**Ghidul de discuție privind avantajele și capcanele vieții digitale**" (regăsit la finalul acestui exercițiu).
- Analizați "**Ghidul de discuție privind avantajele și capcanele vieții digitale – varianta pentru profesor**".

INTRODUCERE

Încălzirea (10 minute)

CEREȚI elevilor să ridice mâinile dacă...

- Au un profil pe o rețea de socializare (Facebook, Hi5 etc.).
- Folosesc rețeaua de socializare cel puțin de trei ori pe săptămână.
- Folosesc Internetul pentru a comunica cu prietenii lor.
- Folosesc internetul pentru a se juca cu alții.
- Folosesc Internetul pentru a posta/încărca lucrări create de ei înșiși.
- Ceva pozitiv li s-a întâmplat folosind internetul.
- Au avut probleme, s-au supărat sau au pățit ceva rău, pentru că ceva s-a întâmplat pe Internet.

CEREȚI elevilor să se gândească (în liniște) despre viața lor digitală și despre cum folosesc Internetul, folosind următoarele întrebări:

ÎNTREBAȚI:

Dacă Internetul, telefoanele mobile sau alte instrumente de comunicare nu ar fi existat, viața ta ar fi fost mai bună sau mai rea?

Răspunsuri variate.

Cum te-ai simți dacă nu ai putea să folosești Internetul sau telefonul mobil pentru o săptămână? Viața ta ar fi diferită?

Răspunsuri variate.

LECȚIA 1

Vizionați filmul (5 minute): <http://www.youtube.com/watch?v=aDLtU8eWz9E>

Filmul poate fi vizionat mai întâi în întregime și apoi cu pauze după fiecare secțiune pentru a folosi întrebările pentru dezbatere din **Ghidul de discuție privind avantajele și capcanele vieții digitale** (aflat la finalul acestui exercițiu)

LECȚIA 2 (pentru copiii din ciclul primar)

Folosiți Ghidul de discuție? (25 minute)

IMPĂRȚIȚI elevilor materialul **Ghidul de discuție privind avantajele și capcanele vieții digitale**.

FOLOSIȚI **Ghidul** pentru a-i ajuta pe elevi să reflecteze asupra locului lor în societatea interconectată de astăzi. De-a lungul dezbaterii, orientați elevii să se gândească la viața lor digitală, a prietenilor și a societății în general, subliniind aspectele pozitive numeroase sau cele negative.

DEFINIȚI termenii **capcană**, **nativ digital**, **bun cetățean digital**, dacă este nevoie.

ÎNCHEIERE

Finalizarea orei (5 minute)

CONCLUZIONAȚI dezbateră cerând elevilor să gândească despre ei înșiși ca fiind cetățeni digitali. Ce trebuie să facă că să devină buni cetățeni digitali? E nevoie de o schimbare în comportamentul lor? Dacă da, care este aceasta? Răspunsurile pot fi un reper în evaluarea înțelegerii filmului de către elevi.

SCRIEȚI următoarea întrebare pe tablă și rugați elevii să răspundă în câteva propoziții:

*Odată cu puterea vine responsabilitatea:
Ce înseamnă acest lucru în viața ta digitală?*

Evaluarea răspunsurilor lor oferă o bună imagine asupra înțelegerii obiectivelor dezbaterii. Elevii au analizat cu succes avantajele și capcanele vieții digitale?

Activități pentru acasă

Cereți elevilor să întrebe membrii familiilor lor care nu au crescut cu un calculator sau cu telefon mobil conectat la Internet, cum era viața lor înainte? Cum intrau în legătură cu familia sau cu prietenii lor? Cum își făceau temele pentru acasă? Cum aflau despre locurile de muncă și cum aplicau? Privind înapoi, care erau avantajele și dezavantajele de a nu avea acces la tehnologiile moderne de comunicare online?

4.6 GHID DE DISCUȚIE

Avantajele și capcanele vieții digitale

Direcții

Folosiți următoarele întrebări pentru a reflecta asupra multiplelor aspecte pozitive, dar și asupra celor negative, care caracterizează viața voastră digitală.

1. Care sunt modurile în care copiii din film participă la viața digitală? Și voi le folosiți? Sunt și alte căi prin care Internetul poate fi folosit în sens pozitiv?

2. Ce vrea să spună fata din film atunci când declară că Internetul poate fi "supărător"?

3. Credeți că există modalități prin care mediul online poate întări relațiile între oameni? Dar căi prin care aceste relații să fie amenințate?

4. De ce credeți că fata din film spune că nu-și dorește ca oamenii "să afle cine este ea"? Ce simți când știi că oamenii îți cunosc identitatea online?

5. Unii declară că astăzi copiii cunosc mai multe despre viața lor digitală decât știu părinții sau profesorii. Tu ce crezi?

6. Ce a vrut să exprime fata din film atunci când a spus că "e mai ușor să experimentezi online"?

7. Elevii vorbeau despre "comentarii despre oameni". Ca au vrut să spună? Există aspecte pozitive în legătură cu acest lucru? Dar negative?

8. Cineva spunea în film că i-au folosit foarte mult comentariile altora despre munca ei. Ai primit vreodată feedback pentru ceva făcut online? A fost o experiență bună? De ce sau de ce nu?

9. Care sunt lucrurile spuse de copii în film despre respectarea creației, a muncii altuia?

10. Ce înseamnă să fii "un bun cetățean digital"? Există exemple în acest sens?

De-a lungul dezbaterii, orientați elevii să se gândească la viața lor digitală, a prietenilor și a societății în general, subliniind aspectele pozitive numeroase sau cele negative.

1. Care sunt modurile în care copiii din film participă la viața digitală? Și voi le folosiți? Sunt și alte căi prin care Internetul poate fi folosit în sens pozitiv?	<ul style="list-style-type: none">• Copiii au comentat despre site-urile de socializare.• Copiii au postat experiențe proprii.• Copiii au folosit jocuri online.
2. Ce vrea să spună fata din film atunci când declară că Internetul poate fi "supărător"?	<ul style="list-style-type: none">• Poți să afli multe despre o persoană pe Internet.• Internetul poate deveni prea ...personal.• Ai putea să postezi ceva ce nu ți-ai fi dorit.

<p>3. Credeți că există modalități prin care mediul online poate întări relațiile între oameni? Dar căi prin care aceste relații să fie amenințate?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Da, oamenii sunt conectați la o comunitate mult mai mare decât cea cunoscută "offline". • Da, oamenii pot să cunoască pe alții care se află geografic la mare distanță. • Oamenii pot spune lucruri urâte atunci când sunt anonimi. • Poți interpreta greșit mesajele trimise online.
<p>4. De ce credeți că fata din film spune că nu-și dorește ca oamenii "să afle cine este ea"? Ce simți când știi că oamenii îți cunosc identitatea online?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oamenii sunt străini. Ea nu vrea ca străinii să afle lucruri despre ea. • Ea nu-și dorește ca oamenii să cunoască lucruri personale despre ea.
<p>5. Unii declară că astăzi copiii cunosc mai multe despre viața lor digitală decât știu părinții sau profesorii. Tu ce crezi?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Unii adulți simt că tinerii și copiii știu mai multe despre Internet și tehnologiile digitale având în vedere că ei nu au crescut cu acestea, încercând constant să țină pasul. Ceea ce e necunoscut poate inspira frică. • Unii adulți au cunoștințe avansate despre media digitală, mai ales anumiți profesori. • Adulții pot fi de mare ajutor pentru copii în rezolvarea conflictelor pe care le au cu alții în timpul utilizarea Internetului. • Copiii transmit multe mesaje text, adulții emailuri. • Copiii au abilități tehnice pe care le pot împărtăși adulților, iar adulții au o înțelepciune despre viață care lipsește copiilor.
<p>6. Ce a vrut să exprime fata din film atunci când a spus că "e mai ușor să experimentezi online"?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pe Internet, oamenii nu știu cine ești. • Ești anonim pe Internet. • Poți pretinde că ești o cu totul altă persoană. • Poți fi băiat dacă ești fată, și invers. • Poți pretinde altă vârstă - și poți fi tratat ca un adult.

<p>7. Elevii vorbeau despre "comentarii despre oameni". Ca au vrut să spună? Există aspecte pozitive în legătură cu acest lucru? Dar negative?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Înseamnă aplicarea unui "tag" sau "etichetă" pe imaginile altora. • E similar cu ceea ce faci "offline". • E o cale prin care unele persoane, anonim, își spun lucruri urâte. • E o modalitate distractivă de a stabili prietenii online. • Oamenii pot spune lucruri supărătoare sau jignitoare. • Oamenii pot să rănească cu adevărat sentimentele altora. • Poate fi rușinos.
<p>8. Cineva spunea în film că i-au folosit foarte mult comentariile altora despre munca ei. Ai primit vreodată feedback pentru ceva făcut online? A fost o experiență bună? De ce sau de ce nu?</p>	<p>Răspunsurile pot varia.</p>
<p>9. Care sunt lucrurile spuse de copii în film despre respectarea creației, a muncii altuia?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ei vorbesc despre ajutorul oferit prin feedback. • Trebuie să fi atent cu oamenii care folosesc rezultatele muncii tale. • Trebuie să ai încredere în oameni.
<p>10. Ce înseamnă să fii "un bun cetățean digital"? Există exemple în acest sens?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Un bun cetățean digital este cineva care folosește Internetul și celelalte tehnologii digitale pentru scopuri bune, cum ar fi crearea de comunități incluzive, colaborare pozitivă, cauze prosoziale, dezvoltare personală etc. • Un bun cetățean digital devine o portavoce împotriva celor care hărțuiesc sau amenință pe Internet. • Un bun cetățean digital nu face comentarii negative despre munca și imaginile altor persoane. • Un bun cetățean digital nu postează informații despre altă persoană care nu-și dorește acest lucru.

EVALUARE

„CUI APARTINE ?”

1. Un _____ este acea persoană care a crescut utilizând calculatoarele, jocurile video și Internetul și se simte confortabil cu aceste tehnologii.

- a) Nativ digital.
- b) Tocilar.
- c) Profesor de IT.

2. Profesorul îi spune elevei că, atunci când ești pe Internet, ”odată cu puterea vine responsabilitatea”. Ce înseamnă acest lucru?

- a) Calculatoarele folosesc multă electricitate când este accesat Internetul.
- b) Internetul este un instrument foarte puternic, de aceea trebuie să fii foarte atent cum îl folosești.
- c) Numai persoanele responsabile folosesc Internetul.

3. Există aspecte pozitive și aspecte negative în legătură cu petrecerea timpului pe Internet? Citește propozițiile de mai jos și încercuiește atunci când aspectele enunțate sunt pozitive sau negative.

a) Poți arăta rezultatele muncii tale și altor persoane pe Internet.	Pozitiv	Negativ
b) Poate fi ușor să interpretezi greșit ce au spus alții pe Internet.	Pozitiv	Negativ
c) Câteodată oamenii spun pe Internet lucruri rele pe care nu le-ar fi spus față în față.	Pozitiv	Negativ
d) Poți să păstrezi legătura cu alte persoane pe Internet chiar dacă acestea locuiesc foarte departe de tine.	Pozitiv	Negativ

4.7 SEXTING

Sexting-ul¹⁰ este definit ca *transmiterea de mesaje sau imagini cu conținut sexual explicit, cel mai adesea prin intermediul telefonului mobil*. Adolescenții și tinerii (în special) trimit texte, fotografii sau secvențe video cu caracter sexual, în care protagoniștii sunt de cele mai multe ori ei înșiși, prin SMS, email, webcam, Skype sau prin intermediul rețelelor sociale unde imaginile sunt postate și partajate cu alți utilizatori (Facebook, Twitter, Flickr, Youtube etc.). Puțini dintre ei își dau seama că, odată transmise imaginile și secvențele video, dispăre controlul asupra redistribuirii lor pe alte website-uri sau conturi ale rețelelor de socializare, făcând inutil orice efort de recuperare a fișierelor. Un studiu realizat de Internet Watch Foundation a relevat faptul că 88% dintre imaginile sexuale postate de către autorii lor au fost colectate și repostate pe alte site-uri.¹¹ În această situație vorbim de victime ale sexting-ului.

Fenomen apărut recent, sexting-ul a ajuns în atenția autorităților și organizațiilor cu preocupări în domeniul siguranței online, fiind asociat cu o gamă largă de consecințe de natură legală și socială. Conform cercetării publicate în 2012 de Academia Americană de Pediatrie¹², acest fenomen apare ca parte a unui comportament sexual de risc printre adolescenți, în ciuda presupunerilor anterioare care indicau un pericol minim. Din punct de vedere statistic, sexting-ul este

10 Termenul este o contopire a cuvintelor din limba engleză "sex" și "texting", folosită pentru prima dată în presa din Australia.

11 <https://www.iwf.org.uk/about-iwf/news/post/334-young-people-are-warned-they-may-lose-control-over-their-images-and-videos-once-they-are-uploaded-online>

12 Sexually Explicit Cell Phone Messaging Associated With Sexual Risk Among, September 2012, Pediatrics. pediatrics.aappublications.org/content/early/2012/09/12/peds.2012-0021

asociat semnificativ cu activități sexuale cu elemente de risc (lipsa cunoștințelor privind viața sexuală și bolile cu transmitere sexuală, nefolosirea mijloacelor de protecție). Una dintre recomandările autorilor este includerea dezbaterilor privind sexting-ul și riscurile asociate acestuia în programa cursului opțional privind educația pentru sănătate.

Statistici

- Copiii români înregistrează cel mai mare procent la primirea de mesaje sexuale (fenomenul „sexting”), 24% declarând că au văzut sau primit mesaje sexuale online. Dintre cei expuși, 28% declară că au fost deranjați de aceasta (copiii cu vârstă între 11-16 ani).

Livingstone, S, and Haddon, L (2009-2011) EU Kids Online: Final report. LSE, London: EU Kids Online (EC Safer Internet Plus Programme Deliverable D6.5.

Motivele pentru care adolescenții recurg la acest tip de comportament sunt legate fie de atragerea atenției și creșterea popularității lor, fie de lansarea unei glume în grupul de prieteni sau în relația de cuplu, crezând că vor rămâne private. Gravitatea situației va depinde de natura imaginii sau a secvenței video, de cât de explicit este conținutul, de intenția cu care a fost transmisă și de dimensiunea publicității ei (transfer către o persoană sau publicare pe Facebook).

Rolul cadrelor didactice în protecția victimelor de "sexting"

În calitate de educatori școlari, diriginți sau profesori ai elevilor implicați în situațiile de sexting, trebuie respectate următoarele reguli:

1. Vorbiți cu victima, ținând seama de nevoia acesteia de a se simți susținută și în siguranță. Având sentimentul că a pierdut cu totul controlul asupra situației, victimei trebuie să i se explice că nu e singură și că va fi ajutată să depășească această situație nefericită. Ea nu trebuie admonestată sau judecată. Ea are nevoie să i se explice care sunt pașii de urmat. Părinții trebuie anunțați despre situația apărută. În cazul în care victima refuză, încercați să o convingeți să faceți împreună acest lucru.

2. Evaluați impactul situației aflând ce conține imaginea (fără a o privi), care a fost intenția trimiterii sau postării ei și gradul de răspândire. Probabil că ar fi utilă o discuție cu unii dintre elevii care au auzit despre problema apărută, dar înainte de aceasta, informați victima asupra persoanelor pe care le veți întâlni.

3. Adresați-vă persoanei care a răspândit fotografia sau secvența video cerându-i să elimine fișierele atât de pe site-ul pe care au fost încărcate cât și de pe dispozitivele pe care se pot afla (telefonul mobil, memorii externe, hard-diskuri). Implicați atât părinții victimei cât și pe cei ai autorului postării în urmărirea și rezolvarea situației. Fiți atent la evoluția emoțională și comportamentală a victimei, iar la nevoie cereți suportul specialiștilor.

4. Gândiți-vă la măsuri de reparație (scuze) care ar putea avea un efect pozitiv asupra victimei și autorului.

Luând în considerare efectele grave asupra reputației victimei, în abordarea cazurilor de sexting trebuie respectate următoarele principii esențiale:

- Imaginile și secvențele video nu trebuie văzute. Victimele vor întâmpina dificultăți în a comunica cu persoanele care au privit imaginile stânjenitoare. Cadrul didactic trebuie să rămână în primul rând o

persoană resursă pentru elevi.

- Protejați viața privată a victimei și implicați cât mai puține persoane în rezolvarea situației sale.
- Luați în considerare starea emoțională a victimei și nu judecați fapta acesteia.
- Nu-l considerați pe autor un infractor, ci mai degrabă un adolescent care a comis o eroare pe care e dator să o repare și din care trebuie să învețe.
- Păstrați întotdeauna confidențialitatea atunci când vorbiți cu tinerii sau cu părinții lor.
- Discutați cu elevii din școală despre acest lucru (despre fenomen și nu despre un caz particular). Încercați să extindeți discuțiile la alte aspecte privind viața privată, informațiile cu caracter privat, respectul pentru alte persoane, reputația online, cyberbullying, educația emoțională, educația sexuală etc.
- Ștergeți fotografiile și secvențele video în cauză. Dacă autorul nu o poate face, apălați la administratorii site-ului. Dacă fișierele au fost trimise prin SMS, încercați să aflați cine le-a primit și cereți ștergerea lor.
- Dacă există rea-voință și nu pot fi șterse fișierele, apălați la serviciile de Helpline sau Hotline ale programului Sigur.info sau sesizați poliția.

4.8 GROOMING

„Chiar eu am pățit să dau accept unui necunoscut care la început a vorbit frumos cu mine și mi-a făcut complimente, dar care mai apoi, după ce am refuzat să-i trimit poze cu mine, m-a amenințat că mă va bate și mi-a adresat tot felul de lucruri neplăcute și nepotrivite.”

(Cristina – 15 ani)

Grooming reprezintă ademenirea unui copil pentru a fi supus unor abuzuri sexuale, prin acte comise de adulți care încearcă câștigarea încrederii și crearea unei relații de prietenie cu acesta. Copilul poate fi antrenat în „discuții pe teme intime pentru a-l expune gradual la materiale cu conținut sexual implicit în scopul reducerii rezistenței sau inhibițiilor copilului. Copilul poate fi de asemenea implicat în producerea de materiale pornografice infantile fiind convins să trimită fotografii personale compromițătoare realizate cu ajutorul aparatelor digitale, al webcam-ului sau telefonului mobil, ceea ce îi conferă abuzatorului un mijloc de control prin amenințare. În cazul în care are loc întâlnirea cu adultul, copilul riscă să devină victima unui abuz sexual sau a unei alte forme de maltratare.”¹³

Actele de *grooming* sunt comportamente premeditate de manipulare, inițiate prin abordări non-sexuale, de cunoaștere graduală, lentă a copilului, cu scopul de a-l agresa sexual. Mediul online preferat îl reprezintă rețelele sociale (Facebook, Hi5 etc.), vaste spații de comunicare online, care sunt utilizate de agresori pentru a se apropia de copii cu ușurință, introducând elemente cu caracter sexual în relația cu aceștia. În plus, celelalte sisteme de comunicare prin sunet, image și text (de tipul Skype sau Yahoo

13 Raport explicativ la Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării și abuzurilor sexuale (Lanzarote, 25.X.2007). Explicația face referire la art. 23 – Acostarea copiilor în scopuri sexuale.

Messenger) sau site-urile dedicate jocurilor online permit nerestricționat acces la o comunicare completă și izolată cu copiii.

Statistici

- 32% dintre copiii români declară că au comunicat pe Internet cu cineva pe care nu îl cunoșteau față în față, iar 13% dintre copii s-au dus să se întâlnească efectiv cu o astfel de persoană. Cu toate acestea, o mare parte dintre aceste persoane sunt prieteni sau rude ale unor persoane cunoscute de copil față în față. Livingstone, S, and Haddon, L (2009-2011) EU Kids Online: Final report. LSE, London: EU Kids Online (EC Safer Internet Plus Programme Deliverable D6.5.

Deși mulți dintre agresori nu-și întâlnesc niciodată victimele, acțiunile lor sunt abuzive având în vedere expunerea copiilor la materiale ilegale sau nepotrivite vârstei copilului și determinarea lor de a-și dezvălui date personale, fotografii ori secvențe video cu sau fără conținut sexual. De aceea, legislația din România și din alte țări sancționează simpla propunere transmisă online sau prin intermediul telefonului mobil.

Copiii cu stima de sine scăzută, fără încredere în forțele proprii, a căror relație cu părinții este precară sau care nu au fost informați cu privire la utilizarea fără riscuri a Internetului sunt mult mai predispuși să devină victime ale acestei forme de abuz online. De regulă, ei fac parte din categoria celor care evită dezvăluirea dificultăților către un adult, părinte sau cadru didactic. Din acest motiv, informarea și dezbaterile libere cu privire la riscurile online îi pot determina pe copii să recunoască cu ușurință situațiile de pericol și să anunțe la timp când au suspiciuni cu privire la acțiunile online ale persoanelor cu care intră în contact.

Pentru a-i proteja împotriva riscului de a deveni victime ale *grooming-ului*, comunicați

elevilor următoarele reguli și organizații dezbateri asupra lor:

- Explicați-le că nu toți cei cu care intră în contact online sunt ceea ce pretind că sunt și că informațiile preluate de pe Internet nu sunt întotdeauna adevărate sau verificate.
- Preveniți-i pe copii să nu posteze informații personale, cum ar fi numele, email-ul, numărul de telefon, adresa sau numele școlii, persoanelor necunoscute.
- Avertizați-i că acceptarea invitațiilor online, deschiderea email-urilor, a SMS-urilor sau a fișierelor primite de la persoane necunoscute pot fi foarte periculoase; ele pot conține viruși sau mesaje jignitoare.
- Spuneți copiilor că trebuie să-și informeze întotdeauna părinții, educatorii sau să discute cu alte persoane adulte în care au încredere, ori de câte ori sunt îngrijorați sau supărați ca urmare a utilizării Internetului.
- Direcționați-i către site-ul *www.sigur.info* pentru a se informa corect asupra beneficiilor și riscurilor online.

Dacă există îngrijorarea că vreunul dintre elevi este în pericol de a deveni victima abuzului sexual (ca urmare a unui contact online sau în viața reală), informați directorul școlii, consilierul școlar și raportați situația pe Hotline-ul programul Sigur.info. Dacă elevul se află deja într-o situație de pericol, anunțați poliția.

Ce spune legea?

Noul Cod Penal incriminează acțiunile de grooming în art. 222 (Racolare în scopuri sexuale):

Fapta persoanei majore de a-i propune unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani să se întâlnească, în scopul comiterii de acte sexuale sau de corupere sexuală, inclusiv atunci când propunerea a fost făcută prin mijloacele de transmitere la distanță, se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă.

„SĂ VORBIM ÎN SIGURANȚĂ PE INTERNET”

(ciclul primar și gimnazial)

Întrebarea esențială

Care este diferența între prietenii online și prietenii din viața reală?

Descriere

Activitatea răspunde la întrebarea ” *Care este diferența între prietenii online și prietenii din viața reală?*”. Elevii vor învăța că, deși oamenii pot să creeze prietenii frumoase în mediul online, ei trebuie să fie foarte atenți cu prietenii cunoscuți doar prin intermediul Internetului și să nu dezvăluie informații personale fără acordul unui adult în care pot avea încredere. Ei vor dezbate asupra diferenței între prietenii online și cele reale, explorând un scenariu privind o conversație online (chat), și vor completa și semna un chestionar privind conversațiile online.

Timp estimat: 45 minute.

Participanți: elevi din ciclul primar și gimnazial.

INTRODUCERE

Încălzirea (10 minute)

CEREȚI elevilor să împărtășească din experiența lor privind chat-ul online, trimiterea de mesaje instantanee sau postarea online de mesaje.

EXPLICAȚI că uneori copiii intră în legătură online cu persoane pe care nu le-au cunoscut față în față.

ÎNCURAJAȚI elevii să prezinte diferențele între comunicarea cu prietenii pe care îi cunosc de la școală sau din cartier și comunicarea cu persoanele pe care nu le-au întâlnit niciodată.

Obiective

Elevii vor fi în măsură să...

- Compare și să remarce diferențele între prietenii online și prietenii reali, cei din viața de zi cu zi;
- Analizeze de ce informațiile private nu trebuie dezvăluite pe Internet nimănui fără acordul unui adult în care pot avea încredere;
- Dezbată despre ce trebuie să facă dacă unul dintre prietenii online cere informații personale.

Materiale și instrumente

- Tablă de scris;
- O copie pentru fiecare elev a materialului ”**Răspunsul Corect**”;
- O copie pentru fiecare elev a materialului ”**Test privind siguranța conversațiilor online**”.

Resurse pentru familie

Trimitetiți acasă, în cazul copiilor din ciclul primar, fișa ”**Să comunicăm în siguranța pe Internet**”

EXPLICAȚI că, deși copiii se pot amuza conversând cu prietenii pe care îi cunosc doar online, ei trebuie să recunoască că nu-i cunosc pe aceștia la fel de bine ca pe cei de la școală sau din cartier. De aceea, ei trebuie să fie foarte precauți cu informațiile pe care le transmit pe Internet.

UTILIZAȚI ANEXA 2, accesând jocul BIG BRAIN.

Definiții

Prieten online – persoană cu care se comunică pe Internet, dar pe care nu am întâlnit-o în mod real.

Administrator – persoană responsabilă cu monitorizarea activităților și a mesajelor transmise pe un website sau un forum.

A monitoriza (verb) – a supraveghea atent.

ÎNTREBAȚI:

Poți să spui întotdeauna sigur că prietenul online e fată sau băiat?

Nu, pentru că, în unele cazuri, oamenii își schimbă în mod intenționat identitatea.

Poți să spui întotdeauna sigur ce vârstă are prietenul online?

Nu. Pentru că discuțiile sunt doar online, este ușor pentru oricine să facă cunoscute doar anumite părți ale identității sale.

REAMINTIȚI elevilor să comunice cu atenție cu prietenii și să nu dezvăluie informații personale care ar putea să-i pună în pericol în vreun fel. Niciodată să nu ofere date personale celor necunoscuți, cum ar fi adresa sau numărul de telefon, fără acordul părinților sau al altei persoane apropiate în care au încredere.

LECȚIA 1

TU AI CONTROLUL (10 minute)

DISTRIBUIȚI materialul **”Răspunsul Corect”**.

CEREȚI elevilor să citească scenariul despre Nadia și SuperX11 și apoi să răspundă individual la întrebările deschise.

LECȚIA 2

FII ÎN SIGURANȚĂ (10 minute)

ÎNTREBAȚI:

V-ați dat vreodată drept altcineva pe Internet? Dacă da, când?

Răspunsurile ar putea să includă piesele de teatru de la școală, glumele.

EXPLICAȚI elevilor că prietenii online pot de asemenea să se dea drept alte persoane. Ei ar putea să nu fie ceea ce pretind că sunt. Din acest motiv, este important ca elevii să nu facă cunoscute informațiile personale prietenilor online fără acordul părinților sau

al altei persoane în grija căreia se află. Ei nu ar oferi informații despre ei înșiși străinilor întâlniți pe stradă și de aceea prietenii online trebui tratați în același mod, cu grijă.

ÎNTREBAȚI:

Ce înseamnă informații private?

Răspunsurile ar putea să includă domiciliul, numărul de telefon, parola etc.

EXPLICAȚI că informațiile private includ (scrieți pe tablă):

- Numele și prenumele
- Vârsta
- Domiciliul
- Numărul de telefon
- Numele și numărul școlii
- Adresa de email
- Data de naștere
- Parolele (adresei de email, de exemplu)
- Numărul cărții de credit
- Numele părinților
- Locurile de muncă ale părinților
- Fotografii în care pot fi recunoscuți, atât ei, cât și membrii familiei

REAMINTIȚI elevilor că atunci când un prieten online cere oricare dintre informațiile de mai sus, ei trebuie să anunțe prietenii, educatorii sau o altă persoană în care au încredere.

DISCUȚAȚI cu elevii despre cea mai sigură cale de a comunica cu prietenii online și anume folosirea unui website creat în mod

special pentru copii. Majoritatea acestor site-uri sunt monitorizate de către specialiști care verifică conținutul discuțiilor sau mesajelor trimise. Monitorizarea este asemănătoare arbitrajului din sport. Arbitrul urmărește conversațiile pentru a se asigura că toți cei prezenți respectă subiectul discuțiilor, se comportă civilizat și sunt în siguranță.

LECȚIA 3

VERIFICĂ (10 minute)

DISTRIBUIȚI materialul materialului **"Test privind siguranța conversațiilor online"**.

CEREȚI elevilor să citească, să discute, să completeze și să semneze testul.

CEREȚI elevilor să-și verifice răspunsurile folosind materialul **"Răspunsul Corect"**.

ÎNTREBAȚI:

Vrei să schimbi sfatul adresat Nadiei?

Răspunsurile vor varia.

REAMINTIȚI elevilor că datele personale nu trebuie dezvăluite fără acordul unui adult de încredere. Ei nu trebuie să răspundă întrebărilor care i-ar supăra, jigni sau ar putea să-i deranjeze.

EXPLICAȚI că la întrebarea "Unde se află școala ta?", Nadia ar trebui să răspundă "Prefer să nu spun" sau "Aceasta este o informație privată". Subliniați și faptul că Nadia nu este obligată să răspundă în niciun fel. Ea poate pur și simplu să iasă din camera de discuții (chatroom) sau de pe website sau să blocheze persoana respectivă pentru a nu mai primi alte întrebări.

REAMINTIȚI copiilor că atunci când persoanele necunoscute insistă în a pune întrebările care îi fac să se simtă jenați, ei pot cere unui adult de încredere să raporteze aceste persoane administratorilor acelui website.

DEZBATEȚI cu elevii răspunsurile posibile. Subliniați faptul că Nadia și SuperX11 sunt prieteni online și nu prieteni reali. De aceea, Nadia trebuie să fie foarte prudentă în ceea ce privește informațiile dezvăluite lui SuperX11.

ÎNCHEIERE

Finalizarea orei (5 minute)

Puteți folosi următoarele întrebări pentru a evalua modul în care elevii au înțeles regulile prezentate.

ÎNTREBAȚI:

Prin ce sunt diferiți prietenii online de cei pe care îi cunoaștem personal?

Chiar și după ce oferi gândurile tale personale unui prieten online, această persoană rămâne la fel de străină ca și necunoscuții întâlniți pe stradă pentru prima dată. Îți cunoști mult mai bine prietenii reali. Văzându-i mereu la școală sau în cartier, poți afla multe lucruri despre ei.

Ce fel de informații nu trebuie să dezvăluim prietenilor online?

Să nu oferi niciodată informații private fără permisiunea unui părinte sau a unui alt adult de încredere. Elevii trebuie să rețină exemplele din Lecția 2.

Ce trebuie să faci când cineva pe care nu-l cunoști îți cere informații personale?

Nu-i răspunde, apoi anunță un părinte sau un alt adult de încredere despre acest lucru.

Activități suplimentare

Cereți elevilor să găsească website-uri în care se monitorizează conversațiile din camerele de discuții. Rugați-i să folosească aceste website-uri și să analizeze discuțiile care au loc, dacă acestea conțin informații cu caracter personal. Ei trebuie să prezinte clasei observațiile lor și să se gândească cum ar putea aceste website-uri să informeze copiii că nu trebuie să-și dezvăluie informațiile cu caracter personal.

Activități pentru acasă

Cereți elevilor să discute acasă cu un membru al familiei despre exemplele de informații private din Lecția 2. Ei pot adăuga alte exemple la listă. Elevii pot crea împreună cu familia o metodă de memorare ușoară (mnemotehnică) a exemplelor stabilite.

RĂSPUNSUL CORECT

„SĂ COMUNICĂM ÎN SIGURANȚĂ!”

Nadiei îi place să viziteze un site în care copiii pot să posteze mesaje despre școala lor, programele TV preferate sau despre evenimente din viața lor. Dintre toți cei întâlniți online, cel mai mult îi place de SuperX11. Atunci când Nadia îi povestește despre problemele de la școală, SuperX11 are întotdeauna idei bune despre cum să le rezolve. Chiar dacă Nadia nu l-a văzut niciodată pe SuperX11, ea îl consideră un bun prieten.

Într-o zi, schimbând mesaje, Nadia și SuperX11 își comparau școlile.

Nadia scrie *„Directorul școlii mele e atât de strict... Trebuie să mergem în linie dreaptă pe hol.”*

SuperX11 răspunde *„Școala mea nu e așa de strictă. Cum se numește școala ta?”*

Această întrebare o face pe Nadia să nu se simtă în siguranță dacă îi va răspunde lui SuperX11.

Nadia îi răspunde *„Hm, numele școlii mele e dificil de scris...”*

SuperX11 scrie *„Care e adresa școlii tale?”*

De ce crezi că Nadia se simte în pericol când este întrebată despre numele școlii ei?

Cum ar trebui să răspundă Nadia?

De ce este acest răspuns potrivit?

Dacă lucrurile devin nesigure sau ciudate pe un chat online, acționează:

- Părăsește website-ul sau camera de discuții (chatroom).
- Spune unui părinte sau unui adult de încredere ce s-a întâmplat.
- Ignoră acea persoană sau blochează-o ca să nu-ți mai trimită mesaje.

„TEST PRIVIND SIGURANȚA CONVERSAȚIILOR ONLINE”

„SĂ COMUNICĂM ÎN SIGURANȚĂ PE INTERNET!”

- ◇ Ești pregătit să folosești chat-ul sau să comunici online cu alte persoane numai dacă poți verifica în ce măsură propozițiile de mai jos sunt adevărate.
- ◇ Părinții mei spun că pot folosi chatul și pot trimite mesaje online.
- ◇ Voi folosi chatul și voi trimite mesaje doar pe website-urile pentru copii care au moderatori (persoane care monitorizează discuțiile online).
- ◇ Voi verifica cu un adult de încredere dacă e sigur să trimit un răspuns sau un mesaj unei persoane pe care nu am întâlnit-o niciodată, ori să dau click pe un link trimis de aceasta.
- ◇ Voi folosi nume de înregistrare/utilizator (username) care să nu conțină informații despre identitatea mea.
- ◇ Știu ce fel de informații au caracter privat/personal.
- ◇ Nu voi dezvălui online informațiile private.
- ◇ Nu voi răspunde la întrebări care mă supără sau mă fac să mă simt în pericol.
- ◇ Voi părăsi website-ul și voi spune unui adult de încredere dacă ceva mă deranjează online.
- ◇ Nu voi accepta să mă întâlnesc cu cineva pe care l-am cunoscut pe Internet fără să fiu însoțit de părinți sau de către un alt adult în care pot avea încredere.

Semnătura _____ Data _____

Reține informațiile pe care nu trebuie să le faci cunoscute pe Internet:

Numele întreg	Adresa de email	Locurile de muncă ale părinților
Domiciliul	Numere de telefon	Fotografiile în care poți fi recunoscut
Numele școlii	Parole	
Adresa școlii	Numele părinților	

EVALUARE

"SĂ COMUNICĂM ÎN SIGURANȚĂ PE INTERNET!"

1. Încercuiește exemplele care reprezintă o informație privată.

- a. Numele tău întreg.
- b. Sporturile care-ți plac.
- c. Adresa de email.
- d. Domiciliul.
- e. Numele animalului tău de companie.
- f. Stațiunea în care ai fost în vacanță.

2. Cristina vorbește cu Marius67, prietenul ei online. Marius67 o întreabă "Cristina e numele tău adevărat? Care e numele de familie?" Cristina nu se simte în siguranță. Ea:

- a. Ar trebui să-i spună lui Marius 67 adevărul.
- b. Ar trebui să-l mintă și să-i spună ca o cheamă Alina Ionescu.
- c. Ar trebui să nu-i spună numele și să povestească unui adult apropiat (de încredere) ce i s-a întâmplat.
- d. Ar trebui să-i spună numele ei real cu condiția ca și Marius67 să i-l spună pe al lui.

3. Citește scenariul de mai jos și alege cel mai bun răspuns.

Adevărat sau fals: Ana are o prietenă online pe care o cheamă Clara. Clara o întreabă pe Ana care este animalul ei preferat. O mai întreabă ce culoare preferă. Ana nu ar trebui să-i răspundă pentru că acestea sunt informații private.

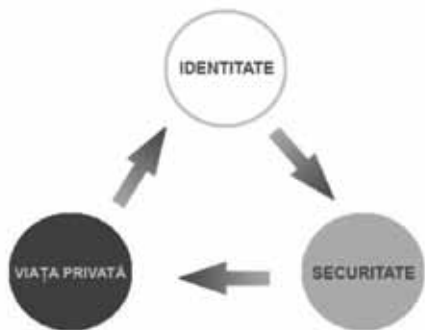
- a. Adevărat.
- b. Fals.

4.9 IDENTITATEA, REPUTAȚIA ONLINE ȘI SIGURANȚA PE INTERNET

„De la crearea unui cont pe un anumit site am început să primesc nenumărate mail-uri din partea unor impostori care aveau o adresă similară cu cea de la care am primit contul. Am căzut în plasă fără să observ prezența unor mici gafe de genul consoane dublate sau lipsa unor vocale în link-ul trimis pe email. Am realizat acum că totul a fost un atac de phishing pentru a-mi sustrage datele.”
(Sebastian – 17 ani)

Identitatea digitală este o parte importantă a **securității online**, fiind strâns corelată cu modul în care este respectată confidențialitatea datelor personale. De fapt, scopul securității online este de a proteja informația privată împotriva accesului neautorizat, distrugerii sau alterării, iar păstrarea confidențialității reprezintă protecția atributelor, preferințelor și a datelor asociate cu o identitate împotriva dezvăluirii și răspândirii acestora în mediul online.¹⁴

Rețelele sociale (Facebook, Twitter, LinkedIn etc.), mai populare în rândul adolescenților și tinerilor decât printre adulți, au creat un spațiu nelimitat de proliferare a datelor personale pe Internet. Utilizatorii de Internet dispun în prezent de

tehnologia necesară pentru a-și exprima, construi și administra propria identitate digitală, constituită din informațiile postate pe conturile personale sau ale terților de pe rețelele sociale, din contribuțiile de pe blog-uri, forumuri sau website-uri și din urmele lăsate prin simpla navigare pe Internet (log-uri, cookie-uri, phishing). Principala particularitate a mediului online este că o informație (text, imagine) postată la un moment dat poate fi regăsită și consultată de oricine chiar la câțiva ani după difuzare.

Astăzi, se vorbește din ce în ce mai des de **reputația online** a utilizatorului. Îngrijorarea este cauzată de faptul că numeroase informații personale sunt postate online, în mod special, pe rețele de socializare, creând în timp adevărate identități digitale. Interesul pentru reputația online ca expresie a identității digitale a utilizatorului de Internet a pornit de la numeroase situații în care informații confidențiale, uneori compromițătoare, au afectat viața profesională a unor tineri. Un caz celebru este cel al lui Connor Riley, 22 ani, tânără absolventă a Universității din Berkeley, acceptată pentru angajare de către compania Cisco¹⁵. La ieșirea din sediul companiei, Connor Riley a trimis următorul mesaj prietenilor pe Twitter: „Cisco mi-a oferit un loc de muncă! Acum trebuie să pun în balanță utilitatea unui salariu gras și faptul că urăsc munca pe care trebuie să o fac”. Neglijența în administrarea contului de Twitter a făcut ca mesajele lui Connor Riley să fie publice și nu adresate doar prietenilor săi, astfel că recrutorii companiei Cisco l-au putut citi. Evident, locul de muncă nu mai era valabil pentru tânără utilizatoare de Twitter.

Problema **confidențialității și securității pe Internet** nu privește doar informațiile personale pe care alegem să le publicăm online ci și informațiile obținute de către alte persoane prin intermediul unor sisteme nu întotdeauna transparente. Într-adevăr, multe dintre activitățile desfășurate pe Internet, de la comerțul electronic până la participarea la grupuri jurnalistice, sunt

¹⁴ Digital Identity, Phillip J. Windley, O'Reilly Media, 2008.

¹⁵ Bill Gillies, Conner Riley gives her version of events, www.grownupdigital.com/archive/index.php/2009/03/conner-riley-gives-her-version-of-events/, 1 martie 2013.

caracterizate de colectarea de date personale ale utilizatorilor. Această colectare poate avea loc într-un mod explicit printr-o cerință dintr-un formular electronic, sau într-un mod secret prin intermediul log-urilor și cookie-urilor. În cazul colectării explicite, utilizatorului i se cere să completeze un formular cu datele personale, în schimbul unor servicii gratuite; această informație este apoi catalogată și utilizată deseori în scopuri comerciale. În acest caz, colectarea de date este reglementată prin legile în vigoare în diferite țări. Informațiile personale însă, sunt de obicei colectate fără știrea utilizatorului prin intermediul unor **log-uri**, **cookie-uri** și metodei numite **phishing**.

Log-uri (jurnale de sistem)

Log” este un fișier care asigură jurnalizarea tuturor activităților unui sistem informatic sau ale unei rețele. Scopul său principal este de a ajuta administratorul de rețea sau tehnicianul să identifice erorile din sistem sau rețea. O altă întrebuintare a acestor fișiere poate consta în spionarea utilizatorilor și obținerea datelor/ informațiilor acestora.

Cookie-uri

Un alt instrument folosit pentru detectarea urmelor lăsate de utilizator în sistem este cookie-ul. Acestea sunt fișiere care înregistrează obiceiurile online ale utilizatorului și pot avea mai multe utilizări. Spre exemplu, un administrator al unui site îi poate recunoaște pe cei care vizitează site-ul, controla frecvența vizitelor și apoi poate personaliza site-ul în funcție de gusturile utilizatorilor. În plus, cookie-urile sunt utilizate de către furnizori în vederea adaptării conținutului publicitar la fiecare utilizator în parte. O directivă a Uniunii Europene, numită E-Confidențialitate (Directiva 2009/136/CE), dispune modificarea legilor în vigoare în diferite țări și introducerea sistemului *opt-in*, adică obținerea consimțământului a priori (înainte de începerea colectării de date).

Phishing

Mai există și o a treia modalitate de obținere frauduloasă a datelor personale: phishing. Acest cuvânt este folosit pentru a

descrie practica de vânare a informațiilor. Bazat pe un tip de fraudă electronică, acest sistem constă, de exemplu, în trimiterea de emailuri prin care utilizatorului i se cere să introducă date personale pentru a se putea bucura în continuare de anumite servicii.

Fișa educatorului privind reputația online (sfaturi Sigur.info)

Sfaturile de mai jos pot constitui elementele de bază în abordarea subiectului reputației online într-o dezbatere la clasă. Așa cum am arătat mai sus, reputația online se construiește în special în cadrul rețelelor de socializare.

Care sunt cele mai importante 5 sfaturi de securitate wireless?

La conexiunea în regim wireless trebuie avute în vedere următoarele reguli de securitate:

- evitarea conectării la Wi-Fi publice, întrucât există hackeri care clonează locații de tip free Wi-Fi și accesează datele personale
- folosirea, de către firme, a conexiunii de tip VPN (Virtual Private Network), prin care datele transmise sunt criptate
- folosirea permanentă a firewall-ului, pentru a preveni eventuale intruziuni
- accesarea de site-uri și servicii web care nu necesită date personale sau parole de acces personal

Ai încercat vreodată să-ți tastezi numele în fereastra Google și să apeși Caută? Oare informația pe care o găsești este pozitivă sau trimite către niște site-uri cu care n-ai vrea să fi asociat? În ziua de azi, reputația ta online contează. Angajatorii, colegii și chiar prietenii nu s-ar da în lături de la căutarea online de informații privind persoana ta. Asigură-te că ceea ce găsec ei nu-ți va cauza probleme.

Construiește-ți profilul cu grijă!

Fii foarte atent cu informația pe care o postezi pe un profil online. Ai aceeași grijă pe care ai avea-o atunci când scrii un cv, spre exemplu. Asigură-te că postările tale te reprezintă, dar în același timp ai grijă ca acestea să nu fie ofensatoare sau deranjante.

Calitatea contează mai mult decât cantitatea.

E frumos să ai cât mai mulți prieteni, dar nu trebuie să adaugi în lista ta chiar pe toată lumea. Fii selectiv în legătură cu persoanele pe care le adaugi ca prieteni. Ține minte că atunci când adaugi pe cineva ca prieten acesta poate vedea toate informațiile despre tine.

O poză face cât o mie de cuvinte.

Deși e distractiv să postăm poze de la petreceri sau poze amuzante, e important să știm că odată postată o fotografie pe Internet ea e aproape imposibil de înlăturat. Poate fi preluată de oricine și folosită fără voia noastră. De aceea e indicat să avem grijă ce poze postăm și în ce ipostaze suntem atunci când suntem fotografiați.

Așa că, înainte să postezi orice pune-ți următoarele întrebări:

De ce postezi acest lucru? Postezi un anumit „status” sau imagine ca să mă laud sau chiar vreau să transmit un mesaj prietenilor mei?

Ai spune sau arăta lucrul respectiv într-o camera plină cu prieteni și membri ai familiei? Gândește-te cum ar reacționa părinții tăi dacă ar vedea ceea ce vrei să postezi. Vor avea o reacție pozitivă sau negativă? Așa îți poți da seama dacă e înțelept să postezi conținutul sau nu.

Doresc să împărtășesc această amintire? Amintirile sunt o parte frumoasă din viața noastră. De aceea site-uri precum Facebook, Flickr sau Picasa ne îndeamnă să ne postăm imaginile online, însă, odată postate, ele pot rămâne online.

Fișa educatorului privind riscurile de securitate a calculatorului și navigării online (sfaturi Sigur.info)

Informațiile de mai jos pot constitui puncte de plecare și elemente de verificare a cunoștințelor elevilor privind securitatea calculatorului sau telefonului mobil atunci când acestea sunt utilizate pentru navigarea pe Internet. Subiectele de dezbatere pot fi selectate ținând seama de vârsta copiilor sau timpul aflat la dispoziție.

Fișa educatorului privind riscurile de securitate ale calculatorului și ale navigării online

Ca să știm să ne protejăm de pericolele privind securitatea calculatorului și a utilizării Internetului, trebuie mai întâi să înțelegem care sunt acestea. Fără informații, nu ai cum să afli dacă ești sau nu protejat. E bine să te informezi și să nu lași toată treaba pe seama unui antivirus.

Cine sunt autorii? Hackeri & Crackeri

Ce este un Hacker/Cracker? Termenul “hacker” este de cele mai multe ori folosit în mod greșit. Termenul original “hacker” se referea la o persoană entuziastă în legătură cu tot ce ținea de un computer. Cuvântul “cracker” desemnează o persoană care “sparge” sisteme de securitate.

Servicii de escrow - terțe părți într-o tranzacție care recepționează, depozitează și ulterior livrează fonduri sau documente atunci când se constată îndeplinirea anumitor condiții; cont constituit între un debitor și creditor, dar deținut de un terț, nefiind însă discreționar la dispoziția acestuia; este folosit în cazul în care unul dintre ei nu își achită obligațiile contractuale.

Cum pot fi atacat? Crackerii creează programe care scanează porturile calculatoarelor pentru a verifica dacă sunt accesibile. În cazul în care calculatorul nostru apare pe una dintre aceste verificări, crackerul ar putea să decidă să intre în sistemul nostru informatic. Țintele favorite sunt calculatoarele obișnuite, folosite în casă. Datorită conexiunii deschise permanent există o probabilitate mai mare ca porturile calculatoarelor noastre să fie detectate la o simplă scanare. De asemenea, crackerii pot exploata slăbiciuni în sistemul de operare pentru a putea intra.

Cum mă afectează? Pe lângă potențialele informații valoroase pe care le pot obține de pe computerul tău, crackerii îți vor afecta conexiunea la Internet și spațiul de pe hard-disk. Cu aceste resurse ei pot ataca alte sisteme prin intermediul computerului tău. De cele mai multe ori acest lucru se întâmplă fără ca noi să știm.

Prin ce mijloace acționează? Virusi & viermi informatici

Ce este un virus? Un virus informatic este un program conceput de o persoană care infectează un fișier sau un alt program de pe calculatorul nostru și poate provoca daune, atât la nivelul sistemului de operare cât și la nivelul elementelor fizice ale computerului (hardware). De fiecare dată când programul alterat rulează și virusul este declanșat vor fi infectate și alte programe din același computer.

Ce este un vierme informatic (worm)? Un vierme este tot un program creat pentru a se multiplica. El nu afectează alte fișiere de pe computer, dar se răspândește către alte computere prin e-mail sau prin rețea.

Cum mă pot infecta? Virusii și viermii informatici pot infecta computerele desktop, laptopurile, tabletele, serverele și pot ajunge pe calculatorul nostru prin e-mail, website-uri, fișiere descărcate și altele mijloace, precum DVD-uri, CD-uri sau memorii USB.

Cum mă afectează?

Efectele infectării unui calculator pot fi foarte neplăcute:

- dezactivarea computerului
- adăugarea, modificarea sau ștergerea unor fișiere
- formatarea hard-diskului
- furtul de informații (precum adresele de e-mail) din computerul tău pentru a trimite viruși prietenilor, colegilor tăi
- trimiterea de mesaje spam către contactele tale și alți utilizatori

Cai troieni

Ce este un cal troian? Deși caii troieni, tehnic, nu sunt viruși, ei sunt programe spion care, sub aparența utilității lor, realizează funcții malefice care permit accesarea neautorizată a unui calculator, respectiv copierea fișierelor și chiar controlarea comenzilor calculatorului penetrat.

Cum mă pot infecta? Cel mai adesea, ei ajung în computerul tău prin intermediul unui program pe care îl descarci gratuit de pe internet (ex. un joc, un program, muzică).

Cum mă afectează? Un troian instalat pe calculatorul tău îți permite unui terț care are acces la codul troianului respectiv să pătrundă în calculatorul tău.

Cel care face acest atac poate să pătrundă în calculator fără a fi detectat și poate accesa sau distruge informația stocată. În mod alternativ, troianul poate fi programat să trimită în mod automat informații către calculatorul atacatorului. Acestea pot include:

- Informații ale clienților
- detalii despre cărțile de credit
- parole pentru online banking sau alte parole importante
- adrese de e-mail
- informații personale, fotografii
- atacarea altor computere prin intermediul celui infectat

Rootkits

Ce este un rootkit? Rootkit-ul este un instrument de disimulare a unei activități prin intermediul unui program, în scopul obținerii și menținerii accesului la un calculator în modul cel mai ascuns cu putință.

Cum mă pot infecta? Există mai multe metode prin care un rootkit poate ajunge pe calculatorul tău precum deschiderea atașamentelor mesajelor spam sau plantarea lor de către persoane care au reușit să pătrundă în computerul tău.

Cum mă afectează? Rootkit-urile au un singur scop: să permită ca un intrus să ne acceseze sistemul și să preia controlul acestuia fără a putea fi detectat de metodele obișnuite de protecție, cum ar fi antivirusul. În una dintre cele mai întâlnite situații, rootkit-urile sunt folosite pentru a lansa mesaje spam în masă sau pentru a ataca alte computere sau rețele. O altă utilizare a rootkit-urilor este de a ascunde troieni, astfel încât să poată fi extrase informații din computer.

Spam

Ce este Spam-ul? Spam/Spamming este o activitate ilegală de trimitere a unor mesaje electronice pe care destinatarul nu le-a solicitat. Adesea, acestea au un caracter comercial, de publicitate pentru produse și servicii dubioase. Practicat în industria e-marketingului și de către proprietarii de site-uri pentru adulți, spamul nu este doar o bătaie de cap și o pierdere de timp, ci și un risc mare la care suntem expuși atunci când utilizăm Internetul.

Cum mă poate ataca? Zilnic, foarte multe baze de date cu adrese de email circulă pe Internet. Există o multitudine de metode prin care spamerii (cei care răspândesc cu intenție spam-uri) ne pot lua adresa de e-mail și ulterior, pot provoca un bombardament de mesaje nedorite care conțin atașamente de tip malware (rău-intenționat).

Următoarele date sunt sugestive pentru activitățile de tip SPAM:

- 80% dintre mesajele spam își au originea în calculatoarele de acasă. Acestea au fost accesate fără voia sau știința utilizatorilor și folosite cu scopul de a trimite mesaje

spam.

- Furturile și înșelăciunile prin intermediul mesajelor spam cresc zilnic.
- 95% dintre viruși sunt trimiși prin email.

Web bug (pixel spion)

Ce este un web bug? Este un fișier imagine, de dimensiuni foarte mici, ascuns într-o pagină web sau un email.

Cum mă poate ataca? Ca multe alte malware, nu știm când un web bug e prezent. Acesta este de cele mai multe ori descărcat în spam și se poate afla pe orice pagină web pe care o vizităm.

Cum mă pot afecta? Un web bug îi poate transmite unui spamer când un email a fost deschis. Îți poate transmite, de asemenea, ce reclame și pagini web au fost accesate. Un web bug poate descoperi detalii despre sistemul nostru care pot fi foarte utile crackerilor.

Ferestre Pup-up/Pop-under sau Bannere Ad (bannere publicitare)

Ce este un pop-up/pop-under/banner? O reclamă de tip pop-up apare ca o fereastră separată peste pagina web pe care tu o vizualizezi. Fereastra pop-under, în schimb, după cum îi spune și numele, apare sub pagină și este vizibilă abia după ce închizi browserul. Un banner este vizibil pe pagină și poate fi animat sau static.

Care este riscul? Pop-up-urile/pop-under-urile/bannerele ne pot deranja atunci când navigăm, iar unele dintre ele prezintă riscuri serioase, putând purta troieni sau spyware. Din păcate nu putem spune care astfel de bannere sunt periculoase. Ceea ce știm este să nu dam niciodată click pe ele pentru că atunci malware-ul este instalat pe calculatorul nostru.

Cookies

Ce sunt cookies? Când navigăm pe site-uri web, serverele trimit cookies către browserul nostru web (ex. Internet Explorer, Mozilla Firefox, Google Chrome) care le stochează pe hard disk. . Acestea sunt fișiere text mici care identifică fiecare utilizator. Când accesezi

o altă pagină sau te întorci la website-ul respectiv, serverele web îi cer browser-ului tău acele fișiere cookie ca să recunoască cine ești.

Cum mă pot afecta? Cookies sunt folosite de cele mai multe ori de agenții publicitare pentru a urmări comportamentele noastre online de căutare și cumpărare. Mai multe site-uri pot citi informații din același cookie sau pot partaja informații fără ca utilizatorul să știe.

Deși nu sunt un risc de gradul celor menționate mai sus, fișierele cookie reprezintă un pericol pentru informațiile noastre personale.

Spyware

Ce este spyware-ul? Spyware-ul a depășit virușii la nivel de risc. Statisticile estimează că 80-90% dintre computere au fost deja infiltrate de spyware. Acesta este un software care se instalează pe hard-diskul nostru pentru a colecta informații despre noi și despre obiceiurile noastre online și transmite toate aceste informații prin conexiune la internet către alte servere fără consimțământul sau știința utilizatorului.

Cum mă poate infecta? Spyware este descărcat de cele mai multe ori prin intermediul programelor gratuite sau prin sisteme peer-to-peer (ex. oCD, DC++).

Cum mă afectează? Spyware-ul poate scana hard-drive-ul nostru și poate căuta informații, cum ar fi datele noastre bancare sau alte detalii personale. De asemenea, poate să schimbe adresa de start a browser-ului, poate scana și înregistra istoria browser-ului și poate monitoriza aspecte ale activităților desfășurate pe calculator. Informațiile sunt transmise mai apoi atacatorului.

4.10 „DOWNLOAD”, „COPY PASTE” ȘI DREPTURILE DE AUTOR

Ce spune legea?

Pirateria software, sancționată de legislația românească, presupune copierea și transmiterea neautorizată (fizică sau digitală) a lucrărilor protejate prin drepturile de autor ori a programelor software, cu sau fără scopuri comerciale, pe calculatorul personal sau pe cel utilizat la locul de muncă. Sunt considerate infracțiuni și se pedepsesc cu închisoare de la 1 la 4 ani sau cu amendă:

- punerea la dispoziția publicului, inclusiv prin internet sau prin alte rețele de calculatoare, fără consimțământul titularilor de drepturi, a programelor pentru calculator sau a copiilor acestora, indiferent de suport, astfel încât publicul să le poată accesa în orice loc sau în orice moment ales în mod individual.
 - reproducerea neautorizată a programelor pentru calculator prin instalarea, stocarea, rularea sau executarea, afișarea ori transmiterea în rețeaua internă a unui program pentru calculator fără autorizarea titularului dreptului de autor (fără licență).
- (Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe)

Internetul oferă, fără precedent, soluții rapide de consultare și păstrare a unei game variate de fișiere: documente, imagini, filme, muzică, software etc. Acest lucru este posibil prin **download** (descărcare), ca operațiune de primire a unor date și fișiere de pe un alt sistem de calcul (calculator, telefon mobil,

tabletă) pe sistemul propriu, sau **upload** (încărcare), ca transfer invers, de la sistemul local către un alt sistem. Descărcarea poate fi realizată:

- **Legal** (documentele oficiale aflate pe site-urile autorităților ori instituțiilor private, documentele, programele și jocurile educaționale gratuite - freeware, cum ar fi, softul de navigare Google Chrome, secvențe video ori audio de pe site-uri specializate – Youtube, documentele aflate pe website-urile școlilor etc.);
- **Illegal**, atunci când este vorba de operele de creație (cărți, filme, muzică, software etc.) protejate prin drepturile de autor și care sunt copiate, utilizate sau distribuite fără autorizație (*piraterie*). În acest caz, de regulă, sunt folosite programe de partajare de fișiere de tipul **peer to peer** (*de la egal la egal*, prescurtat **P2P**) care permit realizarea unei conexiuni directe între două sisteme de calcul fără a fi necesar un server central.

Nu întotdeauna este ușor de apreciat în ce măsură conținutul pus la dispoziția utilizatorilor pentru descărcare este legal sau ilegal. Sunt situații când copiii și tinerii pot fi induși în eroare de anunțurile care susțin că fișierele sau programele sunt gratuite și că pot fi copiate fără nicio consecință legală. Chiar și cazul în care aspectele nelegale ale website-ului respectiv par evidente pentru un utilizator obișnuit, devine foarte important pentru elevi să înțeleagă la ce riscuri, de natură penală și de securitate, se expun.

În ultimii ani, toți cei care lucrează în mediul școlar sau în diverse activități educaționale, s-au confruntat, probabil, cu așa-zisul fenomen **“copy paste”** sau plagiatul electronic. Este o practică folosită în ziua de astăzi de către elevi de toate vârstele. Vina n-o poartă tehnologia, însă, de vreme ce conținutul digital poate fi reprodus cu atât de

multă ușurință, tentația este foarte puternică. Pentru a evita problemele și pentru a încuraja elevii să folosească sursele de informații cu discernământ și respect pentru drepturilor de autor, trebuie să ne asigurăm că elevii înțeleg diferența dintre “citare” și “copiere” și că știu să folosească regulile de citare. Ce-i determină pe elevi să adopte practica copy-paste atunci când utilizează internetul ca unică modalitate de a-și scrie eseurile? Nu este de ajuns să le spunem elevilor “Nu aveți voie să copiați!”, ci este important să-i implicăm în activități creative care să le atragă atenția și să-i stimuleze să-și conceapă propriile lucrări.

Copiii pot învăța să respecte drepturile de autor

- Folosiți orele de informatică sau de educație civică pentru a discuta cu elevii despre modul în care ei accesează sau partajează fișiere muzicale, jocuri, filme sau fotografii.
- Explicați-le regulile de bază ale respectării drepturilor de autor.
- Sfătuiți elevii să descarce conținutul online numai de pe site-urile autorizate.
- Întrebați elevii dacă computerele de acasă sunt protejate împotriva virusilor, programelor spyware¹⁶ sau împotriva altor amenințări.

16 Spyware sau programele spion sunt programe rău-intenționate care se instalează pe un calculator în scopul extragerii și transferării pe ascuns, a unor informații ce vor fi folosite în scop de marketing pentru a transmite apoi utilizatorului reclame nesolicitate. Ele se atașează de obicei la programe gratuite sau descărcate fără autorizație. Spre deosebire de spyware, programele adware nu colectează date de marketing, ci doar transmit mesaje publicitare.

- Explicați că programele sau jocurile piratate sunt aproape întotdeauna însoțite de viruși sau programe spion.
- Reamintiți-le că prezența lor pe Internet nu este anonimă – acțiunile lor sunt ușor de urmărit prin intermediul adresei IP și că pot fi trași la răspundere dacă se dovedește că au descărcat ilegal conținutul online.

Plagiatul electronic

Așa-numitul fenomen de plagiat electronic săvârșit prin intermediul practicii "copy și paste" a condus la o mare preocupare în decursul acestor ani. Dezvoltarea internetului a încurajat această practică datorită faptului că a devenit din ce în ce mai ușor să obții materiale de pe internet. O strategie utilizată pentru a face față acestui fenomen, frecvent întâlnită în Statele Unite, constă în utilizarea softurilor "anti-plagiat". Alți autori sugerează că problema ar trebui să fie rezolvată în alte moduri, prin luarea în considerare a condițiilor psihologice, emoționale și culturale, care-i pot determina pe elevi să "copieze".

În conformitate cu termenul general de "plagiat", se pot ascunde situații diferite, de la cazuri reale de fraudă până la compilarea de texte, fără precizarea sursei. Acestea sunt două activități diferite: fraudă poate fi cauzată de stări emoționale, cum ar fi panica și anxietatea sau de lipsa principiilor etice. Însă, în cazul compilării, poate fi vorba de o lipsă de înțelegere sau de incapacitatea de a exprima noi probleme prin cuvinte proprii.

O altă situație presupune lipsa semnelor citării. Din nou, motivele pot fi diferite: este posibil ca elevii să nu știe faptul că sursele trebuie să fie citate sau nu știu cum să le citeze.

Strategiile educaționale implementate pentru a face față acestui fenomen pot

să difere, dar ceea ce contează este impulsivitatea elevilor să reflecteze critic asupra contribuțiilor cognitive proprii și să-și exercite creativ propriile capacități de inovare, opuse simplei reproduceri. De asemenea, elevii trebuie îndrumați să utilizeze texte și conținut multimedia, respectând drepturile de autor sau licențele copyleft.

Copyright, Copyleft și Creative Commons

Copyright sau *dreptul de autor* reprezintă un ansamblu de prerogative, inclusiv dreptul exclusiv de a reproduce, distribui, executa, afișa sau dreptul de licență, de care se bucură autorii ca rezultat al unui efort creativ independent cu referire la operele create.

Simbolul © (de la copyright) avertizează asupra caracterului protejat al proprietății intelectuale a unei creații („toate drepturile rezervate” - *all rights reserved*). Materialele marcate cu acest simbol pot fi utilizate public numai dacă se obține permisiunea proprietarului dreptului de autor. O cerere în acest scop trebuie să cuprindă următoarele informații: descrierea exactă a lucrării pe care doriți să o folosiți, o descriere detaliată a activității în care va fi utilizată creația, cum vor fi folosite și cui vor fi distribuite lucrările. În cazul lucrărilor care aparțin *domeniului public* (public domain, PD), practic nu există proprietari ai dreptului de autor („nici un drept rezervat” - *no rights reserved*). Creațiile care aparțin domeniului public pot fi copiate, utilizate, modificate, redistribuite și expuse public liber, după cum dorește utilizatorul.¹⁷

În cazul copyright-ului, cele mai multe drepturi, inclusiv reproducerea și modificarea, aparțin autorului, în timp ce licențele copyleft transferă aceste drepturi utilizatorului.

¹⁷ Web, 30 martie 2012, performed.ro/wordpress/wp-content/uploads/2011/09/Drepturile-de-autor.pdf - Despre drepturile de autor, Dr. Laura Muntean.

Copyleft reprezintă un tip de autorizație oferită de autorul unei opere pentru a-i fi utilizat, analizat, modificat și copiat produsul, cu condiția ca aceste libertăți să fie transmise integral și viitorilor utilizatori. Pornind de la acest concept au fost create licențele **Creative Commons**¹⁸ (CC) folosite de către Wikipedia și alte site-uri de partajare a conținutului (de exemplu, Flickr sau SlideShare). Clauze care reglementează drepturile acordate utilizatorilor prin licențele CC sunt:

- BY – Atribuire. Această clauză este singura obligatorie și indică faptul că cine dorește să reutilizeze conținutul trebuie să precizeze autorul, în scopul de a atribui corect proprietatea intelectuală.

- NC – Necomercial. Această clauză indică faptul că lucrarea nu poate fi folosită în scopuri comerciale de către alte persoane, diferite de autor.
- ND – Fără modificări. Clauza de ND interzice modificarea, prelucrarea, traducerea și reutilizarea conținutului sub alte forme. Prin urmare, autorul este singurul care poate prelucra, modifica sau traduce munca sa.
- SA – Partajare cu aceeași licență. Conținutul poate fi modificat sau prelucrat de către terți, cu condiția ca aceste persoane să utilizeze același tip de licență pentru produsele rezultate.

18 creativecommons.org

„DREPTURILE AUTORULUI” (ciclul primar și gimnazial)

Întrebarea esențială

Ce drepturi ai în calitate de autor?

Descriere

Elevii vor învăța despre **drepturile de autor, copyright** și utilizarea corectă a creațiilor. Deși Internetul permite copierea cu mare ușurință a muncii altora, aceste acte poartă numele de **plagiat** și nu sunt permise. Ei vor afla, de asemenea, circumstanțele în care este permisă folosirea creațiilor aparținând altor persoane.

Elevii vor experimenta situația în care alte persoane pretind că rezultatul muncii lor le aparține. Ei vor determina în ce condiții sunt acceptabile sau nu diferite situații în care sunt implicați elevii și temele lor pentru acasă. De asemenea, își vor însuși modurile corecte de citare a ideilor și textelor culese de pe Internet, inclusiv includerea citării într-un text scris.

Definiții

Plagiat – folosirea rezultatului muncii sau ideile altor persoane, spunând, pe nedrept, că ele îți aparțin.

Citare – o notă prin care anunți autorul incluzând numele său, data publicării și, în cazul paginilor web, când ai găsit acea informație.

Creație – orice idee sau produs artistic care este înregistrat într-o anumită formă, fizică (foaie de hârtie, pânză etc.) sau digitală (fișiere text, muzicale, video, programe etc.).

Respect – o cale de arăta considerație și prețuire față de cineva sau de ceva

Copyright sau drepturi de autor – o lege care protejează creațiile unei persoane, singura care poate acorda dreptul de copiere, transmitere, folosire sau interpretare a lucrărilor.

Timp estimat: 45 minute.

Participanți: elevi din ciclul primar și gimnazial.

Obiective

Elevii vor fi în măsură să...

- Definească plagiatul;
- Explice de ce precizarea autorului sau citarea reprezintă un semn de respect pentru munca altora;
- Argumenteze de ce este permis să folosim munca altora și cum se scrie o citare;
- Înțeleagă noțiunile de **copyright**.

Materiale și instrumente

- Analiza articolului *”Dinozauri care nu mai sunt ceea ce erau odinioară (partea I)”* postat pe website-ul revistei *”Știință și tehnică”* (www.stiintasitehnica.com/dinozauri-care-nu-mai-sunt- ceea-ce- erau-odinioara-partea-i-1654.html). Pregătiți fragmentele de pe pagina web pe care elevii le vor folosi în crearea unei referințe la articol (Lecția 2).
- O copie pentru fiecare elev a materialului **”Bine sau Deloc bine?”** (ciclul primar sau gimnazial).

INTRODUCERE

Încălzirea (10 minute)

EXPLICAȚI elevilor că toți sunt autori. Cereți să-și amintească momentele când au scris pe un caiet sau într-un mesaj online,

pentru familie sau pentru școală o poezie, o poveste, un cântec, desen sau când au făcut fotografii sau filme.

ÎNTREBAȚI:

Cum poți demonstra că ideea îți aparține ție și nu altei persoane?

Oamenii își acordă, de regulă, dreptul de autor asupra muncii lor, punându-și numele pe rezultatul muncii lor, menționând data și cu cine au colaborat pentru a-l obține.

Ce ai simți dacă altcineva ar pretinde că munca ta îi aparține?

Elevii vor spune că se vor supăra sau că se vor simți înșelați, nedreptățiți. Discutați de ce e normal ca oamenilor să li se recunoască ideile și eforturile.

LECȚIA I

Plagiat sau Când e permis să copiezi
(15 minute)

ÎNTREBAȚI:

A auzit cineva de cuvântul "plagiat"?

Încercați să aflați ce înțeles are cuvântul pentru copii. E posibil ca ei să cunoască termenul și să știe că reprezintă ceva greșit sau că are o conotație negativă.

DEFINIȚI cuvântul **plagiat**.

EXPLICAȚI elevilor cum putem preveni cazurile de plagiat în clasă, folosind următoarele puncte de discuție:

- Plagiatul înseamnă să-ți însușești texte, imagini, filme, sau alte materiale fără a avea permisiunea autorului. A plagia înseamnă a fura, a înșela și este împotriva regulilor dintr-o școală.
- Dacă un profesor îți cere să scrii o compunere sau un proiect, el nu se

așteaptă ca tu să copiezi ceea ce au făcut alții, indiferent că acestea provin de pe o pagina web sau de la un prieten. Chiar dacă rescii, de mână sau la tastatură, un text preluat, tot plagiat se numește.

PRECIZAȚI elevilor că anumite lucrări aparținând unor autori celebri, folosite pentru temele școlare, nu cer permisiunea de reproducere, cu condiția precizării autorului sau indicarea sursei.

ÎNTREBAȚI:

De este important să nu **plagiezi**?

Răspunsuri așteptate:

- Pentru a nu avea probleme
- Pentru că trebuie să citezi autorul.

SPUNEȚI elevilor că un alt motiv este că trebuie să respecti munca și ideile autorilor lor.

DEFINIȚI cuvântul **respect**.

EXPLICAȚI elevilor că o cale de a arăta respect pentru munca și ideile unei persoane este de a recunoaște, prin citare, autorul.

DEFINIȚI termenul **citare**.

ARĂȚAȚI următorul model de citare:¹⁹

Adrian Nicolae, "Dinozauri care nu mai sunt ceea ce erau odinioară (partea I)", www.stiintasitehnica.com/dinozauri-care-nu-mai-sunt-ceea-ce-erau-odinioara-partea-i_1654.html, 21 noiembrie 2012, 1 martie 2013.

PREZENTAȚI elevilor fiecare componentă a citării și invitați-i să recunoască elementele paginii web consultate.

Autorul articolului	Titlul articolului	Link-ul paginii folosite (URL)	Data publicării art. (dacă apare pe pagina web)	Data citirii art.
Adrian Nicolae	<i>Dinozauri care nu mai sunt ceea ce erau odinioară (partea I)</i>	www.stiintasitehnica.com/dinozauri-care-nu-mai-sunt-ceea-ce-erau-odinioara-partea-i_1654.html	21 noiembrie 2012	1 martie 2013

SUBLINIAȚI că respectarea regulii citării unei surse reprezintă, pe lângă respectul acordat autorului, și un ajutor oferit cititorului pentru a găsi informația folosită. Citările se fac în partea de jos a paginii (subsol) sau într-o secțiune separată numită bibliografie.

LECȚIA 2 (pentru copiii din ciclul primar)

BINE sau DELOC BINE? (15 minute)

IMPĂRȚIȚI elevilor materialul **Bine sau Deloc bine?** și cereți completarea lor în echipe de câte doi.

CEREȚI elevilor să-și prezinte răspunsurile. Folosiți următoarele informații pentru a orienta discuțiile în clasă:

- Tema lui Cristian: E- mailurile ușurează transmiterea temelor între elevi. Cu toate acestea, învățătorii se așteaptă ca fiecare elev să-și facă tema singur, cu excepția cazului în care învățătorii cer ca aceasta să fie făcută în echipă. Chiar dacă Mircea i-a dat voie lui Cristian să-i copieze lucrarea, tot plagiat se numește copierea muncii altuia.
- Paragraful Mariei: Scrierea de mână a unui text de pe Internet aparținând altei persoane nu înseamnă că acesta devine munca Mariei. Această faptă se numește plagiat.

¹⁹ Citarea surselor urmează regulile recomandate de Facultatea de filozofie a Universității București. filosofie.unibuc.ro/~solcan/eft/node17.html, cu excepția elementului de la sfârșitul citării, respectiv cheia, aceasta fiind facultativă și dificil de precizat de către copii. [Prenumele Numele (autoarei, autorului etc.), Denumirea sursei (sau Titlul lucrării) <Adresa pe Internet>, data sursei și/sau data accesării: ziua/luna/anul, cheie.]

- Contribuția Ioanei: Folosirea de cuvinte identice cu ale altei persoane este plagiat, chiar dacă adaugi și fragmente proprii. Ioana trebuie să-și reformuleze ideea cu propriile cuvinte sau poate folosi o citare a autorului real.
- Lucrarea lui Ștefan: Utilizarea unui desen de pe o pagina web pentru o temă școlară s-a făcut corect de către Ștefan deoarece a citat desenatorul. Ștefan trebuie să includă citarea sursei fotografiei la sfârșitul lucrării.

Când este permisă folosirea muncii sau ideilor aparținând altcuiva?

Răspunsuri posibile:

- Când folosești ghilimele și incluzi citarea autorului.
- Când folosești ideile sau munca altei persoane ca să te ajute să te exprimi cu cuvintele tale, folosind citarea.
- Când dorești să-ți întărești propriile idei exprimate cu citate aparținând altor autori.

ÎNCHEIERE

Finalizarea orei (5 minute)

Puteți folosi următoarele întrebări pentru a evalua modul în care elevii au înțeles regulile prezentate. Ei pot reflecta în scris la una din întrebări, folosind un jurnal online sau un blog.

ÎNTREBAȚI:

Ce este plagiatul?

Răspunsuri posibile:

- Copierea muncii altuia și considerarea că aceasta îți aparține.
- Preluarea de texte de pe o pagină web și susținerea că au fost scrise de tine.

De ce este important să citezi autorii reali ai lucrărilor pe care le folosești?

Răspunsuri posibile:

- Pentru a evita plagiatul.
- Pentru a arăta cine este autorul.
- Pentru ca alții să găsească cu ușurință sursele folosite.
- Citarea arată respect pentru munca altei persoane.

Activități suplimentare

Învățați elevii importanța parafrazării – exprimarea unui lucru cu propriile cuvinte – o cale de a evita plagiatul. Cereți elevilor să printeze un fragment dintr-o pagină web (de exemplu, o știre), să o citească, s-o pună deoparte și apoi să o scrie cu propriile cuvinte, menționând sursa. Ulterior, solicitați elevilor să schimbe între ei paragraful printat și cel parafrizat. Elevii pot folosi următoarele criterii pentru critica paragraful partenerului. (Pot acorda note partenerului prin numărul de elemente completate corect.)

- Elevii au folosit propriile cuvinte?
- Elevii au folosit ghilimelele pentru a indica o citare directă?
- Elevii au introdus citarea în lucrare?

"Bine sau deloc bine!"

"Cui aparține?"

Citește următoarele situații. Spune dacă acțiunile personajelor au respectat **"bine sau deloc bine"** regulile citării. Explică de ce!

Cristian a fost la antrenamentul de fotbal și nu a avut timp să-și facă tema. Mircea i-a propus să copieze lucrarea lui și pentru asta, i-a trimis-o prin e-mail.

E ...BINE sau DELOC BINE!

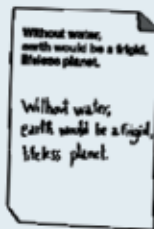
Explică:

Maria trebuie să scrie un paragraf despre resursele de apă pentru ora de geografie. A găsit un material foarte potrivit pe Internet și l-a copiat scriindu-l de mână în caiet.

E ...BINE sau DELOC BINE!

Explică:

Ioana a copiat o pagină web în lucrarea sa și a adăugat o propoziție care îi aparține.

E ...BINE sau DELOC BINE!

Explică:

Ștefan, petrecând mult timp pe Internet, a găsit un desen. El l-a printat pentru coperta lucrării de la Educație Civică și a menționat autorul desenului în cuprinsul lucrării.

E ...BINE sau DELOC BINE!

Explică:

EVALUARE

"CUI APARTINE?"

1. Folosirea muncii sau ideilor altei persoane, susținând că îți aparține se numește _____ . Acesta este o formă de _____ .

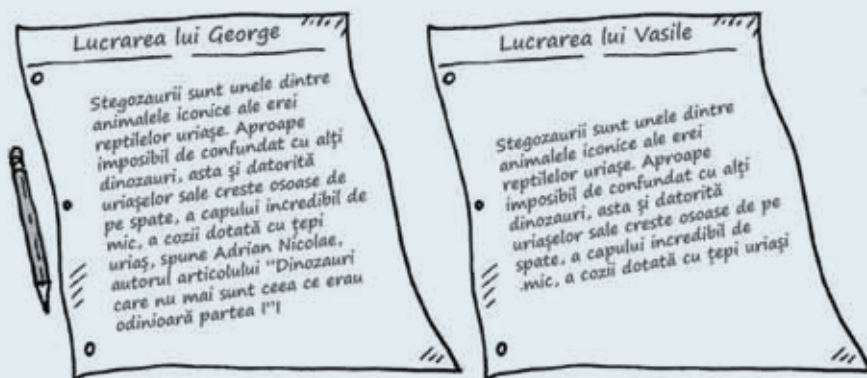
- a) Plagiat / furt. b) Citare / menționare a autorului.
- c) Împrumut / respect.

2. Maria găsește un articol pe Internet. Îl copiază și îl introduce într-un document. Nu menționează autorul articolului. Dacă profesorul va afla ce a făcut Maria, ea va fi probabil:

- a) Rugată să-i ajute și pe alți colegi cu lucrările lor. b) Certată că a folosit munca altuia fără să menționeze cine este autorul real.
- c) Nu va fi certată.

3. Adrian Nicolae "Dinozaurii care nu mai sunt ceea ce erau odinioară (partea I)". Cine nu respectă regulile de citare?

- a) George
- b) Vasile

4.1 I INFORMAȚII NEVERIFICATE

„Pe Internet găsești orice. El a fost creat pentru a ne ușura munca. Accesezi o informație când ai nevoie și nu trebuie să o reții. De exemplu, dacă n-ar fi fost Internetul mulți n-ar fi descoperit atâtea lucruri noi și s-ar fi rezumat doar la ceea ce primeau de la școală sau televizor.” (Andrei – 14 ani)

Capacitatea de a găsi, selecta, evalua și organiza informația într-un mod critic și creativ reprezintă o condiție fundamentală pentru utilizarea eficientă a informației disponibile astăzi online. După cum se știe, unul dintre principalele avantaje ale dezvoltării Internetului constă în creșterea numărului surselor de informații. Bazele de date, site-urile informaționale, serviciile online și resursele didactice digitale sunt astăzi ușor de accesat printr-un simplu click al mouse-ului, oferind utilizatorilor noi oportunități de acces la cunoaștere și informație. În același timp, apar însă și noi probleme. Așa-zisul fenomen de “dezintermediere”, adică lipsa filtrelor tradiționale ce mediau relația dintre utilizator și informație (spre exemplu, la echipa editorială a unei enciclopedii tipărite), stârnește noi dezbateri în legătură cu veridicitatea și calitatea informațiilor disponibile online.

Cum pot fi găsite informații adecvate online? După ce criterii sunt evaluate veridicitatea și credibilitatea acestor informații? Cum prelucrați informația într-un mod critic și creativ?

Una din sarcinile educatorului este de a transmite cunoștințele sale elevilor, de a-i învăța să găsească informațiile utile, să le interpreteze corect și să le folosească în procesul de învățare. În trecut, în realizarea unui eseu sau a unei lucrări, elevii aveau la dispoziție doar resursele din biblioteca școlii sau din bibliotecile locale. Astăzi, Internetul oferă utilizatorilor un acces nelimitat la informație. Întrucât multe informații se dovedesc a fi fragmentare, neverificate sau

false, sunt necesare abilități de a găsi și de a evalua critic sursele adecvate de informație folosind **motoarele de căutare** (Google, Yahoo, Bing etc.).

Statistici

- Legat de nivelul competențelor digitale concrete, România încă se situează pe o poziție inferioară față de alte țări (penultimul loc), copiii înregistrând în medie 2,6 competențe concrete (e.g. să schimbe setările de filtrare, să blocheze/filtreze mesaje de tip spam sau să blocheze un utilizator). În același timp, părinții români se plasează la un nivel mai scăzut al utilizării internetului decât copiii lor. Alături de țări ca Bulgaria, Polonia, Lituania și Turcia, România este o țară a ‘nativilor digitali’, a căror utilizare a internetului devansează cu mult pe cea a părinților lor.

Livingstone, S, and Haddon, L (2009-2011) EU Kids Online: Final report. LSE, London: EU Kids Online (EC Safer Internet Plus Programme Deliverable D6.5.

Motoare de căutare

Un motor de căutare este un instrument care permite oamenilor să găsească informații online, sugerând un cuvânt sau o combinație de cuvinte (numite *cuvinte cheie*), considerate a avea legătură cu informația căutată.

Cum funcționează un motor de căutare?

În momentul în care un utilizator apelează la un motor de căutare pentru a găsi o informație, o anumită frază sau un cuvânt, motorul de căutare se va uita în această bază de date și, în funcție de anumite criterii de prioritate, va crea și afișa o listă de rezultate. (wikipedia.org)

Percepții greșite privind motoarele de căutare

Motoarele de căutare analizează doar 30-35% dintre paginile web disponibile, restul aparținând așa-zisei “rețele invizibile” care, din mai multe motive (spre exemplu, paginile securizate), rămâne inaccesibilă. În plus, ele caută doar într-un index alfabetic, actualizat automat de către un software, cuvintele introduse de către utilizator. De aceea, ce se poate găsi în rețea nu corespunde cu exactitate cu ceea ce este într-adevăr disponibil la momentul respectiv.

Nu toate motoarele de căutare sunt la fel: directoarele web sunt diferite de motoarele de căutare. Primele sunt de tip direct și implică intervenție umană: acestea sunt de fapt cataloage de surse, în care informația este colectată și organizată pe baza unor categorii predefinite de către persoanele care filtrează informația.

Motoarele de căutare nu funcționează similar. Ele găsesc rezultate în funcție de criterii diferite și, din acest motiv, le formulează în mod diferit.

Sursele de informații care apar primele nu sunt neapărat cele mai importante. Chiar dacă un utilizator cunoscător știe acest lucru, toată lumea are tendința să consulte doar primele rezultate, omițându-le pe următoarele.

Sfaturi pentru educatori în orientarea copiilor pentru o căutare eficientă și sigură (www.clicksafe.be)

- Explicați copiilor că Internetul conține multe informații false, inexacte sau incomplete, lucru de care trebuie să țină seama ori de câte folosesc motoarele de căutare.
- Cereți copiilor să caute același tip de informație folosind diferite motoare de căutare (google.ro, yahoo.com sau bing.com). De exemplu, “*Internet sigur pentru copii*”. Apar aceleași rezultate ?
- Creați o pagină web sau un articol Wikipedia împreună cu elevii dumneavoastră. Astfel, le puteți arăta că pagina poate conține orice fel de informație, fără ca cineva să verifice conținutul ei.

- Învățați elevii să aprecieze calitatea unui site în funcție de următoarele criterii:
 - **Acuratețea.** Informațiile sunt exacte? Este corectă lucrarea din punct de vedere gramatical? Sunt corecte datele? Se face referire la o sursă importantă/recunoscută? Citatele sunt redactate corect?
 - **Paternitatea.** Poate fi identificat autorul sursei? Cine este? Poate fi contactat? Ce referințe are? Pare să fie competent? Cine a publicat informația?
 - **Publicul-țintă și obiectivul site-ului.** Cine este publicul-țintă al sursei? Obiectivul sursei este explicit? Perspectiva (temporală, geografică) este clară? Își atinge obiectivul? Prezintă lipsuri sau omisiuni? Sursa este într-adevăr originală?
 - **Actualitatea.** De când datează sursa? Este actualizată? Ține pasul cu cele mai recente dezvoltări din domeniul respectiv? Este cea mai recentă variantă? Sunt toate link-urile active? Site-urile neîntreținute conțin informații vechi ce pot induce în eroare utilizatorii.
 - **Structura site-ului.** Informația este organizată într-un mod clar și logic? Există un ghid al utilizatorului? Conține un motor intern de căutare? Ține cont de criteriile accesibilității? Site-ul conține publicitate sau mesaje de la sponsori? Site-urile care au foarte multe mesaje publicitare nu sunt, de regulă, de încredere.

Activități școlare pentru dezvoltarea de abilități de căutare

Activitatea “*Căutarea strategică*” (ciclul secundar). E important ca elevii să stăpânească pașii esențiali pentru o căutare relevantă și eficientă pe Internet prin utilizarea unei varietăți de strategii.

„CĂUTARE STRATEGICĂ” (ciclul gimnazial)

Întrebarea esențială

Care sunt pașii care te pot ajuta să găsești ceea ce cauți?

Descriere

Elevii vor învăța că pentru a realiza căutări eficiente și eficiente pe Internet trebuie să folosească o varietate de strategii, nu doar să se bazeze pe o singură sursă. Ei vor învăța o metoda celor 5 pași pentru planificarea și finalizarea unei căutări online. Apoi, vor aplica ceea ce au învățat pe un scenariu în care ei sunt implicați în organizarea taberei anuale a clasei, răspunzând pentru găsirea celei mai potrivite locații.

Definiții

Eficace – care atinge rezultatul sau scopul dorit.

Eficient – a face ceva într-un mod care nu necesită mult timp și energie.

Strategie – ansamblu de acțiuni menite să conducă la obținerea unui rezultat sau scop.

Acest exercițiu practic se referă la căutarea informală pe care copiii ar trebui să o folosească în viața de zi cu zi. Sfaturile pot fi aplicate și în căutarea online de la orele de clasă. Motoarele de căutare ce pot fi utilizate sunt Google, Yahoo și Bing.

Timp estimat: 45 minute.

Participanți: elevi din ciclul gimnazial.

Obiective

Elevii vor fi în măsură să...

- Înțeleagă importanța folosirii unor strategii diferite;
- Stăpânească noi strategii pentru căutări online eficiente și eficiente;
- Învețe să creeze și să execute planul celor 5 pași pentru a realiza o căutare online.

Materiale și instrumente

- O copie pentru fiecare elev a materialului **”Sugestii pentru o căutare online strategică”**.
- O copie a materialului **”Fă-ți un plan de căutare!”** pentru fiecare patru elevi.
- Pregătiți accesul la câte un computer conectat la Internet pentru fiecare grup de elevi.

INTRODUCERE

Încălzirea (10 minute)

ÎNTREBAȚI:

Cum găsești ceva pe Internet?
Ce informații cauți pe Internet?

Încurajați elevii să ofere exemple de căutare privind subiectele lor de interes sau temele școlare. Ideea este să reamintiți elevilor că ei își petrec o mare parte din timp online pentru a căuta diverse informații, atât pentru școală, cât și pentru ei personal.

DEFINIȚI termenii **eficace** și **eficient**.

EXPLICAȚI elevilor că o căutare online eficace este una care conduce în mod precis la rezultatele pe care le cauți. O căutare eficientă conduce la rezultatul dorit fără pierdere mare de timp sau energie.

DEFINIȚI termenul **strategie** și subliniați faptul că strategiile de căutare îi pot ajuta să caute eficace și eficient.

Exemple de răspunsuri:

Ce strategii de căutare știu?	Ce vreau să știu despre strategiile de căutare?	Ce-am învățat despre strategiile de căutare?
<p>Să folosesc ghilimele în jurul cuvintelor sau propozițiilor pe care le caut.</p> <p>Să folosesc cuvinte specifice</p> <p>Să folosesc rezultate variate de căutare – nu doar Wikipedia</p>	<p>Cum să evit primirea multor rezultate de căutare de care nu am nevoie</p> <p>Ce să fac când un termen de căutare are două înțelesuri</p> <p>Cum să caut două lucruri în același timp?</p>	

SPUNEȚI elevilor că veți lăsa coloana din dreapta liberă pentru moment. Acum vor învăța despre strategii de învățare, dintre care unele vor răspunde la întrebările din coloana din mijloc.

CREAȚI o diagramă **Știu – Vreau să știu – Am învățat** (KWL chart, de la *Know - Want to know - Learn*) cu trei coloane pe tablă sau pe un flipchart sau proiectați de pe un calculator. Explicați elevilor că vor folosi cele trei coloane pentru a urmări ce știu și ce doresc să afle despre căutarea strategică.

ÎNTREBAȚI

Cum ai procedat în căutarea online?

Orientați elevii să se gândească în mod specific la căutarea informațiilor și mai puțin la selectarea și evaluarea informațiilor.

Ce ar trebui să știi pentru o căutare mai eficace și eficientă ?

Încurajați elevii să se gândească la problemele pe care le-au întâmpinat în căutarea online și pe care ar vrea să le rezolve. Scrieți răspunsurile în cea de-a doua coloană.

LECȚIA 1

Strategii de căutare (10 minute)

DISTRIBUIȚI materialul **"Sugestii pentru o căutare online strategică"** pentru fiecare elev.

CEREȚI elevilor să citească cu voce tare fiecare strategie din material, împreună cu exemplul oferit. Apoi, încurajați-i să ofere propriile exemple pentru fiecare dintre strategii.

LECȚIA 2

Planificați și realizați o căutare (15 minute)

ÎNTREBAȚI

De ce este important să ai un plan atunci când cauți ceva pe Internet?

Elevii ar trebui să tragă concluzia că a avea un plan îi poate ajuta să aplice strategiile de căutare pe care le-au învățat și să realizeze căutări eficiente. Cu alte cuvinte, un plan îi poate ajuta să găsească repede exact ceea ce caută.

SCRIEȚI următorii pași pe tablă sau flipchart, ori proiectați folosind un computer. Acest instrument de memorare ușoară conține cei cinci pași în planul de căutare. Explicați și discutați ce presupune fiecare pas.

Notă: Folosim schema mnemonică din limba engleză pentru ușurința formulării pașilor, dar și pentru familiarizarea copiilor cu termenul "SEARCH", des folosit în mediul online.

SELECTEAZĂ întrebările de căutare și motoarele de căutare.

(Explicați elevilor că ei ar trebui să pregătească una sau multe întrebări pentru a ajunge în miezul a ceea ce caută. Ei trebuie de asemenea să aleagă motoarele de căutare

DEMONSTRAȚI practic cu ajutorul câtorva exemple. Dacă e posibil, proiectați imaginea pentru ca toți elevii să poată vedea rezultatele căutării. Dacă timpul și resursele permit, puteți alege ca elevii să facă ei înșiși căutările, lucrând în grupuri mici pe propriile calculatoare/telefoane.

și instrumentele relevante pentru ceea ce urmăresc.)

EXTRAGE cuvintele cheie și termenii.

(Elevii trebuie să învețe că pot găsi cuvintele cheie prin evidențierea lor în cadrul întrebărilor de căutare. Vezi funcția Highlight prezentă în Bara de instrumente Google.)

APLICĂ strategiile de căutare.

(Elevii trebuie să aplice câteva din strategiile de căutare pe care le-au învățat – de exemplu, adăugarea de ghilimele sau semnul minus "-"; specificarea tipului de informație pe care și-l doresc etc.)

RULEAZĂ căutarea.

(Elevii trebuie să ruleze căutarea pe baza termenilor pe care i-au ales și să verifice apoi rezultatele. Reamintiți elevilor că trebuie să folosească mai multe surse.)

COPIAZĂ căutarea în scris sau într-un fișier.

(Pentru a evita repetarea căutărilor, elevii trebuie să noteze în scris sau să copieze într-un document ce, unde și cum au căutat.)

EXPLICAȚI elevilor că au acum ocazia să exerseze planul de căutare în 5 pași în următoarea activitate de grup.

DISTRIBUIȚI materialul **"Fă-ți un plan de căutare!"**.

INVITAȚI un voluntar să citească regulile cu voce tare. (Elevilor li se va cere să-și imagineze

că dirigintele clasei le-a cerut să găsească un loc la munte pentru organizarea taberei de vară a clasei. Locul trebuie să îndeplinească un număr de criterii, conform materialului).

ÎMPĂRȚIȚI elevii în grupuri de câte patru.

INSTRUIȚI elevii să completeze în 5 minute un plan de căutare, notând răspunsurile pentru fiecare pas conform instrucțiunilor din material.

ORGANIZAȚI grupurile de elevi astfel încât fiecare grup să aibă acces la un calculator pentru căutarea lor online.

ANUNȚAȚI elevii că au 10 minute să vină cu propuneri de locații pentru tabăra de vară a clasei.

INVITAȚI fiecare grup să numească locația aleasă, să spună ce cuvinte cheie, strategii și instrumente de căutare au folosit.

ÎNCHIEIERE

Finalizarea orei (10 minute)

REVENIȚI la diagrama KWL și invitați elevii să arate ce au învățat despre căutările eficiente și eficiente. Adăugați căutările lor în coloana a treia.

Puteți folosi de asemenea întrebările de mai jos pentru a evalua înțelegerea obiectivelor lecției. Le puteți cere elevilor să mediteze în scris asupra uneia dintre întrebări folosind un jurnal online, un blog sau website-ul școlii.

Numește două strategii pe care le-ai învățat și pe care intenționezi să le folosești în viitor?

Folosiți pentru verificare materialul **"Sugestii pentru o căutare online strategică"**

ÎNTREBAȚI

Care sunt cele trei căi prin care ați ajuns la rezultat?

De exemplu, alegerea elevilor poate fi determinată de opiniile citite pe un blog sau într-un filmuleț postat despre tabăra respectivă, putând vedea unde se află și care sunt condițiile de cazare. E posibil ca unii dintre elevi să fi ales informarea prin intermediul website-urilor autorităților (Agenția Națională a Taberelor și Turismului Școlar, MEN).

Care sunt cei 5 pași pentru un plan de căutare?

Elevii trebuie să-și amintească următorii 5 pași:

SELECTEAZĂ întrebările de căutare și motoarele de căutare.

EXTRAGE cuvintele cheie și termenii.

APLICĂ strategiile de căutare.

RULEAZĂ căutarea.

COPIAZĂ căutarea în scris sau într-un fișier.

De ce este important să ai un plan de căutare?

Elevii trebuie să înțeleagă că pregătirea unei căutări înainte de a efectua căutarea propriu-zisă duce la rezultate mai bune.

„Sugestii pentru o căutare online strategică”

Căutare strategică – Reguli pentru elevi

Folosește următoarele strategii de căutare pentru o căutare online eficientă și eficientă.

1. Folosește cuvinte cheie multiple, specifice și descriptive pentru rezultate precise.	De exemplu, căutarea folosind cuvântul concerte va conduce la un număr mare de evenimente muzicale, oportunități pentru bilete, turnee etc. Căutarea folosind Festivalul Mamaia Copiilor va oferi rezultate directe și exacte.
2. Dacă nu reușești imediat, folosește sinonime.	Dacă ai încercat să cauți pisici rare și nu ai găsit ce trebuia, încearcă și alte cuvinte cheie: pisici exotice, feline rare sau feline exotice .
3. Folosește ghilimele în jurul cuvintelor sau al propozițiilor folosite pentru căutare	Dacă dorești informații despre sediul Parlamentului României, caută ”Palatul Parlamentului” și nu palatul parlamentului.
4. Pune semnul minus înaintea unui cuvânt pentru a arăta că nu vrei să fie inclus în căutare.	Dacă vrei să cauți despre ”sogn” ca proces psihicși pește, ar trebui să introduci: sogn –pește .
5. Caută două cuvinte în același timp folosind OR între ele.	Dacă dorești informații despre ”Mihai Viteazul” dar nu ești sigur dacă este vorba despre universitate sau colegiu, caută Colegiul OR Universitatea Mihai Viteazul. (OR trebuie scris cu litere mari)
6. Caută și fii atent la tipurile de domenii URL (localizator uniform de resurse) .com = companie .edu = instituție de educație .org = organizație .ro = website-uri românești	Dacă vei căuta examene incluzând și .edu, vei primi multe informații privind examenele de admitere organizate de Ministerul Educației, Naționale. Dacă în loc de .edu introduci .ro vei obține rezultate privind examene în general și nu doar despre cele școlare.
7. Specifică formatul informației căutate.	Multe motoare de căutare îți permit să cauți exclusiv imagini, filme, știri, blog-uri, aplicații sau articole educative.

8. Folosește opțiunile de căutare avansate ale motoarelor de căutare.	<p>Poți specifica datele, limba de căutare, nivelul limbajului, dicționarele și motoarele de căutare.</p>
9. Odată obținute rezultatele căutării, refolosește-le!	<p>Informațiile aflate la dispoziția ta sunt vaste. Nu te opri doar la primele rezultate și nu te limita la enciclopedii, precum Wikipedia.</p>

Fă-ți un plan de căutare!

Căutarea strategică

În fiecare vară, clasa din care faceți parte organizează o tabără tematică pentru 5 zile în care elevii vor învăța și vor dezbate asupra drepturilor copilului și Internet. Pentru aceasta, dirigințele are nevoie de ajutorul vostru pentru a găsi cea mai potrivită locație. Locația trebuie să îndeplinească următoarele criterii:

- Zonă montană
- Acces la un parc național în apropiere
- Spațiu pentru activități sportive în incinta taberei
- Cazare pentru minim 30 de copii și 4 adulți însoțitori.

Dirigințele are nevoie de o recomandare în 15 minute. Folosește 5 minute pentru planul căutării, apelând la strategiile învățate , și 10 minute pentru căutarea propriu-zisă.

Completați rubricile de mai jos pentru planul de căutare SEARCH ,apoi scrie locația aleasă.

SELECTEAZĂ întrebările de căutare și motoarele de căutare.

Ce întrebare/întrebări ai pregătit? Scrie întrebările mai jos.

EXTRAGE cuvintele cheie și termenii.

Folosește sinonime și aplică strategiile învățate. Scrie mai jos cuvintele cheie alese.

APLICĂ strategiile de căutare.

Ce strategii de căutare te vor ajuta să găsești informația de care ai nevoie? Scrie mai jos cuvintele cheie alături de strategiile de căutare aplicate.

RULEAZĂ căutarea.

Caută folosind termenii aleși și urmărește rezultatele. Nu uita să cauți în mai multe surse.

COPIAZĂ căutarea în scris sau într-un fișier.

Înregistrează ce ai căutat și unde, în așa fel încât să poți repeta cu mai mare ușurință data viitoare.

Locația aleasă

Numele taberei

URL-ul (adresa web) taberei

EVALUARE

Căutarea strategică

1. O strategie este:

- a) un ansamblu de acțiuni menit să conducă la obținerea unui rezultat sau scop.
- b) o fracție dintr-o mărime.
- c) un cuvânt care te ajută să cauți ceva pe Internet.

2) Ioana a auzit o melodie nouă la radio. Dorește să o caute pe Internet, dar își amintește doar un vers. Care dintre următoarele strategii poate fi folosită pentru căutarea melodiei online?

- a) Să includă data când a auzit melodia la radio.
- b) Să adauge sinonime la câteva dintre cuvintele pe care și le reamintește.
- c) Să folosească ghilimele în jurul versului pe care și-l amintește.

3) Care este primul pas atunci când faci o căutare online?

- a) Selectezi întrebările de căutare.
- b) Extragi cuvintele cheie și termenii.
- c) Rulezi căutarea.

4.12 CONTROL PARENTAL PROGRAME DE FILTRARE

Utilizarea în siguranță și responsabilă a Internetului de către copii depinde în mare măsură de gradul de implicare a părinților, de modul în care aceștia stabilesc un dialog și o comunicare deschisă privind dificultățile întâlnite pe Internet. Copiii au nevoie, în primul rând, de îndrumare și confirmare din partea părinților că activitățile lor online sunt sigure și utile în educația lor. O măsură complementară pentru protejarea copiilor în timpul utilizării Internetului și controlul activității acestora o reprezintă **programele de filtrare a conținutului web și de control parental**.

Programele de filtrare a conținutului web și de control parental sunt programe complexe pentru controlul accesului copiilor la calculator sau Internet, în scopul diminuării riscurilor online. Aceste programe se găsesc contra cost sau gratuit și pot fi instalate fie pe calculatorul copiilor, fie pe dispozitive mobile (telefon, tabletă, iPad etc). Se recomandă în mod special setarea unor profile (*users*) separate pentru copii și utilizarea acestor programe atunci când părinții nu pot fi în permanență în apropierea copiilor în timp ce aceștia folosesc Internetul. Principalele funcții ale acestor soluții software sunt (atât pentru telefoane și dispozitive mobile, cât și calculatoare):

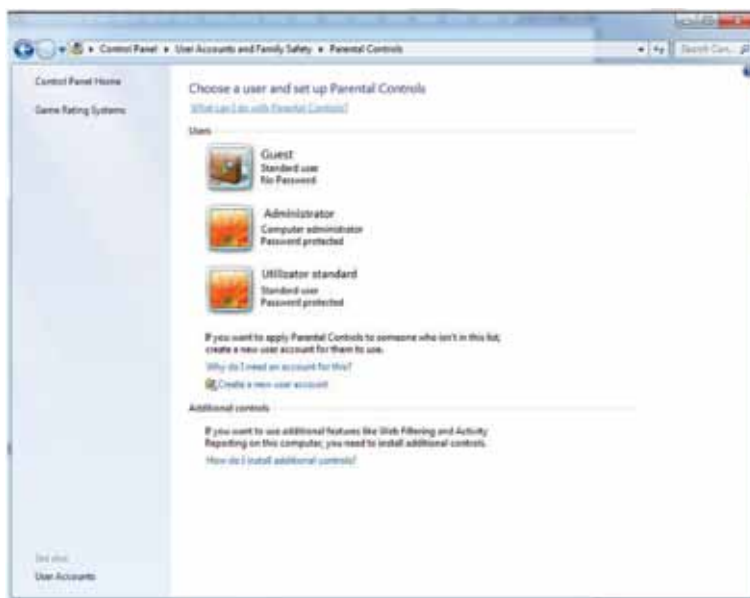
- Filtrarea conținutului web pe baza unor liste de adrese sau cuvinte restricționate:
 - blochează accesul la anumite site-uri pe baza unei liste predefinite de adrese interzise.
 - analizează conținutul și blochează accesul pe anumite pagini pe baza unei liste predefinite de cuvinte interzise.
 - permite accesul doar la anumite site-uri pe baza unei liste predefinite de adrese acceptate.
- Controlul utilizării și accesului la Internet și calculator / dispozitive mobile la programe și fișiere:
 - limitează timpul petrecut de copii la calculator și/sau Internet, prin stabilirea unor intervale orare în care copilul poate avea acces la acestea;
 - limitează tipurile de programe și fișiere care pot fi descărcate și instalate pe calculator;
 - blochează accesul la informațiile personale sau de lucru stocate pe calculator (de exemplu, documente, fotografii personale) prin blocarea accesului la anumite fișiere sau partiții de disc;
 - limitează sau blochează utilizarea unor programe de către copii (messenger, partajare de fișiere, programe utilizate de către părinți).
 - limitează sau blochează accesul la setările calculatorului.
- Monitorizarea utilizării calculatorului / dispozitivului mobil și a Internetului.
 - întocmește lista cu site-urile pe care le-a accesat copilul, astfel că aceasta poate fi verificată de părinți.
 - întocmește rapoarte cu pagini vizitate, programe utilizate, timp alocat, fișiere accesate/create/șterse sau chiar imagini de tip *printscreen* cu activitatea copiilor la calculator sau Internet.
 - trimite pe email-ul părinților rapoarte periodice cu activitatea copiilor la calculator.

Mai jos sunt informații pe care le puteți utiliza fie în cadrul ședințelor cu părinții, pentru a îi informa pe aceștia cu privire la posibilitățile oferite, fie pentru calculatorul utilizat în cadrul claselor, la care au acces și elevii.

Configurarea sistemului de Control parental

Sistemul de control parental se instalează odată cu sistemul de operare Windows7 și îl puteți accesa din *Start à Control Panel (Panou*

de Control) à *User Accounts and Family Safety* (Conturi de utilizatori și siguranța familiei) à *Parental Controls* (Control parental). După ce se realizează aceste acțiuni, se ajunge în fereastra de configurare a sistemului de control parental, ca în imaginea de mai jos.

Configurarea sistemului de control parental se face în câțiva pași simpli. Astfel:

1. Crearea de conturi de utilizator pentru fiecare copil în parte. Contul principal trebuie să fie neapărat administrat de părinți și protejat de parolă. Pentru fiecare copil în parte trebuie creat un cont de *utilizator standard* (*Create a new user account* à Introdere nume pentru noul cont și apăsare *Create account*).

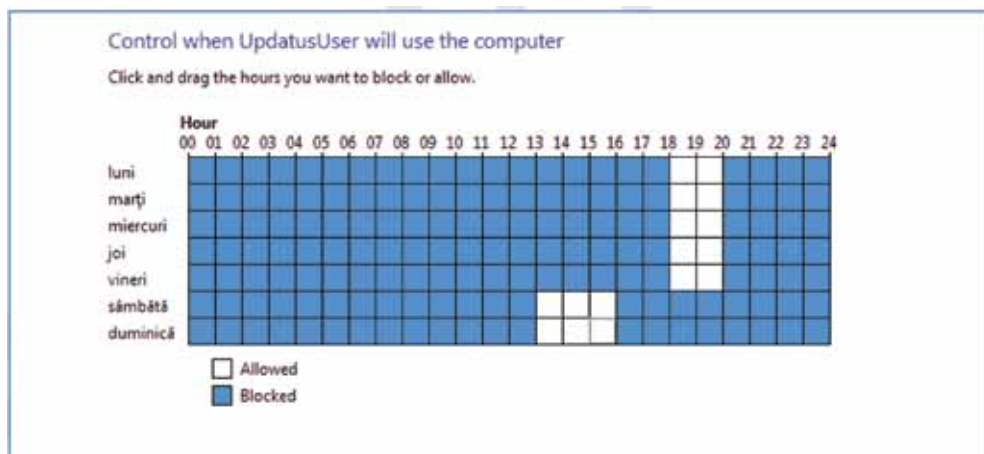

2. Sistemul de Control Parental trebuie setat pe deschis, prin selectarea butonului radio "*On, enforce current settings*" pentru a începe activarea setărilor din fereastra de mai jos.

a) *Limitele de timp* – Prin apăsarea link-ului „Off” din dreptul textului „Time limits” (Limite de timp) se va deschide o fereastră, care permite setarea programului pentru contul respectiv în decursul unei săptămâni. Astfel, zonele colorate în albastru sunt ore blocate, în decursul cărora posesorul contului nu are acces la calculator.

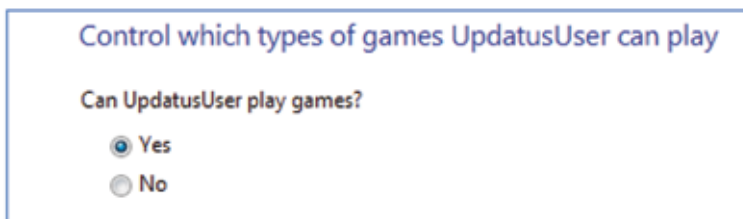
Mic exemplu: Bogdan are școală în timpul săptămânii, așa că are voie doar 1 oră pe zi la calculator, între orele 6 și 7. În weekend poate să stea 3 ore pe zi, în intervalul orar 13,00 – 16,00. Programul lui, în fereastra de setare a controlului de timp, va arăta astfel:

În timpul orelor colorate cu albastru, Bogdan nu va putea să se logheze la calculator.

b. Jocuri (Games) – fereastra care se deschide oferă 3 opțiuni:

i. Blocarea totală a accesului celor mici la jocuri prin bifarea butonului „Yes” (Da) la întrebarea: „Can nume_utilizator play games?” (Utilizatorul X poate să joace jocuri?);

ii. E posibilă permiterea accesului la jocuri în funcție de sistemul de rating setat. Click pe link-ul „Set game ratings” (Setați sistemul de rating) și se va deschide fereastra de mai jos:

Control which types of games UpdatatusUser can play

If a game has no rating, can UpdatatusUser play it?

☒ Allow games with no rating

☐ Block games with no rating

Which ratings are ok for UpdatatusUser to play?

The Entertainment Software Rating Board defines these ratings.

EARLY CHILDHOOD
Titles rated EC - Early Childhood have content that may be suitable for ages 3 and older. Titles in this category contain no material that parents would find inappropriate.

EVERYONE
Titles rated E - Everyone have content that may be suitable for persons ages 6 and older. Titles in this category may contain minimal violence, some comic mischief, and/or mild language.

EVERYONE 10+
Titles rated E10+ - Everyone 10 and older have content that may be suitable for ages 10 and older. Titles in this category may contain more cartoon, fantasy or mild violence, mild language, and/or minimal suggestive themes.

TEEN
Titles rated T - Teen have content that may be suitable for persons ages 13 and older. Titles in this category may contain violent content, mild or strong language, and/or strong language.

MATURE
Titles rated M - Mature have content that may be suitable for persons ages 17 and older. Titles in this category may contain mature sexual themes, more intense violence and/or strong language.

ADULTS ONLY
Titles rated AO - Adults Only have content suitable only for adults. Titles in this category may include graphic depictions of sex and/or violence. Adult Only products are not intended for persons under the age of 18.

Este posibilă și blocarea accesului către jocuri care nu au implementat un sistem de rating prin click pe butonul „Block games with no rating” (Blochează jocuri fără sistem de rating). În continuare, poate fi bifat sistemul de rating potrivit pentru copilul care va utiliza profilul.

De asemenea, se pot filtra jocurile și după tipul de conținut, prin bifarea opțiunilor afișate în continuarea paginii. Astfel, chiar dacă un joc respectă sistemul de rating dar conține imagini și scene din lista bifată, acesta nu va putea fi jucat pe acest profil.

iii. Blocarea anumitor jocuri –se poate realiza o lista de jocuri blocate sau permise, dintre cele care sunt instalate.

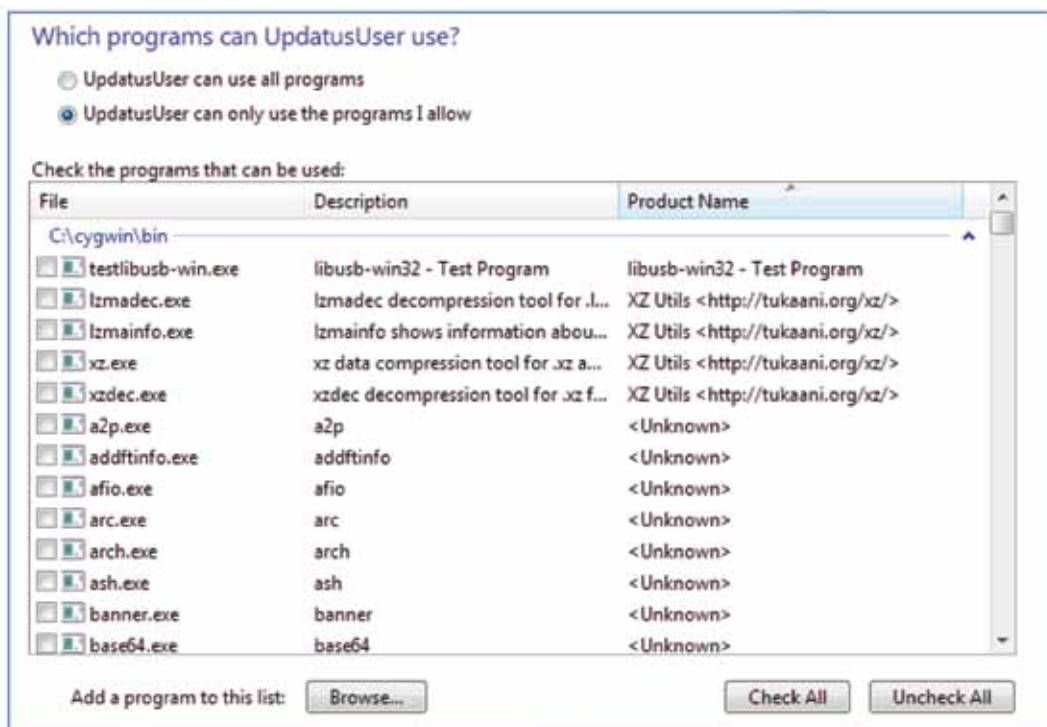
Block (or allow) any game on your computer by name

Block or Allow specific games

Always blocked: None

Always allowed: None

c. Permitearea doar a anumitor programe – Utilizatorul profilului va putea accesa doar programele specificate în listă. Click pe link-ul „Program limits” și se va deschide o fereastră ca cea de mai jos:

Se bifează programele permise, iar cele care se doresc a fi blocate se lasă nebifate.

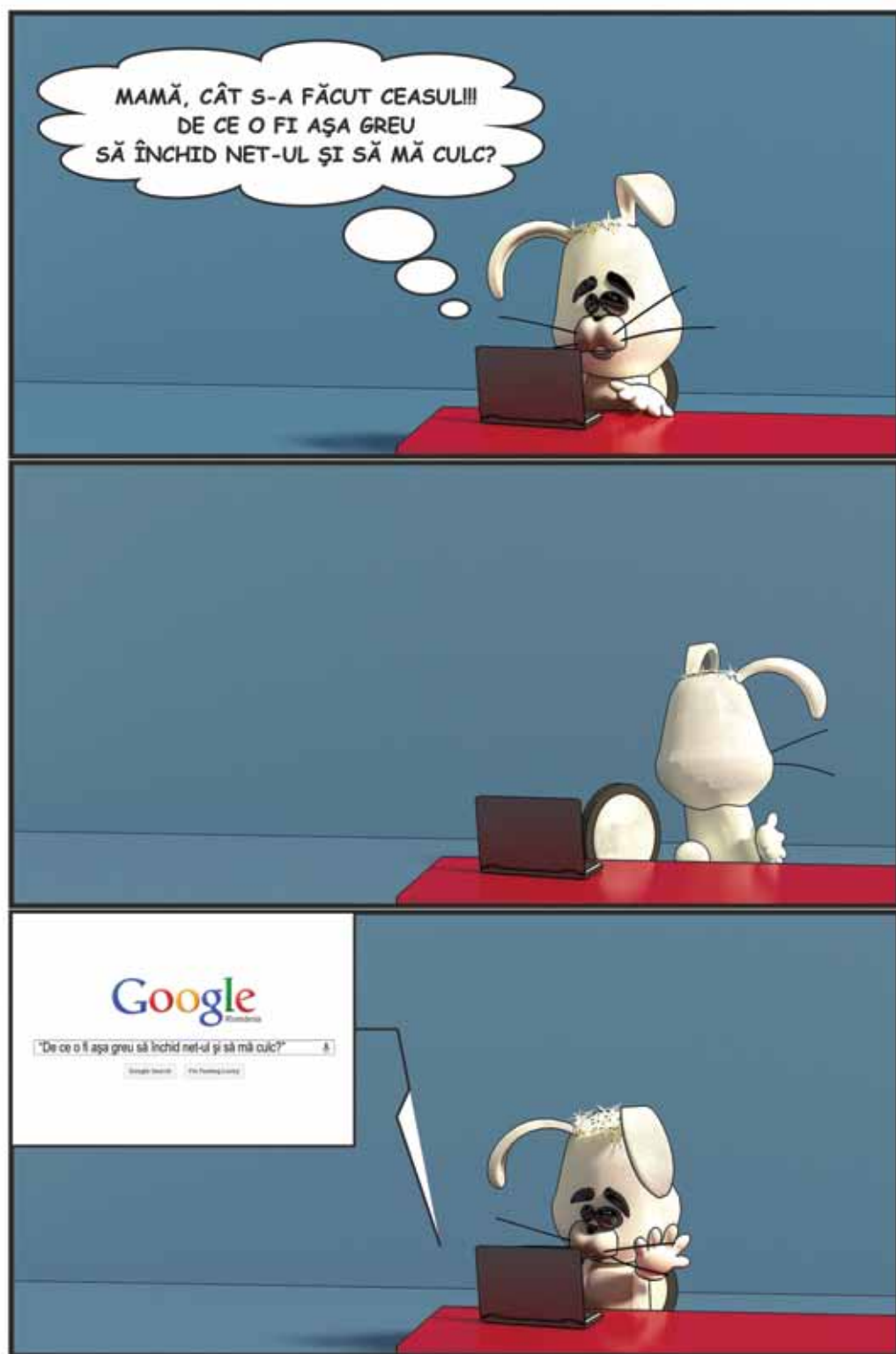
Concluzii

Sistemul de Control Parental de pe Windows 7 permite setarea timpului de lucru al copilului la calculator; jocurile pe care le poate accesa în funcție de sistemul de rating și programele la care acesta poate avea acces. **Atenție!** Sistemul de Control Parental de la Windows 7 nu realizează filtrarea paginilor web de conținut dăunător sau violent. Pentru aceasta e nevoie de un sistem de filtrare a conținutului web. Puteți găsi câteva exemple gratuite și testate de noi, în secțiunea Resurse à Programe de filtrare si control parental a site-ului www.sigur.info.

Alte sisteme de control parental

Sistemele de control parental sunt instalate și în anumite versiuni de Windows Vista sau Windows XP, iar setările sunt în mare parte aceleași. Aceeași regulă se aplică și pentru sistemul de operare Windows 8.

Atenție! Există și alte versiuni de control parental, dezvoltate de companii de antivirus sau de software. În funcție de complexitate și utilizare, unele necesită plată. Pentru o viziune completă asupra acestora, vizitați www.sigur.info

4.13 UTILIZAREA EXCESIVĂ A TIC DEPENDENȚA DE INTERNET

„Fiul meu, în vârstă de 15 ani, este captivat de un joc pe calculator. Frica mea este ca acesta să nu devină o dependență pentru că am observat în ultimul timp că petrece foarte mult timp în casă, nu acordă timp familiei sau altor activități și devine foarte irascibil atunci când se pornesc discuții legate de excesele pe care, noi părinții, considerăm că la face.”
(Florentina – 39 ani)

Ce este dependența de Internet?

Deși Internetul a devenit una dintre cele mai importante resurse de informații, utilizarea necontrolată, excesivă a Internetului – adică, dependența de Internet - poate avea un impact negativ asupra performanțelor școlare, a relațiilor de familie și asupra stării emoționale a adolescenților, fiind un comportament cu semne și simptome similare cu cele ale oricărei alte dependențe.

Dependența de Internet este definită ca o pierdere compulsivă a controlului impulsurilor legate de utilizarea Internetului (jocuri online, rețele sociale, sesiuni-maraton de navigare pe Internet) care implică în principal dependența psihologică de Internet, iar simptomele sunt comparabile cu ale altor comportamente care crează dependență, cel mai apropiat fiind jocul de noroc în exces.

Dependența de Internet acoperă o varietate de comportamente și de probleme de control ale impulsurilor, care includ:

- *Dependența de relaționare virtuală* (Cyber-Relationship addiction) - dependența de rețele de socializare, jocuri multiplayer, camere de chat și mesagerie, până la punctul în care prietenii sau partenerii virtuali devin mai importanți decât relațiile cu familia și prietenii din viața reală, care ajunge să pară goală și lipsită de bucurie. Această realitate falsă devine deosebit de periculoasă și determină o dependență mult mai severă decât celelalte tipuri de comportamente

legate de Internet. Atunci când este utilizat în mod responsabil, Internetul poate fi un loc minunat pentru a interacționa pe plan social, a întâlni oameni noi și a iniția chiar relații romantice. Cu toate acestea, relațiile online pot fi, de multe ori, mai intense decât cele din viața reală și pot depăși toate așteptările realiste. O altă problemă este faptul că, în multe dintre cazuri oamenii mint despre vârsta lor, greutatea, ocupația, starea civilă sau adoptă identități false, uneori chiar de gen.

Statistici

- Copiii români se situează la jumătatea clasamentului european, cu 32% dintre copii declarând că au experimentat foarte des sau des una sau mai multe forme de comportament ce țin de o utilizare excesivă (de exemplu, timp mai puțin petrecut cu prietenii, familia sau făcând teme pentru școală din cauza timpului petrecut online, neglijarea somnului sau alimentației din cauza internetului). Procentul este apropiat de media europeană (30%).
Livingstone, S, and Haddon, L (2009-2011) EU Kids Online: Final report. LSE, London: EU Kids Online (EC Safer Internet Plus Programme Deliverable D6.5.

- Comportamente compulsive pe Internet (Net Compulsions) – utilizare excesivă a jocurilor de noroc, utilizarea compulsivă a site-urilor de cumpărături sau a licitațiilor online, care conduc, de multe ori, la probleme financiare. Persoanele cu asemenea comportamente cumpără lucruri de care, de cele mai multe ori, nu au nevoie și pe care nu și le pot permite, cu scopul de a experimenta bucuria introducerii ofertei câștigătoare.

- Dependența de calculator (Computer addiction) – utilizare excesivă a jocurilor pe calculator off-line (Solitaire, Minesweeper) sau a programelor de calculator.

- Supraîncărcarea informațională (Information overload) – comportament compulsiv de căutare în baze de date sau navigare pe internet (web surfing, browsing), având ca efect randament profesional mai scăzut și interacțiune socială redusă.

- În cazul adulților, dependența de sex virtual (Cybersex addiction) - utilizarea compulsivă a pornografiei pe Internet cu un impact negativ asupra relațiilor de cuplu.

Efecte ale utilizării excesive a Internetului

Cu toate că timpul petrecut pe Internet poate fi extrem de productiv, fiind un instrument educațional foarte util prin intermediul numeroaselor resurse pe care le oferă, la copiii și adolescenții care petrec prea multe ore on-line, acest comportament poate interfera cu dezvoltarea psihologică, fiziologică, socială și mintală și poate determina neglijarea activităților legate de școală, abilități sociale reduse cu relații interpersonale defectuoase și izolare față de cei de aceeași vârstă și chiar față de membrii familiei, comportamente agresive, depresie, deprivare de somn care determină scăderea capacității de concentrare, oboseală cronică și slăbirea sistemului imunitar, având consecințe grave asupra sănătății fizice și mentale

Există din ce în mai multe studii legate de impactul negativ al supraîncărcării cu informație și utilizării excesive a Internetului. Deși poate părea greu de crezut, efectele pot fi mai severe decât cele ale unei boli cronice:

1. Perturbări ale stării de sănătate fizică:

- Obezitate – prin lipsa activității fizice, rutine legate de alimentație, de masă și comportament alimentare nesănătoase
- Deformări ale coloanei vertebrale – scolioze, cifoze
- Sindrom de tunel carpian - durere și senzație de amorțeală în mâini și la nivelul articulațiilor mâinii
- Crize de epilepsie – prin fotosensibilitate
- Tulburări de vedere
- Dureri de cap, amețeli

2. Tulburări emoționale și modificări ale comportamentului:

- Anxietate
- Depresie
- Fobie socială
- Refuz/absenteism școlar
- Comportament agresiv
- Izolare socială
- Integrarea experiențelor virtuale în viața reală și eșec în plan social

3. Modificări complexe în circuitele cerebrale

În centrul creierului se află structuri cerebrale conectate printr-o rețea neuronală complexă care formează „sistemul de recompensă”. Activitățile care stimulează această rețea neuronală sunt asociate cu sentimente de bine, satisfacție, plăcere, confort, sentimente care au fost denumite recompense și care determină o întărire pozitivă a acestor activități. Una dintre structurile principale ale circuitelor de recompensă este *sistemul limbic*, care se dezvoltă și se maturizează cel mai rapid, între 15 și 18 ani, fapt ce crește vulnerabilitatea adolescenților în fața activităților care provoacă plăcere.

Cum poate fi prevenită dependența de internet?

Au fost elaborate diverse strategii pentru educația utilizării pozitive a Internetului în rândul adolescenților. Acestea se bazează atât pe recomandări legate strict de controlul comportamentelor online cât și pe prevenirea altor tulburări asociate acestei dependențe, de ex. fobia socială, tulburările dispoziției, disfuncțiile familiale, eșecul pe plan academic

și profesional.

1. Identificarea și rezolvarea la timp a problemelor care-l fac vulnerabil pe copil sau adolescent: depresie, stres, anxietate, probleme cu alcool/droguri.
2. Construirea de abilități de adaptare pentru a face față furiei, depresiei, timidității.
3. Îmbunătățirea și consolidarea relațiilor sociale – rezervă timp pentru interacțiune cu prietenii și familia, grupuri cu interese sau pasiuni comune, cum ar fi, o echipă de sport sau colegi de clasă .
4. Monitorizarea timpului petrecut pe Internet – notarea într-un jurnal de către adolescent a numărului de ore petrecute pe Internet pentru activitățile legate de școală cât și pentru activități de socializare on-line/navigarea online/jocuri etc. Există momente din zi când utilizează Internetul mai mult?
5. Utilizarea metodelor de time-out, de exemplu, setarea unei alarme, programarea pentru închiderea automată a calculatorului la anumite ore ale zilei sau la aceeași oră, în fiecare seară.
6. Înlocuirea calculatorul cu activități sănătoase (invitarea prietenilor la masă, în oraș sau la o plimbare)
7. Folosirea întrebărilor: „Ce am pierdut cât timp am stat pe net?”, „Ce puteam face în loc să stau toată ziua în joc?”.
8. Prieteni și cunoștințe care nu consideră Internetul „THE FINAL DESTINATION”.
9. Conectarea la viața reală – plimbări în magazine de carte și muzică, participă la evenimente de divertisment, concerte, piese de teatru, întreceri sportive.
10. Utilizarea Internetului după principiul „scopul scuză mijloacele” – căutarea de informații, economisirea timpului.

Există, totuși, și aspecte pozitive legate de utilizarea Internetului!

Fișa educatorului pentru un dialog/dezbateră cu elevul care dă semne ale dependenței de Internet

Atunci când te simți mai confortabil cu prietenii de pe Facebook decât cu cei reali sau nu te poți opri din jocuri video, jocuri de noroc sau pur și simplu, surfing, chiar și atunci când acestea au consecințe negative asupra vieții tale, ai toate șansele să te afli în pragul unei dependențe.

1. Ai o dorință sau un impuls puternic de a folosi internetul și ai un sentiment de euforie atunci când te afli on-line.

2. Reducerea timpului pe care îl petreci pe Internet sau oprirea Internetului duce la simptome de sevraj (de exemplu, stare generală proastă, neliniște, iritabilitate, lipsă de concentrare, tulburări de somn) și simptomele mai sus menționate pot fi ameliorate prin înlocuire cu dispozitive electronice similare (de exemplu, TV, jocuri portabile, jocuri de noroc).

3. Ai nevoie să prelungești continuu timpul de utilizare a Internetului, precum și gradul de implicare în activitățile pe Internet pentru a atinge un sentiment de satisfacție. Ești continuu preocupat de activitățile pe calculator atunci când nu te afli în fața acestuia, petreci pe Internet mai mult timp decât intenționezi.

4. În ciuda cunoștințelor pe care le ai privind efectele sale nocive, îți este greu să te oprești din utilizarea Internetului. Atunci când ceilalți încearcă să te oprească, îți aperi cu înverșunare dreptul de a utiliza calculatorul așa cum dorești, indiferent dacă oamenii din viața ta se simt lăsați pe dinafară și neglijați.

5. Ai dificultăți în a controla durata de timp pe care o petreci pe Internet și eforturile de a diminua acest timp și de a-ți controla

comportamentul on-line au eșuat de mai multe ori.

6. Ca urmare a utilizării Internetului, interesele tale pentru activități sociale și recreative sunt reduse sau absente, îți neglijezi prietenii și familia. Simți că nimeni din viața „reală” nu te înțelege mai bine decât prietenii tăi on-line.

7. Utilizarea Internetului este uneori, o modalitate de a scăpa de probleme sau de a masca unele sentimente negative.

8. În fața profesorilor, a colegilor de școală, prietenilor sau profesioniștilor ai tendința de a nega sau de a minimaliza importanța pe care o acorzi Internetului și te simți vinovat. Ai o stare de anxietate sau depresie atunci când ceva sau cineva scurtează timpul sau întrerupe planurile tale de a utiliza computerul.

9. Neglijezi îndeplinirea sarcinilor la școală sau acasă și lași totul pe ultima sută de metri.

10. De multe ori sari peste orele de somn pentru a petrece mai mult timp la calculator

11. Prezinți simptome/disconfort fizic: dureri de spate și gât, dureri de cap, te-ai îngrășat sau ai scăzut în greutate, sindrom de tunel carpian, tulburări de vedere, senzație de uscăciune sau înțepături la nivelul ochilor, tulburări de somn.

Ești dependent de Internet?

Pornind de la criteriile DSM IV pentru jocul de noroc jucat excesiv, Kimberly Young (1998) a propus un chestionar (Internet Addiction Test) cu 9 întrebări pentru identificarea dependenței de calculator. O persoană este considerată dependentă dacă răspunde cu DA la cel puțin 5 criterii enumerate mai jos.

1. Ai sentimentul că ești preocupat de internet ?

2. Ai impresia că trebuie să petreci din ce în ce mai mult timp pe Internet pentru a obține o

stare de bine?

3. Pierzi controlul timpului petrecut pe Internet ?

4. Ai senzația de iritabilitate când te oprești din utilizarea Internetului?

5. Folosești internetul pentru a scăpa de probleme, pentru a-ți “ridica moralul”?

6. Ai mințit familia și prietenii pentru a putea prelungi timpul dedicat Internetului?

7. Ai riscat pierderea relațiilor sociale, a serviciului, oportunitățile pentru o carieră profesională sau educativă?

8. Ai devenit mai neliniștit odată ce ai întrerupt activitatea online și te gândești la cea viitoare?

9. Rămâi conectat mai mult timp decât te lasă părinții?

4.14 CONSILIERE ȘI RAPORTAREA CONȚINUTULUI ILEGAL/ DĂUNĂTOR

Linia de consiliere și raportare INTERNET Helpline

Componenta **INTERNET Helpline** a proiectului Sigur.info, disponibilă la adresa www.sigur.info/helpline, a devenit funcțională începând cu luna mai a anului 2009. Scopul acestui serviciu este de a pune la dispoziția copiilor, tinerilor și adulților interesați diverse instrumente de contactare, cu păstrarea confidențialității oricărui tip de mesaj și de a **oferi consiliere** când aceștia se confruntă cu riscuri legate de utilizarea Internetului și a telefonului mobil sau cu probleme tehnice. De asemenea, prin acest serviciu pot fi preluate sesizări privind încălcări ale legii care, în funcție de gravitatea lor, pot fi retransmise serviciului de Hotline.

Există mai multe situații în care o persoană poate apela la Helpline. Le vom enumera mai jos:

- **Informații generale despre siguranța online** – Orice fel de nelămurire sau întrebare legată de siguranța online, riscurile care există și cum putem preveni situațiile neplăcute.
- **Cyberbullying/Hărțuire online** – Situații în care o altă persoană adresează injurii, trimite mesaje neplăcute, trimite imagini ofensatoare, amenință, batjocorește prin intermediul internetului.
- **Furtul datelor personale** – Situație în care au fost preluate pozele sau numărul de telefon, adresa, etc. ale unei alte persoane fără acordul acesteia.
- **Dependența de computer sau Internet** – Situația în care cineva petrece prea mult timp online sau în fața calculatorului și simte că timpul petrecut interferează cu activitățile zilnice.
- **Expunere la conținut neadecvat** – Situația în care cineva vede ceva supărător pe Internet. Acesta poate raporta conținutul și poate primi un sfat. Conținutul neadecvat poate include: pornografie, scene de violență și cruzime, auto – vătămare (anorexie, bulimie, consumul de droguri, auto mutilare, sinucidere), ridiculizarea unor grupuri pe baza etniei, religiei sau a altor factori sociali sau culturali.
- **Contact cu persoane necunoscute** – Situația în care cineva se întâlnește sau plănuiește să se întâlnească cu o persoană necunoscută sau chiar în cazul în care acesta este ademenit și un străin încearcă prin intermediul internetului să îl convingă să se întâlnească.
- **Probleme pe rețelele de socializare** – Orice fel de problemă care ține de rețelele de socializare, imaginea online, setările de confidențialitate.

SFĂTUÎȚI ELEVII SĂ CONTACTEZE LINIA DE CONSILIERE INTERNET HELPLINE ÎN CAZUL ÎN CARE AU UNA DIN PROBLEMELE ENUMERATE.

ÎMPĂRȚIȚI ELEVILOR MATERIALUL DE MAI JOS:

MODALITĂȚI DE CONTACT:

- ✓ La adresa de email: helpline@sigur.info
- ✓ Prin chat: **helpline_sigurinfo** (L-V, între 09:00 – 17:30)
- ✓ La numerele de telefon (L-V, între 10.00 – 17:00):

Gratuit, în DIGI TEL și DIGI MOBIL: 0318080000

Cu taxare normală în rețele:

0744 300 476

0762 639 300

0722 753 744

INTERNET HOTLINE

(Raportarea conținutului ilegal de pe Internet)

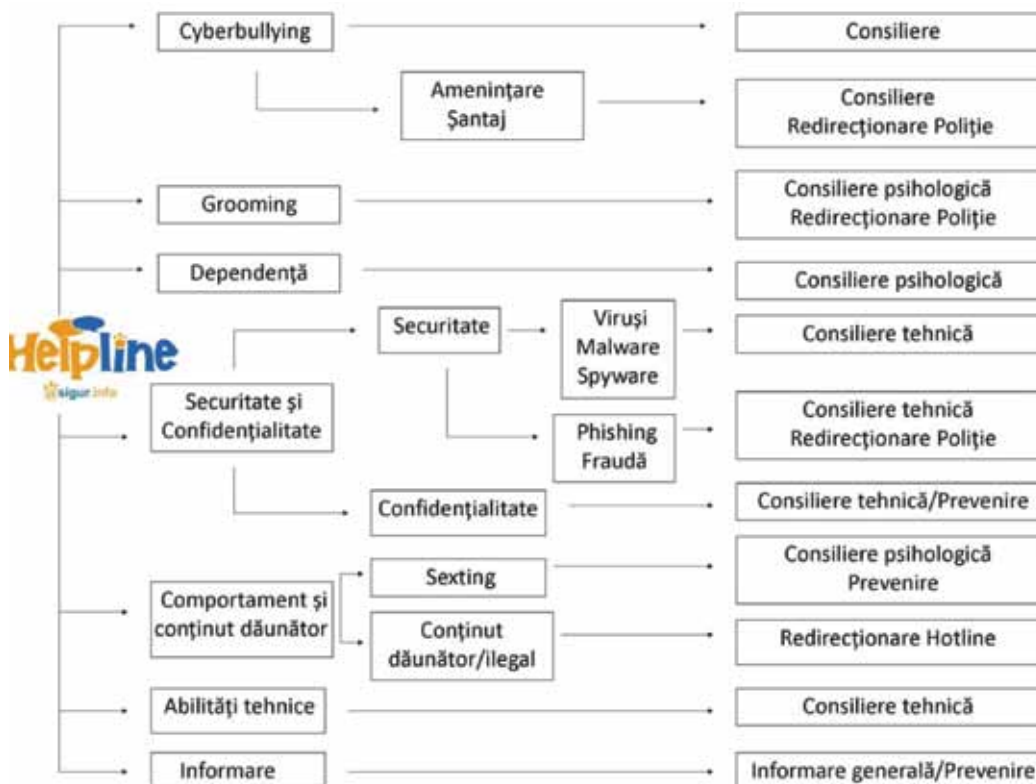
Hotline-ul este **componenta de raportare** dezvoltată de asociația Centrul Român pentru Copii Dispăruți și Exploatăți Sexual - **FOCUS** în cadrul proiectului „**Sigur.Info**”.

Hotline-ul SAFERNET.RO este un **punct civil de contact**, care primește și gestionează sesizările de pe Internet referitoare la sau afectând copiii și având caracter ilegal, respectiv dăunător.

MODALITĂȚI DE CONTACT

- ✓ Formularul online de raportare de la www.safernet.ro
- ✓ Pe email la adresa raportare@safernet.ro
- ✓ La numărul de telefon 021.3103116 (L-V, între 08.00 – 18:00)
- ✓ Folosind aplicația pentru iOS din Apple AppStore

Mai jos este o schemă cu principalele probleme care pot fi raportate la INTERNET HELPLINE, precum și traseul de soluționare. Așa cum se poate observa, pentru probleme care țin de sfera ILEGALĂ (Conținut sau comportament) poate fi apelat HOTLINE-ul, linia de raportare, regăsită direct la adresa www.safernet.ro

Ce conținut trebuie raportat?

Hotline-ul primește sesizări cu privire la materiale cu conținut ilegal sau dăunător copiilor, aflate pe internet.

Conținut ilegal:

- **Pornografia infantilă pe internet :**
- Producerea de materiale pornografice cu minori prin sisteme informatice;
- Oferirea/punerea la dispoziție de materiale pornografice cu minori prin sisteme informatice;
- Răspândirea/transmiterea de materiale pornografice cu minori prin sisteme informatice;
- Procurarea pentru sine sau pentru altul de materiale pornografice cu minori prin sisteme informatice;

- Deținerea, fără drept, de materiale pornografice cu minori într-un sistem informatic sau un mijloc de stocare a datelor informatice.
- **Pornografia adultă accesibilă minorilor**
- **Instigarea la discriminare**
- **Transmiterea de comunicări electronice nesolicitate (SPAM)**

Conținut dăunător copiilor:

- materiale care implică nuditate infantilă;
- materiale cu scene de violență (ex. atacuri, violuri, rănire de ființe umane sau animale, tortură, omoruri etc);
- materiale care utilizează un limbaj vulgar (profanări, înjurături, vulgarități, obscenități);
- materiale potențial periculoase (descrierea și utilizarea țigărilor, alcoolului, drogurilor, armelor, jocurilor de noroc);
- materiale cu alte conținuturi care pot reprezenta un exemplu rău pentru copii (care învață sau încurajează copiii să aiba acțiuni periculoase sau să imite un comportament periculos);
- materiale al caror conținut poate induce sentimente de frică, intimidare, oroare sau teroare psihologică;
- materiale care prezintă incitarea sau prezentarea discriminării sau vătămării împotriva oricărui individ sau grup bazate pe considerente de vârstă, orientare sexuală, etnice, religioase sau de naționalitate.

Sesizările se mai pot referi la:

- Copii care trimit sau postează poze nud cu ei ori colegii lor pe internet
- Site-uri care conțin imagini nud cu copii
- Site-uri care conțin imagini pornografice cu adulți și sunt accesibile copiilor
- O convorbire de tip chat între un adult și un copil, în care adultul îi cere copilului:
 - să-i trimită sau să posteze poze nud
 - să se întâlnească cu acesta sau
 - să întrețină acte sexuale.

De ce să raportăm?

- Fiecare imagine cu pornografie infantilă reprezintă un copil abuzat.
- Fiecare accesare a unei fotografii cu un copil abuzat sexual reprezintă un nou abuz asupra copilului din fotografie.
- Expunerea copiilor la imagini cu conținut pornografic îi va afecta pe viitor în dezvoltarea emoțională și le va crește nivelul de acceptare a unor astfel de comportamente.

Instrumentarea sesizării

Hotline-ul este susținut de parteneri printre care Inspectoratul General al Poliției Române, Direcția pentru Protecția Copilului din cadrul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații, Asociația Națională a Internet Service Providerilor, Microsoft, UNICEF, Romtelecom, Cosmote, Orange România, Vodafone.

În schema de mai jos, este reprezentată modalitatea de instrumentare a sesizării primite la hotline, în funcție de tipul sesizării și locația conținutului pe server.

Pentru sesizarea în mod direct a Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Direcția pentru Protecția Copilului, puteți folosi datele de contact ale acestei instituții: email: office@anpfdc.ro, tel.021.3100789, fax.0213127474.

Sugestie de activitate: Aplicați în clasă Anexa 3 - Chestionar

Mai jos găsiți o listă cu link-uri utile privind siguranța pe internet sau utilizarea creativă și pozitivă a Internetului, care pot fi accesate în funcție de interesul fiecărui profesor sau elev.

Programe finanțate

Aici se regăsește o listă cu diferite programe și activități finanțate, menite dezvoltării competențelor cadrelor didactice și celor care lucrează cu elevii și copiii.

- www.edu.ro - site-ul Ministerului Educației: informații despre programele și proiectele derulate, examene și concursuri, olimpiade naționale, legături utile.
- www.anpcdefp.ro - Programul de învățare pe tot Parcursul Vieții (LLP), site-ul Agenției Naționale pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale.
- etwinning.ro/ - platforma europeană www.etwinning.net se adresează tuturor școlilor din învățământul preuniversitar, tuturor profesorilor, indiferent de disciplina predată, directorilor de unități școlare, bibliotecarilor și inspectorilor școlari. Prin intermediul platformei, eTwinnerii au acces la o rețea europeană și oportunități pentru dezvoltare profesională, prin colaborarea la proiecte internaționale și prin participarea la seminarii internaționale de formare/schimburi de experiență.

Programe școlare de educație privind comunicarea online

Mai jos sunt enumerate proiecte și activități destinate elevilor privind navigarea și comunicarea online în siguranță.

În limba română:

- [www.sigur.info/-](http://www.sigur.info/) site-ul promovează utilizarea de către copii, în condiții de mai mare siguranță, a Internetului și a noilor tehnologii online.
- www.generatiaonline.ro - website educațional pentru părinți, profesori și copii, o resursă de informații privind riscurile în mediul on-line și modalitățile de prevenire a acestora.
- www.edu.ro/invatamant preuniversitar/programe și proiecte - **Tineri în siguranță pe internet**

În limba engleză:

- www.saferinternet.org/home - website-ul Insafe, organizație finanțată de Uniunea Europeană care coordonează activitățile de conștientizare a securității pe Internet în Europa.
- esafetykit.net/index2.html - sfaturi utile privind siguranța pe internet.
- www.watchyourspace.ie - învață cum să te protejezi pe Internet.
- kidsmart.org.uk/ - informații privind navigarea în siguranță pe internet.
- www.childnet.com/resources/kia - informații, software privind navigarea sigură pe internet, link-uri spre site-uri sigure.

Portaluri utile. Elevi profesori și profesori elevi.

Mai jos este o listă de portaluri utile atât pentru profesori cât și pentru elevi.

- www.ise.ro/ - Institutul de Științe ale Educației (ISE) este o instituție națională de cercetare, dezvoltare, inovare și formare în domeniile educației și tineretului
- www.olimpiade.ro/ - portalul olimpiadelor
- www.edu.genium.ro/ - resurse educaționale pentru copii, adolescenți și familie.
- www.e-enciclopedia.ro/youandinternet.php - enciclopedia online
- dictionare.edu.ro/ - dicționare ale limbii române
- www.clopotel.ro/ - portalul copiilor din România
- www.controlinternet.ro/ - control parental
- scoala.discovery.ro/ - Scoala Discovery este un proiect realizat de Discovery Networks, compania care deține posturile Discovery Channel, Animal Planet sau Discovery Science, în colaborare cu Ministerul Educației, Naționale din România
- ro.wikipedia.org/wiki/Pagina_principal%C4%83 - enciclopedia liberă
- www.eukarya.ro/ - totul despre natură
- www.didactic.ro/ - portalul profesorului modern
- www.lectiaverde.ro/index.html - este primul manual digital realizat în România și propune un curs ecologic interactiv pentru elevii claselor III-VII (copiii cu vârste cuprinse între 8 și 13 ani).
- www.bbc.co.uk/learning/subjects/english.shtml - website pentru învățarea limbii engleze

site-uri ale unităților școlare sau de blog-uri ale cadrelor didactice, utilizate pentru comunicarea cu elevii și părinții.

- www.cnilcb.ro/ - Colegiul Național "I.L. Caragiale"
- www.tnsoc.ro/ - Colegiul Tehnic Toma N. Socolescu
- scoala6constanta.wordpress.com/
- www.rodicastefanica.ro/ - site-ul clasei a IV-a A de la Colegiul Național "Costache Negri" din Galați, înv. Ștefănică Rodica.

ATENȚIE! SELECȚIA NU ESTE EXHAUSTIVĂ ȘI INVITĂM CADRELE DIDACTICE SĂ RECOMANDE ELEVILOR ȘI ALTE WEBSITE-URI EDUCATIVE ȘI SIGURE.

Platforme ale școlilor

Mai jos sunt doar câteva exemple de

5 recomandări pentru cadre didactice

1. Negociați regulile privind utilizarea Internetului și a telefonului mobil la clasă. Stabilirea împreună a unor reguli crește probabilitatea ca ele să fie respectate.
2. Vorbiți-le copiilor despre riscurile asociate cu Internetul. Explicați-le elevilor că pe Internet pot întâlni diverse riscuri, cum ar fi hărțuirea, furtul de date personale sau tentativele de phishing.
3. Educați copiii cu privire la Internet. Nu-i lăsați să navigheze la întâmplare, ci mai degrabă îndrumați-i către resurse utile și tehnici eficiente de căutare online. Totodată, încercați să includeți programele plăcute de către copii (chat, rețele sociale) în experiența de învățare.
4. Fiți informați. Asigurați-vă că știți ce aplicații, filtre sau sisteme de protecție au calculatoarele din școala dumneavoastră.
5. Mențineți deschisă comunicarea cu părinții. Vorbiți-le despre riscurile la care se pot expune copiii pe Internet și îndrumați-i către materiale și resurse utile.

5 recomandări pentru părinți (copii 5-11 ani)

1. Mențineți o comunicare deschisă și sinceră. Cea mai bună metodă de a-i ține pe copiii dumneavoastră în siguranță este să vorbiți cu ei despre potențialele pericole care există pe Internet.

2. Negociați regulile privind utilizarea Internetului și a telefonului mobil. Stabilirea împreună a unor reguli și limite este benefică pentru copii și crește probabilitatea ca ele să fie respectate.
3. Fiți un model demn de urmat. Copiii împrumută multe din ceea ce văd la părinți, de aceea este dorit să adoptați chiar dumneavoastră obiceiuri și un comportament responsabile.
4. Cunoașteți-le prietenii. Încurajați copiii să vorbească despre prietenii lor virtuali așa cum vorbesc despre cei reali.
5. Supravegheați activitatea online a copiilor. Este recomandat să folosiți un modul de control parental pentru a-i feri pe cei mici de eventualele conținuturi dăunătoare.

5 recomandări pentru părinți (copii 12-17 ani)

1. Mențineți o comunicare deschisă și sinceră. Cea mai bună metodă de a-i ține pe copiii dumneavoastră în siguranță este să vorbiți cu ei despre potențialele pericole care există pe Internet.
2. Negociați regulile privind utilizarea Internetului și a telefonului mobil. Stabilirea împreună a unor reguli și limite este benefic pentru copii și crește probabilitatea ca ele să fie respectate.
3. Fiți un model demn de urmat. Copiii împrumută multe din ceea ce văd la părinți, de aceea este important să adoptați chiar dumneavoastră

obiceiuri și un comportament responsabil.

4. Cunoașteți-le prietenii. Încurajați copiii să vorbească despre prietenii lor virtuali așa cum vorbesc despre cei reali.
5. Oferiți-le alternative. Copiii și tinerii sunt foarte atrași de Internet și pot petrece mult timp navigând sau jucând jocuri. Pentru ca această activitate să nu le acapareze tot timpul liber este important să li se ofere și alte alternative.

5 recomandări pentru autorități/specialiști/industrie ICT

1. Siguranța online. Informați-vă cu privire la ce presupune siguranța online și riscurile pe care le poate întâlni un copil în acest mediu.
2. Legislația națională. Trebuie să cunoașteți legislația în vigoare în România și să fiți la curent cu eventuale schimbări.
3. Implicați-vă activ. Sprijiniți-vă partenerii și adoptați o poziție atunci când se discută noi inițiative sau proiecte de lege.
4. Programe de protecție. Puneți la dispoziție și încurajați folosirea programelor de filtrare, monitorizare și control parental.
5. Raportați. Încurajați raportarea și redirectionați conținuturile ilegale sau dăunătoare autorităților competente.

5 recomandări pentru copii (5-11 ani)

1. Nu vorbi cu necunoscuți. Deși pare prietenoasă, o persoană pe care o cunoști doar pe Internet ar putea fi oricine.
2. Nu da informații personale. Numele tău, școala la care înveți, pozele tale sunt toate personale și nu e bine să le împărtășești cu ceilalți pe Internet.

3. Parolele sunt secrete. Ai grijă de conturile tale având o parolă sigură pe care să o știi doar tu și să nu o împărtășești cu nimeni.
4. Internetul are și dezavantaje. Pe Internet pot exista și imagini supărătoare sau informații false.
5. Vorbește cu părinții. Dacă cineva sau ceva te supără, te face să te simți incomod, poți oricând să întrerupi discuția sau navigarea și să vorbești cu ei.

5 recomandări pentru copii (12-17 ani)

1. Ai grijă de reputația ta! Înainte de a posta pe o rețea socială, gândește-te dacă ai vrea ca la acea informație să aibă acces toată lumea. Nu uita, Internetul este un loc public!
2. Respect pe Internet. Comportă-te cu ceilalți așa cum ai vrea să se poarte și ei la rândul lor cu tine. În cazul în care cineva te deranjează, blochează și raportează persoana.
3. Protejează-ți computerul. Instalează un antivirus bun și actualizează-l regulat. Astfel vei fi ferit de viruși și malware.
4. Nu te lăsa acaparat! Navigarea pe Internet e o activitate ca oricare alta, nu o lăsa să îți ocupe timpul și să îți distragă atenția de la alte lucruri importante cum ar fi timpul petrecut cu prietenii.
5. Cere ajutorul! Nu te teme să ceri sfaturi prietenilor, părinților sau profesorilor atunci când te afli într-o situație dificilă.

Lucrări, articole și materiale publicate:

1. Broșura Cosmote: Cum vă protejați copiii de pericolele Internetului?
2. Constantinescu, Raluca, Ionut Danaila, *Utilizarea calculatorului in 7 module – ECDL Complet*, Editura Euroaptitudini, București, 2012
3. Livingstone, S, Haddon, L (2009-2011) *EU Kids Online: Final report*. LSE, London: EU Kids Online (EC Safer Internet Plus Programme Deliverable D6.5.)
4. Ranieri, Maria, *Toolkit Dezvoltarea Competențelor Digitale*, Virtual Stages Against Violence, DAPHNE Project, Salvați Copiii, 2012
5. Windley, Phillip J, *Digital Identity*, O'Reilly Media, 2008
6. Tapscott, Don, *Crescuți digital*, Editura Publica, 2011

Articole și site-uri web:

Ameinfo.com: <http://www.ameinfo.com/137116.html>;

Bitworks-engineering.co.uk: <http://www.bitworks-engineering.co.uk/Apps/TimeLockApp/Welcome.html>

Cnet: www.news.cnet.com

Common sense Media: www.commonsensemedia.org

Creative Commons: www.creativecommons.org

Cyberbullying.org: www.cyberbullying.org

Clicksafe: www.clicksafe.be

Computerblog.ro: <http://www.computerblog.ro/online/orange-control-parental-pentru-internetul-pe-telefon.html>;

Computerblog.ro: <http://www.computerblog.ro/stiri/doar-25-dintre-familiile-europene-folosesc-control-parental-studiu.html#more-27487>;

Cristis.ro: <http://cristis.ro/index/p/01/intsigurchild/>;

Drepturile de autor: www.performed.ro/wordpress/wp-content/uploads/2011/09/Drepturile-de-autor.pdf - Despre drepturile de autor; Dr. Laura Muntean

EU KIDS ONLINE: www.eukidsonline.net

Google.com: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.vlobe.smartappcloud.android.parentalcontrol>

Grown up Digital: www.grownpupdigital.com/archive/index.php/2009/03/conner-riley-gives-her-version-of-events/

Interactivedocumet.labrador-company.com: <http://interactivedocument.labrador-company.com/Labrador/EN/Orange/CSR2012/?Page=68;>

Iwf : www.iwf.org.uk, Personal Information Online - Code of Practice, Information Commissioner`s Office, 2011

Mobile-news.ro: http://www.mobile-news.ro/istoria_telefonului_mobil.html;

Mobile-orange.com: <http://www.mobile-orange.com/mobile-security/how-to-secure-your-mobile-phone>;

Mobile-sty.com: <http://www.mobile-spy.com/>;

Orange: "Ghid practic";

Orange.co: <http://web.orange.co.uk/p/socialise/safety>;

Orange.com: <http://www.orange.com/en/responsibility/ensure-transparency-quality-security-and-safety-for-our-customers/promoting-safe-and-responsible-uses-for-the-young>;

Orange.com: <http://www.orange.com/sirius/responsibility/O4kids/#/1/>;

Orange.com: <http://www.orange.com/ro/stiri/2013/janvier/naviga-i-in-deplina-siguran-a-in-Spania-Orange-sprijina-educa-ia-parentala-digitala>;

Orange.ro: <http://www.orange.ro/about/politica-de-confidentialitate/index.html>;

Orange.ro: <http://www.orange.ro/about/fraud-ro.html>;

Pediatrics: www.pediatrics.aappublications.org

Phonebeagle.com: <http://www.phonebeagle.com/>;

Phonesherriff.com: <http://www.phonesherriff.com>;

Riti-internews: <http://www.riti-internews.ro>

Safernet.ro: <http://www.safernet.ro/>;

Shoebox blog: <http://www.shoeboxblog.com/>

Sigur.info: <http://www.sigur.info/siguranta-online/copii-pe-internet/sfaturi-pentru-copii.html>;

Sigur.info: <http://www.sigur.info/resurse-sigure-online/resurse-sigure/control-parental-pentru-dispozitive-mobile.html>;

Sigur.info: <http://www.sigur.info/resurse-sigure-online/resurse-sigure/programe-de-control-parental-pe-internet.html>;

Xooloo: www.xooloo.net

Wikipedia.org: http://ro.wikipedia.org/wiki/Istoria_telefonului_mobil.

Tapscott, Don, Crescuți digital, Editura Publica, 2011

Ilustratiile din acest ghid se bazează pe materialele www.shoeboxblog.com

ANEXA I

CHESTIONAR ” CUM FOLOSESC INTERNETUL?”²⁰

Pentru elevii din ciclurile primar și gimnazial

Obiectiv:

Înțelegerea modalităților de utilizare online a tehnologiilor de informare și comunicare de către copii. Descoperirea împreună a soluțiilor pentru o navigare în siguranță pe Internet.

Observații:

Pentru ciclul primar, învățătorii pot folosi întrebările /elementele din chestionar ca detalii orientative pentru discuții libere cu elevii. Având în vedere numărul relativ mare de întrebări, dezbaterile pot fi organizate de-a lungul a mai multor ore sau selectând o singură temă (de exemplu, prietenii pe Facebook sau jocurile online preferate).

De asemenea, înainte de aplicarea acestui chestionar, educatorii trebuie să cunoască semnificația întrebărilor și a termenilor utilizați pentru a oferi explicații copiilor.

Chestionarele completate în scris vor fi anonime.

Pentru mai multe informații, vizitați www.sigur.info.

Pentru asistență specializată, apălați la serviciile de **Helpline** (0744 300746 / helpline@sigur.info / Skype - helpline.sigur.info) sau **Hotline** (www.safernet.ro / 021 3103116 / contact@safernet.ro).

**Școala:
chestionarului:**

Clasa:

Data completării

Acasă...	Da	Nu	Nu știu
Am un calculator (laptop)	☐	☐	☐
Am telefonul meu mobil	☐	☐	☐

²⁰ Modelul propus se inspiră din chestionarul promovat de Australian Communication and Media Authority în cadrul programului național ”CyberSmart!”.

Am o tabletă	☐	☐	☐
Am o consolă de jocuri (Xbox, Playstation)	☐	☐	☐
Folosesc calculatorul în camera mea	☐	☐	☐
Am acces la Internet	☐	☐	☐
Accesez Internetul din camera mea	☐	☐	☐
Accesez Internetul de pe telefonul mobil	☐	☐	☐

Folosesc calculatorul ...	În fiecare zi	De câteva ori săptămână	O dată pe săptămână	O dată pe lună	Nu știu
Pentru a vedea diferite site-uri (ca amuzament)	☐	☐	☐	☐	☐
Care sunt site-urile preferate?					
Pentru a-mi face temele	☐	☐	☐	☐	☐
Ce site-uri folosești pentru teme?					
Pentru a intra pe contul meu de Facebook ¹ (sau Hi5)	☐	☐	☐	☐	☐
Câți prieteni ai (aproximativ)?					
Pentru a folosi chat-ul (Yahoo Messenger etc.)	☐	☐	☐	☐	☐
Cu cine comunică pe chat?					
Pentru a folosi webcam-ul	☐	☐	☐	☐	☐

Cu cine comunică prin webcam?					
Pentru a urmări filmulețe pe Youtube	☐	☐	☐	☐	☐
Ce fel de filmulețe?					
Pentru a mă juca	☐	☐	☐	☐	☐
Care sunt jocurile tale preferate? Ce jocuri online folosești?					
Sunt și alte moduri în care folosești calculatorul?					

Foliesc telefonul mobil	În fiecare zi	De câteva ori săptămână	O dată pe săptămână	O dată pe lună	Nu știu
Pentru a trimite mesaje	☐	☐	☐	☐	☐
Pentru a face fotografii și filme	☐	☐	☐	☐	☐
Pentru a trimite fotografii și filme	☐	☐	☐	☐	☐
Pentru a descărca aplicații și tonuri de apel	☐	☐	☐	☐	☐
Pentru a asculta muzică	☐	☐	☐	☐	☐
Pentru a vedea filme					
Pentru a accesa Internetul	☐	☐	☐	☐	☐
Pentru a mă juca	☐	☐	☐	☐	☐
Pentru a vedea ce fel de filmulețe?					
Pentru a mă juca	☐	☐	☐	☐	☐

Sunt și alte moduri în care folosești telefonul mobil?

Pe contul meu de Facebook (sau Hi5) am...

Numele meu de familie	☐	Orașul în care locuiesc	☐
Prenumele meu	☐	Adresa completă	☐
Fotografia mea	☐	Numărul meu de telefon	☐
Prieteni pe care nu i-am văzut niciodată	☐	Data mea de naștere	☐
Prieteni pe care-i cunosc	☐	Școala	☐
Setări de confidențialitate	☐	Fotografii făcute la școală	☐
Nu știu ce înseamnă setările de confidențialitate	☐	Informații, imagini pe care nu aş vrea ca părinții mei să le vadă	☐

Alte întrebări...	Da	Nu	Nu știu
Vorbiți cu părinții despre viața voastră online?	☐	☐	☐
Dacă da, cât de des?			
V-ați simțit amenințat/agresat pe Internet?	☐	☐	☐
Dacă da, la cine ați apelat ca să vă ajute?			
Știți că există servicii speciale de informare și protecție în cazul în care aveți probleme sau sunteți amenințat?	☐	☐	☐
Dacă da, numiți-le.			

ANEXA 2

Activitate complementară - Jocul BIG BRAIN

Descriere

Activitatea are rolul de a îi familiariza pe copii cu noțiunile teoretice de Siguranță Online, expuse interactiv în cadrul unui joc pe Internet, denumit Big Brain. Jocul a fost dezvoltat special pentru a pune în evidență comportamentele periculoase pe Internet dar și soluțiile potrivite pentru a le combate.

Timp estimat: minimum 50 minute

Participanți: elevi din ciclul primar.

Obiective

Elevii vor fi în măsură să...

Răspundă corect la întrebări legate de comportamentul corect în mediul online, în funcție de situațiile diferite la care jocul îi va supune.

Resurse necesare:

- Computer (e)
- Conexiune la Internet

INTRODUCERE (10 minute)

Accesați website-ul <http://vsav.webducation.info/> și selectați limba română ca limbă de desfășurare a jocului. Rugați-i pe copii să își facă conturi personale (va fi necesar să își introducă date personale – adresa de email, vârstă)

UTILIZARE (10 minute)

Jocul poate fi utilizat ca activitate de susținere a elementelor teoretice, pentru subcapitolul 4 c) **REȚELELE SOCIALE ȘI PROTECȚIA DATELOR PERSONALE, Activitatea Protejează-ți datele personale:** Selectați, din meniul central al jocului, locul *Cyber Parc* (subiect specific : recunoașterea mesajelor nepotrivite) și invitați-i pe copii să treacă nivelul, răspunzând la întrebări. Rugați-i să își noteze punctajele.

În subcapitolul 4 e) **GROOMING, activitatea Să vorbim în siguranță pe Internet .**

Selectați, din meniu, locul *Rețea socială* (subiect specific : identificarea persoanelor necredibile). Rugați-i să își noteze punctajele.

CONCLUZII (10 minute)

Discutați cu copiii, pe fiecare subiect în parte, în legătură cu răspunsurile oferite de ei. Faceți un clasament cu punctajele cele mai mari și încercați să dezbateți cu ei motivul pentru care au obținut punctajele acelea.

Test pentru adolescenți: Ești în siguranță pe Internet?

Oferiți elevilor testul de mai jos și invitați-i să își calculeze punctajul după ce au terminat.

1. Ce postezi pe rețelele de socializare și cât de public este profilul tău?

- a. Indiferent de natura pozelor și a informațiilor postate, profilul meu este public, nu am nimic de ascuns.*
- b. Postez poze și informații intime despre mine, dar profilul meu este vizibil doar pentru prieteni.*
- c. Sunt foarte atentă cu ceea ce postez pe rețelele de socializare, chiar dacă profilul meu este vizibil doar pentru prieteni.*
- d. Nu am cont pe nicio rețea de socializare.*

2. Pe cine adaugi sau accepți în lista de prieteni de pe rețelele de socializare?

- a. Îi adaug/accept în lista de prieteni doar pe cei pe care îi cunosc și în realitate sau care mi-au fost recomandați de alți prieteni.*
- b. Accept toate solicitările de prietenie. Îmi place să am cât mai mulți prieteni în listă.*
- c. Îi accept în lista de prieteni doar pe cei ai căror poze/profiluri îmi plac.*
- d. Nu am cont pe nicio rețea de socializare.*

3. Dacă o persoană cu care comunică pe internet, dar pe care nu o cunoști în realitate, insistă să vă întâlniți

- a. Accept. Îmi place să-mi fac prieteni noi.*
- b. Refuz. Mi se pare periculos să mă întâlnesc cu o persoană pe care nu o cunosc.*
- c. Accept numai după ce îi văd pozele și aflu mai multe informații despre el/ea.*

4. Dacă o persoană cu care comunică pe internet, dar pe care nu o cunoști în realitate, îți cere să-i trimiți poze sexy sau chiar nud cu tine:

- a. Refuz. Cine știe ce are de gând să facă cu ele?!!*
- b. Accept doar dacă îmi trimite și el/ea poze sexy/nud cu el/ea.*
- c. Nu e nevoie să-i trimit nimic. Dacă vrea poze sexy cu mine, le poate vedea pe pagina mea de Facebook.*

5. Dacă o persoană pe care nu o cunoști îți trimite, pe e-mail sau pe rețelele de socializare, mesaje și imagini cu tentă sexuală:

- a. Intru în joc și flirtez și eu, chiar dacă doar pentru amuzament.*
- b. Îi spun că mă deranjează și, dacă nu încetează, îi blochez mesajele.*
- c. Dacă doar blochez acea persoană, ar putea deranja și alți adolescenți. Mai bine încerc, cu ajutorul unui adult, să îl/o reclam pentru comportament neadecvat.*

6. Dacă un/o prieten/ă apropiat/ă primește mesaje răutăcioase, amenințătoare pe e-mail sau pe rețelele de socializare din partea unor colegi:

- a. Îl/o conving să cerem ajutorul unui adult și să-i reclamăm pe acei colegi pentru hărțuire.*
- b. Îl/o ajut să le răspundă la fel de răutăcios acelor colegi și, eventual, să îi confruntăm față-to-față.*
- c. Îl/o las să-și rezolve singur/ă problemele, nu mă implic în niciun fel.*

Răspunsuri:

- 1. a- 3p, b - 2p, c -1p, d -0p**
- 2. a- 1p, b - 3p, c -2p, d -0p**
- 3. a-3p, b-1p, c-2p**
- 4. a- 1p, b - 2p, c -3p**
- 5. a- 3p, b - 2p, c -1p**
- 6. a- 3 p, b-0p, c-1 p**

Între 4 și 8 puncte

Ești responsabil/ă atunci când utilizezi internetul și te preocupă siguranța ta. Este bine să îi sfătuiești și pe colegii tăi să facă acest lucru. Totuși, nu exagera și nu respinge în totalitate ideea socializării online: Poți fi în siguranță pe internet atât timp cât ești atent/ă și precaut/ă.

Între 9 și 13 puncte

Ești conștient/ă de unele pericole care există în mediul online, însă, de multe ori, nu eziți să-ți asumi unele riscuri. Fii totuși, mai precaut/ă și încearcă să-ți iei unele măsuri de siguranță înainte să faci publice unele informații despre tine sau să socializezi online cu persoane pe care nu le cunoști.

Între 14 și 18 puncte

Comportamentul tău online te poate aduce în situații riscante deoarece nu conștientizezi pericolele care pot apărea în timpul utilizării internetului. Fii mai precaut/ă în ceea ce privește siguranța ta și selectează cu mai multă atenție informațiile și fotografiile pe care vrei să le faci publice. Nu uita că nu poți avea încredere în persoane necunoscute care te abordează pe internet, așa că nu ceda insistențelor lor!

Co-finanțat de
Uniunea Europeană

Salvați Copiii

Cu sprijinul

Intr. Ștefan Furtună 3, sector 1, 010899 - București
Tel: +40 21 316 61 76 Fax: +40 21 312 44 86
Email: rosc@salvaticopiii.ro www.salvaticopiii.ro